

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläimistä saatavista sivutuotteista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki eläimistä saatavista sivutuotteista ja niistä johdetuista tuotteista. Eläimistä saatavilla sivutuotteilla tarkoitetaan kaikkia eläimistä saatavia tuotteita, joita ei käytetä elintarvikkeina, kuten teurastuksen sivutuotteita, meijeriteollisuuden sivutuotteita, kuolleita eläimiä ja lantaa. Lailla säädettäisiin eläintautien leviämisen estämiseksi tarvittavista toimenpiteistä sekä toimenpiteistä, joilla pyritään huolehtimaan elintarviketurvallisuudesta. Laki sisältäisi Euroopan unionin sivutuotteita koskevan asetuksen kansalliseen toimeenpantoon liittyvät helpotukset, jotka koskisivat sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttöä ja hävitystä. Vastaavat poikkeukset ovat sisältyneet kumotun eläintautilain nojalla annettuihin alemman asteisiin säädöksiin, jotka ovat edelleen voimassa. Laki korvaisi kumotun eläintautilain sekä lannoitevalmistelain sivutuotteita koskevat säännökset.

Ehdotettu laki ei merkitsisi merkittäviä sisällöllisiä muutoksia voimassa olevaan sivutuotteita koskevaan kansalliseen sääntelyyn. Ehdotus ei myöskään aiheuttaisi muutoksia toimijoiden nykyiseen rekisteröinti- ja hyväksyntämenettelyihin. Voimassa olevan sääntelyn perustuslainmukaisuuteen liittyvät ongelmat kuitenkin poistettaisiin muun mu-

assa nostamalla yksilöiden oikeuksia ja velvollisuuksia koskevat perussäännökset asetustasolta lain tasolle.

Viranomaisten välistä tehtävien- ja toimivallanjakoa koskevaa sääntelyä selkeytettäisiin, ja useamman viranomaisen päällekkäistä toimivaltaa karsittaisiin. Valvontaan liittyvät toimivaltuudet keskitettäisiin pääosin kunnaneläinlääkärille ja Elintarviketurvallisuusvirastolle. Valvontaan liittyviä tehtäviä voisivat hoitaa viranomaisten lisäksi valtuutetut tarkastajat. Laissa säädettäisiin lisäksi sivutuoteasetuksessa tarkoitettun toimivallan jakautumisesta laissa tarkoitettujen valvontaviranomaisten kesken.

Ehdotuksen mukaan eläinlääkintähuoltolain mukainen korvausjärjestelmä, jossa valtio vastaa eläintautivalvonnasta myös eläimistä saatavien sivutuotteiden osalta, säilytettäisiin ennallaan. Tämän vuoksi eläinlääkintähuoltolakia tarkennettaisiin viittaamalla ehdotettuun lakiin eläimistä saatavista sivutuotteista. Lisäksi lannoitevalmistelakiin ja rikoslakiin tehtäisiin ehdotetusta laista johtuvat teknisluonteiset muutokset ja kumotun eläintautilain nojalla voimaanjätetyt pykälät kumottaisiin.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2015.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	4
1 NYKYTILA	4
1.1 Kansallinen lainsäädäntö	4
1.1.1 Eläintautilaki (55/1980)	4
1.1.2 Eläintautilaki (441/2013)	4
1.1.3 Eläinlääkintähuoltolaki	5
1.1.4 Elintarvikelaki	5
1.1.5 Lannoitevalmistelaki	5
1.1.6 Rehulaki	6
1.1.7 Laki eläintunnistusjärjestelmästä	6
1.1.8 Laki eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta	6
1.1.9 Maa- ja metsätalousministeriön asetus (1192/2011) eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden keräämisestä, kuljettamisesta ja hävittämisestä	7
1.1.10 Maa- ja metsätalousministeriön asetus (1193/2011) eräitä eläimistä saatavia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita käsittelevien toimijoiden valvonnasta ja eräiden sivutuotteiden käytöstä	7
1.1.11 Maa- ja metsätalousministeriön asetus (665/2010) maidon, maitopohjaisten tuotteiden ja maidon prosessoinnissa syntyvien sivutuotteiden käytöstä elintarviketuotantoeläinten ruokinnassa	7
1.1.12 Valtioneuvoston asetus (96/2010) valtionavustuksesta eläimen omistajalle nautojen, lampaiden, vuohien, sikojen ja siipikarjan raatojen keräilystä ja hävittämisestä aiheutuviin kustannuksiin	8
1.1.13 Maa- ja metsätalousministeriön asetus (1367/2011) ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta	8
1.1.14 Maa- ja metsätalousministeriön asetus (1369/2011) laitosten elintarvikehygieniasta	8
1.2 Sivutuotevalvonnan organisointi nykyisin	8
1.3 Sivutuotesektori Suomessa	9
1.4 Euroopan unionin lainsäädäntö	12
1.4.1 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveys säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta (sivutuoteasetus)	12
1.4.2 Komission asetus (EU) N:o 142/2011, muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveys säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 täytäntöönpanosta sekä neuvoston direktiivin 97/78/EY täytäntöönpanosta tiettyjen näytteiden ja tuotteiden osalta, jotka vapautetaan kyseisen direktiivin mukaisista eläinlääkärintarkastuksista rajatarkastusasemilla (täytäntöönpanoasetus)	13
1.4.3 Sivutuotelainsäädäntö eri maissa	14

1.5	Nykytilan arviointi	15
2	ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	16
2.1	Tavoitteet ja toteuttamisvaihtoehdot	16
2.2	Keskeiset ehdotukset	16
3	ESITYKSEN VAIKUTUKSET	17
3.1	Vaikutukset viranomaisten tehtäviin ja valtion talouteen	17
3.2	Yritysvaikutukset	20
3.3	Vaikutukset kuntiin	21
3.4	Ympäristövaikutukset	21
3.5	Yhteiskunnalliset vaikutukset	23
4	ASIAN VALMISTELU	23
4.1	Valmisteluvaiheet ja -aineisto	23
4.2	Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	23
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	24
1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	24
1.1	Laki eläimistä saatavista sivutuotteista	24
	1 luku. Yleiset säännökset	24
	2 luku. Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttö	25
	3 luku. Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden hävittäminen	29
	4 luku. Toimijoiden ja laitosten rekisteröinti ja hyväksyminen	34
	5 luku. Toiminnan harjoittaminen	36
	6 luku. Valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät	37
	7 luku. Valvonta	39
	8 luku. Laboratoriot	40
	9 luku. Maksut ja palkkiot	42
	10 luku. Hallinnolliset pakkokeinot	43
	11 luku. Erinäiset säännökset	45
	12 luku. Voimaantulo	47
1.2	Laki rikoslain 44 luvun 4 a §:n muuttamisesta	47
	44 luku. Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista	47
1.3	Laki eläinlääkintähuoltolain 2 §:n muuttamisesta	47
1.4	Laki lannoitevalmistelain muuttamisesta	47
1.5	Laki kumotun eläintautilain voimaan jätettyjen säännösten kumoamisesta	47
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	47
3	VOIMAANTULO	49
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	49
	LAKIEHDOTUKSET	53
	1. Laki eläimistä saatavista sivutuotteista	53
	2. Laki rikoslain 44 luvun 4 a §:n muuttamisesta	70
	3. Laki eläinlääkintähuoltolain 2 §:n muuttamisesta	70
	4. Laki lannoitevalmistelain muuttamisesta	71
	5. Laki kumotun eläintautilain voimaan jätettyjen säännösten kumoamisesta	75
	LIITE	76
	RINNAKKAISTEKSTIT	76
	2. Laki rikoslain 44 luvun 4 a §:n muuttamisesta	76
	3. Laki eläinlääkintähuoltolain 2 §:n muuttamisesta	77
	4. Laki lannoitevalmistelain muuttamisesta	78

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Kansallinen lainsäädäntö

1.1.1 Eläintautilaki (55/1980)

Eläintautilaki (55/1980) kumottiin uudella 1.1.2014 voimaantulleella eläintautilailla 441/2013. Kumotusta eläintautilaista jätettiin sivutuotteita koskevat säännökset voimaan siihen saakka, kunnes ne erikseen kumotaan. Kumotusta laista jäivät voimaan 12 §:n 1 momentin johdantokappale ja 9 kohta sekä 2—4 momentti, 12 f § ja 15 §:n 5 momentti. Myös kumotun lain nojalla annetut asetukset ja päätökset jäivät voimaan, kunnes toisin säädetään.

Kumotussa eläintautilaissa eläimistä saatavista sivutuotteista käytettiin termiä ”jäte”, mutta jäljempänä käytetään termiä sivutuote. Eläintautilain 12 §:n mukaan voidaan määrätä sivutuotteiden käyttöä koskevia ehtoja, rajoituksia ja kieltoja, mikäli kyseisten sivutuotteiden käytöstä voi aiheutua vaaraa eläinten tai ihmisten terveydelle tai taloudellisia tappioita eläintuotannolle. Tarkempia säännöksiä edellä mainituista toimenpiteistä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Läänineläinlääkäri voi kuitenkin edellä mainitun asetuksen mukaan myöntää luvan poiketa asetuksen vaatimuksista. Yksittäistapauksissa toimenpiteistä tekee päätöksen Elintarviketurvallisuusvirasto.

Eläintautilain 12 f §:n mukaan kuolleita eläimiä, niiden osia tai niistä peräisin olevia sivutuotteita käsittelevien laitosten hyväksynnässä ja valvonnassa toimivaltaisia viranomaisia ovat maa- ja metsätalousministeriö, Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirastot sekä kunnaneläinlääkärit. Tarkemmat säännökset sivutuotteita käsittelevien laitosten hyväksyntää ja valvontaa koskevan toimivallan käytöstä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Ministeriö voi säätää tarkemmin niistä laitosten hyväksyntää ja valvontaa sekä hyväksytyjen laitosten luettelointia koskevista asioista, jotka sivutuoteasetuksen mukaan on jätetty kansallisesti päätettäviksi. Luetteloa sivutuoteasetuksen

mukaisesti hyväksytyistä laitoksista pitää Elintarviketurvallisuusvirasto.

Eläintautilain kumotun 13 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitiin säätää eläinten, eläimistä saatavien tuotteiden mukaan lukien sivutuotteiden sekä eläintauteja mahdollisesti levittävien muiden esineiden ja tavaroiden luovutuksesta, kuljetuksesta, maastaviennistä, maahantuonnista ja kauttakuljetuksesta. Lain 13 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitiin säätää, että maa- ja metsätalousministeriö voi antaa määräyksiä 1 momentissa tarkoitetuista seikoista.

Eläintautilain 15 §:n mukaan maksullisia olivat tarkastukset ja toimenpiteet, jotka aiheutuvat eläimen tai tavarann tuonnista, viennistä tai kauttakuljetuksesta. Lupiin ja hyväksymisiin liittyvistä päätöksistä on peritty maksuja valtion maksuperustelain (150/1992) mukaisesti. Eläintautilain 15 §:ssä säädettiin lisäksi, että kunnaneläinlääkäriellä oli oikeus periä itselleen asetuksella säädetyn suuruinen maksu suorittamastaan, maksulliseksi säädetyistä toimenpiteistä.

1.1.2 Eläintautilaki (441/2013)

Uuden eläintautilain tavoitteet ovat pääosin samat kuin kumotun eläintautilain tavoitteet eli eläintautien esiintymisen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä eläinten ja ihmisten terveyden, elintarvikkeiden turvallisuuden ja kotieläintuotannon toimintaedellytysten turvaaminen. Painopistettä on kuitenkin siirretty enenevässä määrin eläintautien leviämisen estämisestä ja torjunnasta tautien ennaltaehkäisyyn. Pitopaikoista vastuussa oleville toimijoille säädetään velvollisuus noudattaa eläintenpitoon liittyviä menettelytapoja, jotka ovat tarpeen pitopaikan suojaamiseksi eläintaudeilta. Lisäksi alkutuotantopaikkojen osalta tulisi laatia kirjallinen kuvaus mainituista menettelytavoista.

Lain soveltamisalaan kuuluvat lähtökohtaisesti kaikki eläimet ja kaikki sellaiset eläintaudit, jotka voivat tarttua eläimestä toiseen eläimeen tai ihmiseen. Lakia ei kuitenkaan

sovelleta eläinten tai niistä saatavien tuotteiden tuontiin Euroopan unionin ulkopuolelta.

Laissa säädettävät velvollisuudet koskevat paitsi eläintenpitäjiä myös eräitä muita toimijoita kuten eläimistä saatuja elintarvikkeita jalostavia yrityksiä sekä eläinkuljettajia ja -välittäjiä. Eläintautiepäilyjä koskeva ilmoitusvelvollisuus on laaja ja koskee kaikkia sellaisia henkilöitä, jotka osallistuvat eläinten hoitoon, käsittelyyn, pyyntiin, tarkkailuun tai muuhun vastaavaan toimintaan.

Eläintaudit jaetaan lain mukaan vastustettaviin, ilmoitettaviin ja muihin eläintauteihin. Vastustettavat eläintaudit jaetaan kuten nykyisinkin helposti leviäviin, vaarallisiin ja valvottaviin eläintauteihin niiden tarttuvuuden, leviävyyden ja taudin aiheuttamien haittojen perusteella.

Eläintautilakiin sisältyy useita säännöksiä, jotka antavat lain mukaisille valvontaviranomaisille toimivallan päättää toimenpiteistä vastustettavien eläintautien taudinpurkauksissa myös tuotteiden osalta. Eläintautilain 23 §:n nojalla aluehallintovirasto voi muun muassa kieltää eläimistä saatujen tuotteiden, mukaan lukien sivutuotteiden, siirtämisen pitopaikan ulkopuolelle, ja lain 5 luvun säännösten nojalla Elintarviketurvallisuusvirasto voi määrätä tuotteiden siirroista, sallituista käyttötavoista, säilytyksestä ja käsittelystä taudin esiintymispaikan ympärille perustetulla rajoitusvyöhykkeellä tai -alueella. Lisäksi Elintarviketurvallisuusvirasto voi lain 26 §:n nojalla tehtävässä vaarallisen tai helposti leviävän eläintaudin hävittämistä koskevassa päätöksessä määrätä sivutuotteiden kuten lopetettavaksi määrättävien eläinten raatojen hävittämisestä.

1.1.3 Eläinlääkintähuoltolaki

Eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009) säädetään kunnan velvollisuudesta tuottaa eläinlääkäripalveluita sekä yksityisen eläinlääkintähuollon valvonnasta. Kunnan järjestämistä vastuulla oleviin eläinlääkäripalveluihin katsotaan kuuluvaksi paitsi varsinaisen eläinlääkäriavun myös eläinlääkinnällisten todistusten antaminen sekä ennaltaehkäisevä terveydenhuoltotyö. Eläinlääkintähuoltolaissa on lisäksi säännöksiä kunnan tuottamista eläinlääkäripalveluista perittävistä palkkioista ja

korvauksista sekä eläinlääkintähuollon suunnittelusta.

Kunnaneläinlääkärin asema eläintauti- ja eläinsuojelulain mukaisena valvontaviranomaisena perustuu mainittujen lakien ohella eläinlääkintähuoltolain säännöksiin. Eläinlääkintähuoltolain mukaan eläintautivalvonta ei kuulu kunnan tehtäviin, vaan kunnan tulee ainoastaan huolehtia kunnaneläinlääkärille säädettyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä. Eläinlääkintähuoltolain 15 §:n mukaan kunnan tehtävänä on huolehtia kunnaneläinlääkäreille säädettyjen tai lain nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti. Kunnan tulee ylläpitää tarpeellista määrää kunnaneläinlääkärin virkoja, jotka voivat olla kuntien tai kuntayhtymien yhteisiä. Eläinlääkintähuoltolain 23 §:n mukaan valtion varoista maksetaan kunnalle korvaus eläintauti- ja eläinsuojeluvantaan liittyvien kunnaneläinlääkärin tehtävien hoitamisesta. Sivutuotteiden valvonta sisältyy eläintautivalvontaan. Korvauksen perusteena ovat kunnalle tehtävien hoidosta aiheutuneet välittömät kustannukset. Korvausta ei makseta niistä tehtävistä, joista kunnaneläinlääkärillä on oikeus periä maksu toimijalta.

1.1.4 Elintarvikelaki

Elintarvikelain (23/2006) 3 §:n 3 momentissa säädetään, että siltä osin kuin sivutuoteasetus koskee elintarvikelain mukaisia elintarvikehuoneistoja tai niissä harjoitettavaa toimintaa, toimivaltaisista valvontaviranomaisista ovat Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirastot ja kunnan valvontaviranomaiset elintarvikelain toimivaltajaon mukaisesti. Mainitut viranomaiset valvovat, että elintarvikehuoneistoissa noudatetaan myös Euroopan parlamentin ja neuvoston sivutuoteasetuksen (EY) N:o 1069/2009 säännöksiä.

1.1.5 Lannoitevalmistelaki

Lannoitevalmistelakia (539/2006) sovelletaan sivutuoteasetuksen valvontaan ja muuhun sen edellyttämään täytäntöönpanoon siltä osin kuin sivutuoteasetus koskee lannoite-

valmisteita. Lannoitevalmistelain mukaan lannoitevalmisteiden on täytettävä myös sivutuoteasetuksessa asetetut vaatimukset. Sivutuoteasetuksen vaatimuksia on noudatettava lannoitevalmisteiden merkinnöissä ja pakkauksissa sekä toiminnanharjoittajien ilmoitusmenettelyssä ja tiedoston pitämisessä sekä omavalvonnassa.

Orgaanisia lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita valmistavilta, teknisesti käsitteleviltä tai varastoivilta toiminnanharjoittajilta edellytetään Elintarviketurvallisuusviraston hyväksyntää. Laitos on hyväksyttävä, jos se täyttää sivutuoteasetuksessa, lannoitevalmistelaisissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä asetetut vaatimukset. Eläimistä saatavien lannoitevalmisteiden valmistusta ja käsittelyä harjoittavien laitosten hyväksymiseen sovelletaan sivutuoteasetusta.

Elintarviketurvallisuusviraston laboratorio toimii lannoiteasetuksessa (EY) N:o 2003/2003, sivutuoteasetuksessa ja lannoitevalmistelaisissa tarkoitettuna lannoitevalmistevalvonnan ja omavalvonnan analyysien virallisena laboratoriona. Omavalvontaan liittyvät analyysit voidaan tehdä myös muussa Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymässä laboratoriossa.

Lannoitevalmisteita valvovat viranomaiset valvovat osaltaan myös sivutuoteasetuksen noudattamista ja voivat käyttää lannoitevalmistelain mukaisia pakkokeinoja, jos sivutuoteasetuksen vaatimuksia ei noudateta. Lannoitevalmisteiden valvonnasta vastaava viranomainen on Elintarviketurvallisuusvirasto, joka voi käyttää valvonnassa apunaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia. Tulli valvoo maahantuontia ja maastavientiä. Elintarviketurvallisuusvirasto voi valvonnassa käyttää apuna myös valtuutettuja tarkastajia.

1.1.6 Rehulaki

Rehulain (86/2008) tarkoituksena on varmistaa, että markkinoilla on vain asetetut vaatimukset täyttäviä rehuvalmisteita, jotka ovat aitoja, hyvälaatuisia ja turvallisia sekä tarkoitukseensa sopivia. Rehulakia sovelletaan myös sivutuoteasetuksen noudattamisen valvontaan, jollei muussa laissa säädetä toisin. Eläinten ruokinnassa käytettäviin sivu-

tuotteisiin sovelletaan rehulaissa säädettyjä yleisiä laatuvaatimuksia sekä rehuista annettavia tietoja ja rehujen merkintä- ja pakkausvaatimuksia. Rehualan toiminnanharjoittajille asetetaan toimintaa koskevia vaatimuksia ja toimijoiden tulee ilmoittautua rekisteröintiä tai hyväksyntää varten Elintarviketurvallisuusvirastolle. Hyväksyntä voi rehulain mukaan olla tarpeen joko rehuhygieniasetuksen (183/2005/EY) tai TSE-asetuksen (999/2001/EY) vuoksi.

Rehulain mukaisena valvontaviranomaisena toimii Elintarviketurvallisuusvirasto, joka voi käyttää valvonnassa apunaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksia. Aluehallintovirastot valvovat Elintarviketurvallisuusviraston ohella lääkerehuja. Tulli valvoo maahantuontia ja maastavientiä. Elintarviketurvallisuusvirasto voi valvonnassa käyttää apuna myös valtuutettuja tarkastajia. Rehulaki sisältää laajat hallinnolliset pakkokeinot.

1.1.7 Laki eläintunnistusjärjestelmästä

Eläintunnistusjärjestelmästä annetussa laissa (238/2010) säädetään eläimistä vastuussa olevien toimijoiden, eläinten pitopaikkojen sekä eläinten tunnistamisesta, rekisteröimisestä ja jäljittämisestä. Lain perusteella pidetään eläintenpitäjä- ja eläinvälittäjärekisteriä sekä pitopaikkarekisteriä ja luonnonvaraisten eläinten haaskaruokintapaikkarekisteriä. Laissa tarkoitetuilla toimijoilla on velvollisuus ilmoittaa viranomaisille rekisteriin merkittävistä tiedoista. Eläimistä saatavia sivutuotteita luonnonvaraisten eläinten ruokintaan käyttävän toimijan tulee 10 §:n 2 momentin mukaan ilmoittaa haaskaruokintapaikkarekisteriin haaskaruokintapaikan sijainti, haaskaruokintatoiminnan aiottu aloitamisajankohta, sivutuotteen laji tai laatu ja sivutuotteen keräilyalue tai -paikka.

1.1.8 Laki eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta

Eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1192/1996) säädetään Euroopan unionin ulkopuolelta Suomeen tuotaville tai Suomen alueen kautta edelleen muualle

Euroopan unionin alueelle tai unionin ulkopuolelle kuljettaville eläimille ja tavaroille eläintautien vastustamiseksi sekä elintarvikkeiden ja rehujen hygieenisen laadun turvaamiseksi asetettavista vaatimuksista. Lisäksi laissa säädetään tuonnin ja kauttakuljetuksen yhteydessä rajatarkastusasemilla tehtävästä eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta.

Eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen suorittaa Elintarviketurvallisuusviraston palveluksessa oleva rajaeläinlääkäri tai muu eläinlääkäri, jonka Elintarviketurvallisuusvirasto on valtuuttanut tähän tehtävään. Jos tuontierä ei täytä sitä koskevia vaatimuksia, erä on määrättävä vietäväksi maasta, asetettava eristykseen tai karanteeniin, käytettäväksi tai käsiteltäväksi rajaeläinlääkäriin hyväksymällä tavalla taikka lopetettavaksi tai hävitettäväksi.

Eläinlääkinnällistä rajatarkastusta ei tehdä kaikille lain tarkoittamille eläimille, tavaroille ja tuotteille, vaan osa niistä tarkastetaan maa- ja metsätalousministeriön määräämässä tullitoimipaikassa osana muuta tullivalvontaa. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla on määritelty ne eläimet ja tuotteet, joita ei tarvitse toimittaa eläinlääkinnälliseen rajatarkastukseen.

1.1.9 Maa- ja metsätalousministeriön asetus (1192/2011) eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden keräämisestä, kuljettamisesta ja hävittämisestä

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 1192/2011 säädetään sivutuoteasetuksen 19 artiklan mukaisesti sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden keräämisestä, kuljetuksesta ja hävittämisestä tietyissä poikkeustapauksissa kuten syrjäisillä alueilla, luonnonmullistusten ja tautiepidemioiden yhteydessä sekä ns. pienten määrien ollessa kyseessä. Asetuksessa säädetään lisäksi sivutuotteiden hautaamisessa ja polttamisessa noudatettavista vaatimuksista sekä täytäntöönpanoasetuksen (komission asetus (EU) N:o 142/2011) mukaisesti myös käsiteltyjen entisten elintarvikkeiden ja käsiteltyjen lemmikkieläinten toimittamisesta hyväksytyille kaatopaikalle. Asetus on annettu eläintautilain (55/1980) 12 §:n 2 momentin nojalla.

1.1.10 Maa- ja metsätalousministeriön asetus (1193/2011) eräitä eläimistä saatavia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita käsittelevien toimijoiden valvonnasta ja eräiden sivutuotteiden käytöstä

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 1193/2011 säädetään laitosten hyväksymisestä ja rekisteröinnistä sivutuoteasetuksen 23 ja 24 artiklan mukaisesti. Vaatimukset koskevat käsittelylaitoksia, lemmikkieläinten ruokia valmistavia laitoksia, varastointilaitoksia, väliasteen laitoksia, poltto- ja rinnakkaispoltto-laitoksia, keräyskeskuksia, rehusekoittamoita ja tilarehustamoita, teknisiä tuotteita valmistavia laitoksia, kuljetusliikkeitä sekä toimijoita, jotka ovat vastuussa luokkaan 1 kuuluvan kansainvälisen ruokajätteen keräilystä kansainvälisesti liikennöivistä liikennevälineistä. Myös toimijat, joilla ei ole hallinnassaaan laitosta, mutta jotka käsittelevät tai käyttävät sivutuotteita, rekisteröidään. Kaikista rekisteröidyistä ja hyväksytyistä laitoksista sekä rekisteröidyistä käyttäjistä pidetään luetteloa.

Asetuksella on säädetty vaatimuksia myös sivutuotteiden rehukäytölle erityistarkoituksiin, kuten turkiseläimille, eläintarhaeläimille, luonnonvaraisille eläimille. Lisäksi asetuksella säädetään sivutuotesektorin valvonnasta ja valvovien viranomaisten välisestä työnjaosta. Asetus on annettu eläintautilain (55/1980) 12 §:n 2 momentin sekä 12 f §:n 2 ja 3 momentin nojalla.

1.1.11 Maa- ja metsätalousministeriön asetus (665/2010) maidon, maitopohjaisten tuotteiden ja maidon prosessoinnissa syntyvien sivutuotteiden käytöstä elintarviketuotantoeläinten ruokinnassa

Täytäntöönpanoasetus (EU) No 142/2011 edellyttää, että jäsenvaltiot ottavat käyttöön menettelyt, joilla varmistetaan maidon ja siitä saatavien tuotteiden turvallinen rehukäyttö. Rehukäytön tulee olla luvanvaraista ja perustua riskinarviointiin. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 665/2010 säädetään vaatimuksista maitoa, maitopohjaisia tuotteita ja maidosta johdettuja tuotteita käsittelevien ja käyttävien toimijoiden rekisteröitymisvelvollisuudesta ja kirjanpidosta sekä tuotteiden

jäljitettävyydestä. Asetus on annettu eläintautilain (55/1980) 12 §:n 2 momentin ja 13 §:n 6 momentin nojalla sekä rehulain (86/2008) 18 §:n 4 momentin ja 37 §:n 6 momentin nojalla.

1.1.12 Valtioneuvoston asetus (96/2010) valtionavustuksesta eläimen omistajalle nautojen, lampaiden, vuohien, sikojen ja siipikarjan raatojen keräilystä ja hävittämisestä aiheutuviin kustannuksiin

Sivutuoteasetuksen mukaan tilalla kuolleita eläimiä ei saa haudata maahan eikä viedä kaatopaikalle, vaan ne on kerättävä ja hävitettävä polttolaitoksessa tai käsiteltävä käsitelylaitoksessa. Poikkeuksena tästä ovat niin sanotut syrjäiset alueet, jotka sijaitsevat kaukana käsittelylaitoksista ja joissa eläintiheys on alhainen.

Valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa (96/2010) säädetään niistä perusteista ja menettelyistä, joita noudatetaan myönnettäessä valtionavustusta tiloilla itsestään kuolleiden tai lopetettujen nautojen, lampaiden, vuohien, sikojen ja siipikarjan raatojen keräilystä ja hävittämisestä eläimen omistajalle aiheutuviin kustannuksiin. Valtion tukea käytetään eläinten omistajalle jäävien kustannusten osittaiseksi korvaamiseksi ja sen varmistamiseksi, että itsestään kuolleet eläimet kerätään ja hävitetään sivutuoteasetuksen vaatimusten mukaisesti. Määräraha avustukseen on valtion vuoden 2015 talousarvion momentilla 30.20.62.

1.1.13 Maa- ja metsätalousministeriön asetus (1367/2011) ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta

Ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta annetun asetuksen 5 §:n mukaan elintarvikealan toimijan omavalvontasuunnitelmaan on liitettävä selvitys siitä, miten elintarvikehuoneiston toiminnassa syntyneet sivutuoteasetuksen mukaiset sivutuotteet käsitellään. Asetus on annettu elintarvikelain 10 §:n 2 ja 3 momentin, 11 §:n 2 momentin ja 20 §:n 4 momentin nojalla.

1.1.14 Maa- ja metsätalousministeriön asetus (1369/2011) laitosten elintarvikehygieniasta

Sivutuotteita koskevaa sääntelyä on myös elintarvikelain nojalla annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa laitosten elintarvikehygieniasta. Asetuksen liitteen 1 mukaan laitosten rakenteellisissa vaatimuksissa on otettava huomioon sivutuoteasetuksen mukaisten sivutuotteiden kuljetusreittien vaikutus toiminnan hygieniaan.

1.2 Sivutuotevalvonnan organisointi nykyisin

Maa- ja metsätalousministeriölle kuuluu nykytilanteessa valvonnan ylin johto, sen tulohjaus ja säädösvalmistelu. Elintarvike- ja turvallisuusvirastolle ja aluehallintovirastoille kuuluvat valvonnan ohjaus- ja toimeenpanotehtävät. Vaikka sivutuotevalvonta on valtion vastuulla, valvontatehtäviä suorittavat myös kunnaneläinlääkärit eläinlääkintähuoltolain periaatteiden mukaisesti.

Aluehallintovirastot hyväksyvät ja rekisteröivät niiden valvontaan säädetty sivutuotealan laitokset alueellaan ja valvovat niiden toimintaa. Aluehallintovirastot valvovat myös osaa Elintarvike- ja turvallisuusviraston hyväksymiä ja rekisteröimiä sivutuotealan laitoksia ja toimijoita. Sivutuotealan laitoksia on hyväksytty tai rekisteröity kaikkien aluehallintovirastojen alueilla lukuun ottamatta Ahvenanmaata. Aluehallintovirastojen toimialueilla sivutuotevalvonta on yleensä keskitetty yhdelle läänineläinlääkärille. Aluehallintovirastojen valvomia sivutuotealanlaitoksia ja toimijoita on viittä tyyppiä ja niiden määrä yhteensä on noin 30.

Kunnaneläinlääkärit hyväksyvät ja rekisteröivät valvontaansa säädetty sivutuotealan laitokset ja toimijat alueellaan ja valvovat niiden toimintaa. Kunnaneläinlääkärit valvovat myös osaa Elintarvike- ja turvallisuusviraston hyväksymiä ja rekisteröimiä laitoksia ja toimijoita. Lisäksi kunnaneläinlääkärit tarkastavat paikkoja, joissa sivutuotteita käsitellään, kerätään, kuljetetaan, käytetään tai hävitetään. Osa kunnaneläinlääkäreistä on yksinomaan valvontatehtäviin keskittyneitä valvontaeläinlääkäreitä. Sivutuotevalvontaan liittyviä tehtäviä on arviolta noin 150–200

kunnan alueella, joten valvontatehtävät työlistävät jossain määrin vastaavaa määrää kunnaneläinlääkäreitä. Kunnaneläinlääkäreiden valvomia sivutuotealanlaitoksia ja toimijoita on yhdeksää eri tyyppiä ja niitä on koko maassa yhteensä noin 250.

Kuntien elintarvikevalvontaviranomaiset vastaavat ilmoitettavien elintarvikehuoneistojen ja muiden kuin Elintarviketurvallisuusvirastolle kuuluvien hyväksyttävien elintarvikelaitosten valvonnasta ja rekisteröinnistä. Valvontaan tarvittava aika riippuu alueella sijaitsevien elintarvikevalvontakohteiden määrästä ja tyypistä. Hyväksytyjä elintarvikehuoneistoja on noin 550 kpl. Sivutuoteasetuksen soveltamisalaan kuuluvia elintarviketoimijoita on tuhansia. Sekä kunnan elintarvikevalvontaviranomaisten että Elintarviketurvallisuusviraston sivutuotevalvonta tapahtuu elintarvikevalvonnan piiriin kuuluvan valvonnan yhteydessä.

Valtuutettuja tarkastajia käytetään tällä hetkellä ainoastaan lannoitesektorin sivutuotevalvontaan. Elintarviketurvallisuusvirasto voi käyttää valvonnassa apunaan tehtävään kirjallisesti valtuuttamia tarkastajia, jotka

toimivat tehtävässään Elintarviketurvallisuusviraston valvonnassa. Valtuutetut tarkastajat voivat tehdä viranomaisvalvontaa varten tarvittavia tarkastuksia, tutkimuksia ja selvityksiä. Tarkastajalla tulee olla tehtävänsä hoitamiseksi riittävä lain noudattamisen valvonnan kannalta tarvittava ammattitaito.

1.3 Sivutuotesektori Suomessa

Rekisteröidyt ja hyväksytyt sivutuotealan laitokset

Sivutuotelainsäädäntö edellyttää, että sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita käsittelevillä, varastoivilla ja hävittävillä laitoksilla on oltava toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti. Taulukossa 1 on esitetty sivutuotealan laitosten määrät vuosina 2010–2012 sekä vuonna 2012 hyväksytyjen laitosten määrät. Elintarvikealan laitokset ovat sivutuoteasetuksen mukaisia sivutuoteketjun lähtöpisteitä, mutta eivät sivutuoteasetuksen tarkoittamia, sivutuoteasetuksen mukaisia laitoksia.

Taulukko 1. Hyväksytyjen ja rekisteröityjen laitosten määrä Suomessa

Laitos	Määrä 2010 lopussa (kpl)	Määrä 2011 lopussa (kpl)	2012 hyväksyttiin tai rekisteröitiin (kpl)	Määrä 2012 lopussa (kpl)
Kokonaisia raatoja hävittävä polttolaitos	93	112	22	144
Tekninen laitos	27	28	1	29
Tilarehustamo	47	47	4	51
Teknisten tuotteiden varastointilaitos	5	4	0	4
Väliasteen laitos	8	12	2	14
Käsittelylaitos		9	1	10
Lemmikkieläinten ruokia valmistava laitos		25	5	28
Turkisrehusekoittamo		11	1	12
Keräyskeskus		21	0	21
Rehujen varastointilaitos (sivutuote)		14	0	12
Lannoitevalmistealan laitos		63	9	72
Yhteensä	180	346	45	397

HE 235/2014 vp

Sivutuotteiden käyttö ja hävittäminen

Teurastuksen sivutuotteet, jotka muodostavat suurimman sivutuotteiden lähteen, syntyvät Suomessa vuositasolla runsaat 200 miljoonaa kiloa. Luku ei sisällä maataloilla kuolleita eläimiä, joita toimitetaan käsittelylaitoksiin 20 miljoonaa kiloa vuodessa. Teurastuksen sivutuotteista käytetään suuri osa hapotettuna turkiseläinten ruokintaan. Teurastuksen sivutuotteista ja käsittelylaitoksiin toimitetuista kuolleista eläimistä saadaan prosessoimalla lihaluujauhoa. Luokan 2 lihaluujauho käytetään turkiseläinten rehujen valmistukseen ja lannoitteiden raaka-aineena. Luokan 1 liha-

luujauho hävitetään polttamalla. Elintarviketuotannossa käytettävien eläinten ruokinnassa lihaluujauhon käyttö on kielletty. Sen sijaan maitoa ja maidosta saatavia sivutuotteita ja eläinrasvaa käytetään elintarviketuotannossa käytettävien eläinten rehuissa. Teurastuksen sivutuotteita käytetään jossain määrin myös lemmikkieläinten ruokien valmistukseen. Teurastetuista eläimistä saatuja nahkoja ja vuotia käytetään teknisiin tarkoituksiin. Yksityiskohtaiset tiedot sivutuotesektorista Suomessa ja sen valvonnasta ilmenevät Elin-
tarviketurvallisuusviraston julkaisusta Evi-
ra/2386/0411/2013.

Taulukko 2. Teurastuksen sivutuotteet ja kuolleista eläimistä saatavat sivutuotteet sekä niiden pääasiallinen käyttö Suomessa (luvut ovat pyöristettyjä ja kerätty vuosilta 2012 ja 2013).

Sivutuote	Käsittely	Käyttökohde
- Luokan 1 teurastuksen sivutuotteet >20.000 t/vuosi - Maataloilla kuolleet märehitijät ja kotiteurastuksen märehitijäperäiset sivutuotteet (13 000 t/vuosi)	Käsitellään luokan 1 käsittelylaitoksessa, saadaan luokan 1 lihaluujauhoa ja luokan 1 rasvaa	Luokan 1 lihaluujauho hävitetään jätteenä polttamalla (8 400 t/vuosi) Luokan 1 rasvaa myydään muihin EU-maihin
- Luokan 2 ja 3 teurastuksen sivutuotteet (60 000 t/vuosi) - Maataloilla kuolleet siat ja siipikarja (7 200 t/vuosi)	Käsitellään luokan 2 ja 3 käsittelylaitoksissa, saadaan lihaluujauhoa, käsiteltyä eläinvalkuaista ja rasvaa	- luokan 2 lihaluujauho (11 000 t/vuosi) käytetään lannoitteiden raaka-aineena ja turkiseläinten rehuissa - luokan 3 lihaluujauho (6 700 t/vuosi) käyttö lemmikkieläinten ja turkiseläinten rehuissa
Luokan 3 sivutuotteet teurastamoilta (130 000 t/vuosi)	Käsitellään kuumentamalla ja hapottamalla	Käyttö turkiseläinten rehuissa

Käyttö turkiseläinten ruokintaan

Turkiseläinten ruokintaan käytetään merkittävä osa teurastuksen sivutuotteista ja lihaluujauhosta. Ennen rehukäyttöä teurastuksen sivutuotteet joko kuumennetaan tai käsitellään hapolla. Lisäksi turkiseläinten rehujen valmistukseen käytetään kalaa ja kalasivutuotteita. Vuonna 2012 oli Suomessa 12 turkiseläimille rehua valmistavaa turkisrehusekoitustamoa. Tilan omille eläimille rehua valmistavia tilarehustamoita oli samana vuonna 51. Suomeen tuodaan muista jäsenmaista teurastuksen sivutuotteita ja kalasta

saatavia sivutuotteita turkiseläinten ruokintaan. Turkistarhat ovat keskittyneet Pohjanmaalle.

Lannoitekäyttö

Eläimistä saatavia lannoitteita ovat mm. luu-, lihaluu-, karva-, höyhenjauhot sekä sarvilastu. Niitä käytetään lähinnä varsinaisina lannoitteina luonnonmukaisessa tuotannossa sekä kompostien raaka-aineena. Lisäksi sivutuotteista saatavaa kompostia ja mädätysjäännöksiä käytetään maanparannusaineena ja kasvualustojen komponenttina. Maatalous-

tuotannossa syntyvän eläinten lannan hyödyntämisaste on Suomessa lähes 100 %. Nitraattidirektiivi asettaa rajoituksia lannan pelloille levitykseen ja varastointiin. Pelloille levitetään lantaa ravinnepitoisuudesta riippuen 30–50 m³/ha. Eläintiheillä alueilla voi lannan suuri määrä aiheuttaa viljelmille ongelmia. Turkiseläinten lannan korkea fosforipitoisuus rajoittaa sen käyttöä lannoitteena.

Käyttö energian lähteenä

Sivutuotteita hyödynnetään energian tuotannossa lähinnä biopolttoaineiden raaka-aineena. Suomessa biopolttoaineita valmistaa kolme laitosta. Biopolttoaineiden raaka-aineena käytetään eläinrasvaa ja kalanrasvaa.

Käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokintaan

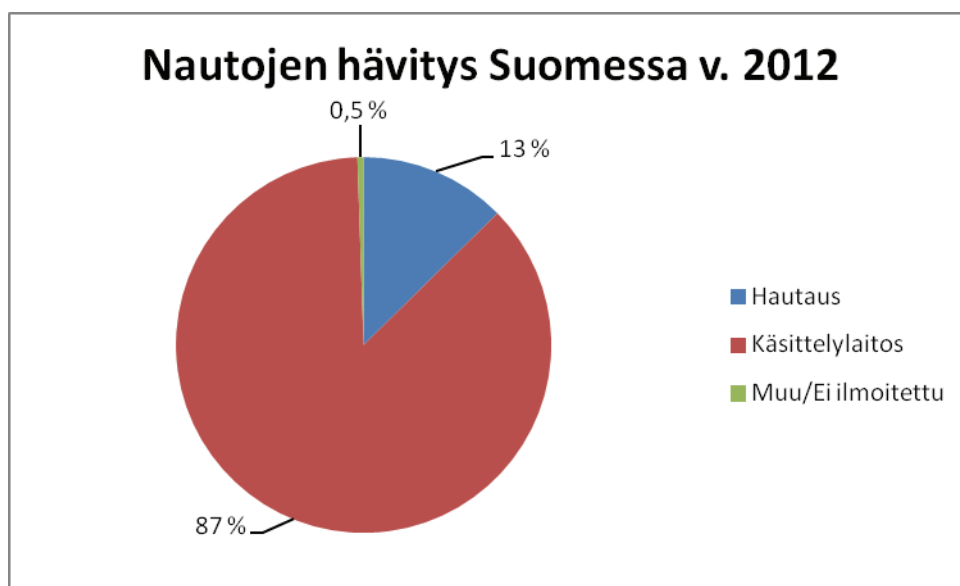
Toimijan on tehtävä ilmoitus käsittelemättömien sivutuotteiden käytöstä luonnonvaraisten eläinten ruokintaan (haaskakäyttö). Haaskapaikkarekisterin mukaan vuonna 2012 Suomessa oli 179 haaskatoimijaa, joilla oli yhteensä 210 haaskaruokintapaikkaa. Eniten

haaskapaikkoja oli Pohjois-Suomen ja Itä-Suomen aluehallintovirastojen alueilla. Myös Lounais-Suomen aluehallintoviraston sekä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueilla oli molemmilla yli 30 haaskapaikkaa. Valtaosa haaskapaikoista on perustettu karhujen kuvausta ja katselua varten. Erityisesti Kainuussa luontomatkaileuyritykset tarjoavat luontokuvaus- ja katselutoimintaa.

Itsestään kuolleiden ja tapettujen eläinten hävitys

Kuolleet naudat

Koko maassa tiloilla kuoli tai lopetettiin vuonna 2012 nautarekisterin mukaan yhteensä 39 395 nautaa. Näistä kuoli keräilyalueella 91 %. Syrjäisellä alueella kuolleista nautoista hävitettiin 95 % hautaamalla. Keräilyalueella raadoista hävitettiin käsittelylaitokseen toimittamalla noin 95 %, hautaamalla n. 4,6 % ja muilla tavoin 0,5 %. Kuvasta 1 käy ilmi, että koko Suomen kaikista tiloilla kuolleista nautoista 87 % päätyi käsittelylaitokseen ja 13 % haudattiin.

Kuva 1. Kuolleiden nautojen hävitystavat vuonna 2012.

Kuolleet lampaat ja vuohet

Lammas- ja vuohirekisterin mukaan tiloilla kuolleita ja lopetettuja lampaita ja vuohia oli vuonna 2012 koko maassa 6356 kpl. Keräilyalueella 67 % raadoista toimitettiin käsittelylaitokseen, 17 % raadoista hävitettiin hautaamalla ja 4 % polttamalla. Raadoista 11 % hävitettiin muulla tavoin. Syrjäisellä alueella käsittelylaitokseen toimitettiin noin 2 % raadoista. Hautaamalla hävitettiin 88 %, polttamalla noin 2 % ja muulla tavoin 8 %.

Kuolleet siat ja siipikarja

Sikojen ja siipikarjan raatoja tuli vuonna 2012 keräilyn kautta käsittelylaitoksiin yhteensä noin 7 milj. kg. Sikojen ja siipikarjan raatoja hävitetään myös polttamalla tilatason polttolaitoksissa. Vuonna 2012 Suomessa oli 144 tilatason polttolaitosta.

Sivutuotteiden tuonti ja vienti

Nykytilanteesta poiketen vuonna 2012 lainsäädäntö edellytti tuontilupaa tuotaessa sivutuotteita toisesta jäsenvaltiosta Suomeen. Kyseisenä vuonna sivutuotteille myönnettiin tuontilupia 22 kappaletta: 9 kpl teurastuksen kalasivutuotteille, 12 kpl teurastuksen sivutuotteille (nisäkkäät ja linnut) ja 1 kpl tutkimustarkoitukseen. Tuojaksi rekisteröitiin yhteensä 33 toimijaa ja viejäksi 18 toimijaa. Tuontirekisteröinnit koskivat luokan 2 käsiteltäviä lantatuotteita, teknisiä verituotteita, eläinten ruokintaan ja lannoitekäyttöön tarkoitettuja tuotteita sekä renderöityä rasvaa.

Rajatarkastusasemilla Helsingissä (satama ja lentokenttä), Vaalimaalla ja Haminassa kirjattiin yhteensä 442 sivutuote-erää, joista 93 oli kauttakuljetuksia.

1.4 Euroopan unionin lainsäädäntö

1.4.1 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveys säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta (sivutuoteasetus)

EU:n alueella esiintyneet eläintautiepidemiat, erityisesti suu- ja sorkkatauti sekä BSE-tauti, ja rehun dioksiinisaastunnasta aiheutuneet elintarvikeriisit olivat aikoinaan merkittävänä syynä sivutuoteasetuksen antoon ensimmäisen kerran vuonna 2002. Eläimistä saatavia sivutuotteita syntyy pääasiassa teurastettaessa eläimiä ihmisravinnoksi, eläinperäisten elintarvikkeiden kuten maitotuotteiden tuotannon yhteydessä sekä kuolleiden eläinten hävittämisen ja eläintautien torjuntatoimenpiteiden yhteydessä. Sivutuotteiden katsotaan voivan aiheuttaa riskin ihmisten ja eläinten terveydelle sekä ympäristölle. Tämän johdosta sivutuoteasetuksen mukaan sivutuotteisiin liittyvää riskiä on valvottava asianmukaisesti joko ohjaamalla tuotteet turvallisin keinoin hävitettäväksi tai hyödynnettäväksi ottaen huomioon mahdolliset terveysriskit.

Sivutuoteasetuksen soveltamisala on laaja kattaen sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden keräilyn, kuljetuksen, käsittelyn, markkinoille saattamisen ja hävittämisen. Sivutuoteasetusta sovelletaan myös sivutuotteiden tuontiin, vientiin ja kauttakuljetukseen. Sivutuoteasetuksen soveltamisala sisältää kuitenkin joitakin poikkeuksia. Soveltamisalaan eivät muun muassa kuulu muuhun kuin kaupalliseen tarkoitukseen pyydyt vesieläimet eivätkä luonnonvaraiset riistaeläimet, jos niiden ei katsota kantavan eläintauteja. Sivutuoteasetuksen soveltamisalaan eivät myöskään kuulu raaka lemmikkieläinten ruoka, joka on saatu alkuperätiloilla omaan elintarvikekäyttöön teurastetuista eläimistä.

Eläimistä saatavat tuotteet voidaan luokitella sivutuotteiksi kahdesta syystä. Jos tuotteet eivät täytä eläinperäisille elintarvikkeille asetettuja lainsäädännön vaatimuksia tai jos

tuotteille ei ole elintarvikkeina kysyntää, syntyvät niistä sivutuotteita.

Sivutuotteet ja niistä johdetut tuotteet jaetaan kolmeen eri luokkaan niihin liittyvän riskin perusteella siten, että luokkaan yksi katsotaan liittyvän suurin riski ja luokkaan kolme pienin riski. Sivutuotteisiin liittyvään riskiin voivat olla syynä joko eläintautien leviämisen vaara tai sivutuotteiden sisältämät kemialliset jäämät. Kemialliset epäpuhtaudet voivat olla esimerkiksi ympäristömyrkyjä tai lääkkeitä. Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttöä koskevat mahdollisuudet sekä käyttöön ja hävitykseen liittyvät vaatimukset ovat voimakkaasti sidoksissa sivutuoteluokkaan.

Sivutuoteasetus sisältää sivutuotealan toimijoiden rekisteröintiä ja hyväksyntää koskevat vaatimukset. Toimijat, joiden toimintaan katsotaan liittyvän vähäisempi riski, tulee tehdä ilmoitus toiminnastaan valvovalle viranomaiselle rekisteröintiä varten. Vastavasti toimijoilta, joiden toimintaan katsotaan liittyvän suurempi riski, edellytetään hyväksyntää. Valvojan viranomaisen tulee pitää julkista luetteloa rekisteröidyistä ja hyväksytyistä toimijoista. Sivutuoteasetus sisältää toimijoiden omavalvontaa, sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden jäljitettävyyttä sekä laitosten yleistä hygieniaa koskevat vaatimukset.

Sivutuoteasetus on kaikilta osiltaan sellaisenaan jäsenvaltioissa sovellettavaa lainsäädäntöä. Asetus antaa kuitenkin mahdollisuuden kansalliseen säätelyyn tiettyjen poikkeusten osalta, jotka koskevat sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttöä asetuksen 17 artiklan mukaisesti tutkimus- ja erityistarkoituksiin, luokan 2 ja 3 sivutuotteiden käyttöä asetuksen 18 artiklan mukaisesti erityisiin ruokintatarkoituksiin sekä sivutuotteiden keräämistä, kuljetusta ja hävittämistä 19 artiklan mukaisesti.

Sivutuoteasetus sisältää sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita koskevat merkittävät ja periaatteelliset säännökset mukaan lukien sivutuotteiden valvontaa koskevat menettelyt. Sivutuoteasetuksen yksityiskohtaiset säännökset ja täytäntöönpanotoimenpiteet vahvistetaan komission täytäntöönpanoasetuksella ((EU) N:o 142/2011).

1.4.2 Komission asetus (EU) N:o 142/2011, muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveystieteellisten sääntöjen ja asetusten (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 täytäntöönpanosta sekä neuvoston direktiivin 97/78/EY täytäntöönpanosta tiettyjen näytteiden ja tuotteiden osalta, jotka vapautetaan kyseisen direktiivin mukaisista eläinlääkärin tarkastuksista rajatarkastusasemilla (täytäntöönpanoasetus)

Täytäntöönpanoasetus sisältää tarkempia sääntöjä sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käytöstä, käyttörajoituksista ja hävittämisestä sekä määrittää poikkeuksia eräistä sivutuoteasetuksen säännöksistä. Tarkeemmin säädetään myös laitosten rekisteröinnistä ja hyväksynnästä, tuotteiden markkinoille saattamisesta, tuonnista, kauttakuljuksesta ja viennistä sekä virallisesta valvonnasta ja virallisten tarkastusten toimeenpanoa koskevasta menettelystä ja sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden lähettämistä jäsenvaltioiden välillä koskevan valvonnan edellytyksiä.

Täytäntöönpanoasetus sisältää artikloiden lisäksi 16 liitettä, joissa on mm. määritelmät ja tarkemmat yksityiskohtaiset vaatimukset. Vaatimukset koskevat esimerkiksi eläimistä saatavien sivutuotteiden keräystä ja kuljetusta, sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita käsitteleviä laitoksia ja laitosten toimitiloja, laitteistoja ja hygieniaa koskevia vaatimuksia, sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käsittelyn teknisiä vaatimuksia ja edellytyksiä, rehuaineita, lannoitteita, välituotteita, tuotteiden muuntamista biokaasuksi tai kompostointia ja terveystodistusten malleja.

Täytäntöönpanoasetus on jatkuvan muutostyön alla. Sitä on muutettu komission asetuksilla¹ kuudesti sen tultua voimaan vuonna 2011.

¹ Komission asetukset N:o 749/2011, 1063/2012, 1097/2012, 294/2013, 555/2013, 717/2013, 592/2014

1.4.3 Sivutuotelainsäädäntö eri maissa

Englanti

Englannissa sivutuoteasetus on toimeenpantu asetuksella SI 2011/881 (Animal By-Products (Enforcement) (England) Regulations 2011 SI 2011/881). Kyseisellä asetuksella SI 2011/881 säädetään sivutuoteasetuksen mukaisesta toimivaltaisesta viranomaisesta, joka keskustasolla on Secretary of State. Asetuksella säädetään myös viranomaisten velvollisuuksista ja vastuista. Lisäksi asetuksella annetaan säädöksiä, jotka täydentävät sivutuoteasetuksen 11 artiklan sisältämää ruokintakieltoa.

Asetuksen SI 2011/881 mukaan luokan 2 käsittelylaitokset voivat toimia keräyskeskuksina. Asetuksella SI 2011/881 säädetään myös ns. syrjäisistä alueista, joita Englannissa ovat tietyt saaret, sekä käsittelemättömän villan markkinoille saattamisesta. Lisäksi asetuksella SI 2011/881 säädetään toimijoiden hyväksynnästä ja rekisteröinnistä sekä hyväksyntä- ja rekisteröintimenettelyistä. Asetus 2011 SI 2011/881 sisältää myös rikkomuksia ja rangaistuksia koskevat säädökset.

Sivutuoteasetus sisältää lukuisia artikloja, joissa toimivaltaiselle viranomaiselle annetaan valtuus päättää sivutuoteasetuksen sisältämien poikkeusmahdollisuuksien soveltamisesta. Englannissa Secretary of State on toimivaltainen viranomaisena, jolla on valtuus antaa lupa seuraavien poikkeusmahdollisuuksien käyttöön:

Eläinten ruokinta

- rehukäyttöön tarkoitetun ternimaidon toimittaminen tilalta toiselle
- luokan 2 ja 3 sivutuotteiden käyttö eläintarha-, sirkuseläinten, muiden matelijoiden ja lintujen kuin eläintarha- ja sirkuseläinten ruokintaan
- luokan 3 sivutuotteiden käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokintaan
- luokan 2 ja 3 sivutuotteiden käyttö kenneleiden koirien ruokintaan
- luokan 2 ja 3 sivutuotteiden käyttö löytöeläinkotien koirien ruokintaan

- luokan 2 ja 3 sivutuotteiden käyttö kalansyötteinä käytettävien matojen ja toukkien ruokintaan

- eläintarhaeläimistä peräisin olevan luokan 1 aineksen käyttö eläintarhaeläinten ruokintaan

- luokan 3 materiaalin käyttö lemmikkieläinten ruokintaan

- kalanrehuja ja kalansyöttejä koskevien vaatimusten vahvistaminen käytettäessä kaloista ja vedessä elävistä selkärangattomista saatavia sivutuotteita kalojen ja kalansyöttien ruokinnassa

- luokan 3 maitotuotteiden, joita ei ole käsitelty asetuksen 142/2011 vaatimusten mukaisesti, kansallisille markkinoille saattamisen hyväksyntä

Lannoitekäyttö

- tiettyjen luokan 2 ja 3 ainesten levittäminen maahan prosessoimattomina

- maahan levitettäviä simpukoiden- ja munankuoria koskevien vaatimusten vahvistaminen

- biodynaamisia preparaatteja koskevien vaatimusten vahvistaminen käytettäessä niiden valmistukseen luokan 2 ja 3 materiaalia

- lannoitteisiin ja maaparasaineisiin sekoitettavan aineksen hyväksyntä

Biokaasu- ja kompostointi

- tietyn luokan 2 aineksen (esim. lanta) kompostointi ja käsittely biokaasulaitoksessa ilman esikäsittelyä

- vaihtoehtoisten parametrien käyttö biokaasu- ja kompostointilaitoksissa

- vaatimusten vahvistaminen käsiteltäessä tiettyä ainesta kuten ruokajätettä biokaasu- ja kompostointilaitoksissa

Sivutuotteiden hävitys

- entisten elintarvikkeiden ja lemmikkiruuan hävittäminen kaatopaikoilla

- kuolleiden lemmikkieläinten ja hevosten hävittäminen hautaamalla

- sivutuotteiden hävitys syrjäisillä alueilla hautaamalla tai muilla tavoin. Syrjäisistä alueista on säädetty lainsäädännössä.

- sivutuotteiden hävitys vaikeapääsyisillä alueilla hautaamalla tai muilla tavoin

- sivutuotteiden hävitys hautaamalla tai polttamalla tautiepidemioiden yhteydessä

- mehiläisten ja mehiläistuotteiden hävitys
- maataloilla kirurgisista toimenpiteistä saatujen luokan kaksi ja kolme sivutuotteiden hävitys
- luokan 1 ja 2 aineksesta saadun rasvan kuljetus muihin laitoksiin poltettavaksi.

Ruotsi

Ruotsissa lailla (2006:805) rehuista ja eläimistä saatavista sivutuotteista säädetään sivutuoteasetuksen mukaisista toimivaltaisista viranomaisista, rangaistuksista ja pakkokeinoista sekä valvonnan maksuista. Ruotsissa sivutuotevalvonnassa keskeinen rooli on kunnilla. Kunnat vastaavat sivutuotteiden hautauksen ja ruokajätteen kuljetuksen valvonnasta. Lisäksi kunnat valvovat alkutuotantoa sivutuotteiden varastoinnin, tilatason polton ja lannan sekä muiden orgaanisten lannoitteiden käytön osalta.

Asetuksella (Statens jordbruksverks föreskrifter 2006:84) säädetään laitosten ja toimijoiden hyväksynnästä ja rekisteröinnistä, joista vastaa Jordbruksverket. Lisäksi kyseisellä asetuksella säädetään kuolleiden eläinten säilytyksestä maataloilla ja sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käytöstä. Lannoitekäyttöön tarkoitettujen käsiteltyjen eläinvalkuaisen tulee olla käsitelty menetelmällä 1 ja sen säilytys kotieläintiloilla luvanvaraista, lisäksi käyttäjät rekisteröidään. Orgaanisten lannoitteiden käytölle laidunmailla on asetettu kuuden viikon varoaika. Luokan 2 lihaluujuuhoa saa saattaa markkinoille lannoitekäyttöön ainoastaan sekoitettuna muuhun lannoitteeseen rehukäytön estämiseksi. Luokan 2 ja 3 sivutuotteiden käyttö erityisiin ruokintatarkoituksiin on luvanvaraista.

Asetuksen mukaan Ruotsissa saa hävittää hautaamalla kuolleet lemmikkieläimet ja syrjäisillä alueilla kuolleet kotieläimet, kotiteurastuksen sivutuotteet ja poroteurastuksen sivutuotteet. Lisäksi hautaamalla tai polttamalla saa hävittää kuolleet mehiläiset ja mehiläistuotteet. Erityisissä olosuhteissa ja syrjäisillä alueilla Jordbruksverketin luvalla saa jätteenä hävittää teurastuksen sivutuotteet ja kypsät entiset elintarvikkeet. Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttö tutkimus ja opetustarkoitukseen on luvanvaraista.

1.5 Nykytilan arviointi

Uudessa eläintautilaissa ei enää ole sivutuotteita koskevia säännöksiä eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta. Koska eläimistä saatavilla sivutuotteilla on yhteys myös elintarvikkeita, rehuja ja lannoitteita koskevaan lainsäädäntöön ja sivutuotteita koskee laaja unionin sääntely, katsottiin eläintautilain kokonaisuudistuksen yhteydessä tarkoituksenmukaiseksi valmistella sivutuotteista erillinen laki. Vanhan eläintautilain soveltamisala ei myöskään kata sivutuoteasetuksen soveltamisalaa kemiallisia jäämiä sisältävien sivutuotteiden osalta. Tämän vuoksi vanhaan eläintautilakiin tehtiin tilapäinen ratkaisu sivutuotteita koskevien pykäliden voimaanjättämisestä ehdotetun lain valmistumiseen saakka.

Eläimistä saatavia sivutuotteita koskevat säännökset ovat tällä hetkellä kumotun eläintautilain voimaanjätetyissä pykälissä ja pääosin asetustasolla. Tilanne ei tältä osin ole kestäväällä pohjalla. Vuoden 1980 eläintautilain perusongelmana on se, että yksilöiden oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädetään suurelta osin lain nojalla annetuissa asetuksissa eikä perustuslain 80 §:n edellyttämällä tavalla lain tasolla. Lain nojalla annetut asetuksenantovaltuudet eivät myöskään ole riittävän täsmällisesti rajattuja, eikä valtuuksien kattamia asioita ole määritelty laissa riittävän tarkasti. Valtuussäännökset eivät kata kaikkia niitä tarpeita, joita unionin eläimistä saatavia sivutuotteita koskeva varsin laaja sääntely jäsenvaltioille asettaa. Sivutuotteiden valvontaa koskevat säännökset ovat olleet vain asetustasolla. Lisäksi vanhan eläintautilain mukaiset pakkokeinot ovat olleet puutteelliset.

Eläimistä saatavia sivutuotteita koskeva valvonta elintarvikehuoneistoissa tapahtuu elintarvikelain nojalla. Elintarvikelainsäädännöstä puuttuu kuitenkin sivutuotteita koskevat rangaistussäännöt ja valvonnan maksuperusteet.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään esimerkiksi sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden keräämisestä, kuljetuksesta ja hävittämisestä tietyissä poikkeustapauksissa kuten syrjäisillä alueilla, luonnonmullistusten ja tautiepidemioiden yhtey-

dessä sekä ns. pienten määrien ollessa kyseessä, mitä voidaan pitää liian alhaisena säädöstasyönä. Asetuksella säädetään myös sivutuotteiden hautaamisesta ja polttamisesta noudatettavista vaatimuksista.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet ja toteuttamisvaihtoehdot

Esityksen tavoitteena on eläimistä saatavia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita koskeva laintasoinen sääntely, jolla pannaan täytäntöön asiaa koskeva unionin sivutuotteita koskeva lainsäädäntö. Tavoitteena on uudistaa ja ajanmukaistaa sivutuotteita koskeva kansallinen lainsäädäntö sekä saattaa se vastaamaan perustuslain edellyttämiä vaatimuksia.

Suurin osa ehdotettuun lakiin sisältyvistä velvoitteista sisältyy voimassa oleviin maa- ja metsätalousministeriön asetuksiin. Uudella sivutuotelailalla voimassa olevan lainsäädännön perustuslainmukaisuuteen liittyvät ongelmat poistettaisiin nostamalla yksilöiden oikeuksia ja velvollisuuksia koskevat perussäädökset asetustasolta lain tasolle.

Uuden eläintautilain valmistelun yhteydessä katsottiin tarkoituksenmukaiseksi irrottaa sivutuotteita koskeva sääntely eläintautilain kokonaisuudistuksesta ja koota se uudeksi laiksi. Sivutuotteiden käyttöä, käsittelyä ja hävittämistä koskeva sääntely on yhteydessä paitsi eläintautilakiin myös elintarvikkeita, rehuja, lannoitteita ja eläinlääkinnällistä rajatarkastusta koskevaan lainsäädäntöön, jotka lain valmistelussa oli otettava huomioon. Lisäksi eläintautilain soveltamisala ei kata sivutuoteasetuksen soveltamisalaa kaikilta osin.

Sivutuotevalvonnan toteuttamisessa vaihtoehtona on nykyisen valvontajärjestelmän jatkaminen, jolloin valvontatehtävät kuuluisivat Elintarviketurvallisuusvirastolle, aluehallintovirastolle ja kunnaneläinlääkärille. Nykyisessä järjestelmässä komissio totesi kuitenkin puutteita vuonna 2011 Suomeen tekemässään tarkastuksessa. Antamissaan suosituksissa komissio edellyttää Suomelta toimenpiteitä, joilla tehostetaan valvontaa ja

selkeytetään viranomaisten välistä vastuunjakoa.

Tämän johdosta ehdotetaan valvontajärjestelmää, jossa kolmiportaisesta valvonnan organisoinnista siirryttäisiin kaksiportaiseen valvontaan. Tavoitteena on selkeyttää sivutuotevalvontaa. Viranomaisten keskinäiseen toimivaltaan rekisteröidä ja hyväksyä toimijoita ja laitoksia sekä valvontaan ehdotetaan joitakin muutoksia. Valvontaviranomaisten rinnakkaista valvontaa vähennettäisiin.

2.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksen keskeisin sisältö on sivutuoteasetuksen ja täytäntöönpanoasetuksen mahdollistamien kansallisten helpotusten säätäminen sivutuotteiden ruokintakäytön, lannoitekäytön ja hävittämisen osalta sekä sivutuotteita koskevien asioiden kokoaminen yhteen lakiin. Sääntelykokonaisuutta on yhtenäistetty sisällyttämällä sivutuotteiden lannoitekäyttö ehdotukseen. Tämän vuoksi ehdotettuun lakiin sisällyttäisiin myös eläimistä saatavien sivutuotteiden käyttöä orgaanisena lannoitteena ja maanparannusaineina koskevat säännökset sivutuoteasetuksen mukaisesti ja samalla lannoitevalmistelusta poistettaisiin viittaukset sivutuoteasetukseen.

Erityistä huomiota on kiinnitetty valvonnan järjestämiseen ja valvontaa koskevan sääntelyn selkeyttämiseen ehdotetulla valvonnan uudelleen organisoinnilla. Ehdotettu laki olisi omiaan edelleen selkeyttämään viranomaisten välistä tehtävienjakoa. Käytännön valvontatehtävät keskitettäisiin Elintarviketurvallisuusvirastolle ja kunnaneläinlääkärille. Aluehallintovirastolle jäisi valvonnan ohjaus- ja koordinoitavien tehtävien alueellaan.

Ehdotuksessa uutena asiana rekisteröintivelvoitteen piiriin tulisivat myös välittäjät, jotka toimivat yksinomaan jälleenmyyjinä eivätkä missään vaiheessa säilytä tuotteita tiloissaan. Rekisterinpitäjä olisi Elintarviketurvallisuusvirasto. Kyseisiä välittäjiä arvioidaan Suomessa olevan korkeintaan joitakin kymmeniä.

Ehdotettu laki koskisi sivutuoteasetuksen soveltamisalaa kuuluvia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita. Lain soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin maahan-tuonti Euroopan unionin ulkopuolelta, joten

se jäisi eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain piiriin. Laki sisältäisi sivutuoteasetuksen mukaiset toimijoiden ja laitojen rekisteröimisen ja hyväksymisen ja määrittäisi toimivaltaiset viranomaiset.

Voimassa oleva korvausjärjestelmä ehdotetaan säilytettäväksi pääosin ennallaan. Valvontakustannusten korvaamiseen kunnille kunnaneläinlääkärin tekemästä työstä sovellettaisiin ehdotuksen mukaan eläinlääkintähuoltolakia kuten nykyäänkin. Kunnaneläinlääkärin suorittama sivutuotevalvonta on ollut toimijoille tähän asti maksutonta, mutta ehdotuksen mukaan siitä perittäisiin pääsääntöisesti kustannusten mukainen maksu EU:n lainsäädännön periaatteiden mukaisesti. Kunnaneläinlääkärin roolia eläintauti- ja eläinsuojeluvalvontaan liittyviä tehtäviä hoitavana viranomaisena selkeytettiin vuoden 2009 lopussa voimaan tulleella eläinlääkintähuoltolalla, jolla säädettiin kunnan velvollisuudesta huolehtia kunnaneläinlääkärille säädettyjen tehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä sekä valtion velvollisuudesta maksaa kunnille korvaus tehtävien hoitamiseen kuluva kunnaneläinlääkäreiden työajasta. Ehdotuksen mukaan valvontaan liittyviä tehtäviä voisivat hoitaa viranomaisten lisäksi valtuutetut tarkastajat.

Elintarvikehuoneistoissa sivutuotteita koskevan valvonnan suorittaisivat elintarvikelain mukaiset valvontaviranomaiset ja valvonnasta perittäisiin maksut siten kuin elintarvikelaissa säädetään.

Lakiin ehdotetaan sivutuotelainsäädännön noudattamisen valvontaan liittyviä pakkokeinoja koskeva sääntely. Rikoslain rangaistusäännöksiin viitattaisiin eläintaudin leviämisaaran aiheuttamisesta annettavan rangaistuksen osalta sekä säädettäisiin sellaisista merkitykseltään vähäisemmistä teoista, joista voi seurata enintään sakkorangaistus.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Vaikutukset viranomaisten tehtäviin ja valtion talouteen

Komissio totesi vuonna 2011 Suomeen tekemänsä tarkastuksen loppuraportissa sivutuotteiden valvonnassa puutteita. Raportin mukaan nykyisellä eri toimivaltaisten viran-

omaisten tehtävänjaolla ei pystytä varmistamaan, että virallisessa valvonnassa seurataan ja varmennetaan asianmukaisesti asetusten vaatimusten täyttymistä koko sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden ketjun mitalta. Antamissaan suosituksissa komissio edellyttää Suomelta toimenpiteitä, joilla tehostetaan eri toimivaltaisten viranomaisten suorittamaa virallista valvontaa. Tämän johdosta Elintarviketurvallisuusvirasto päätti laatia kansallinen sivutuotevalvonnan kehittämissuunnitelman, jossa etsitään ratkaisuja koko sivutuotealan valvontajärjestelmässä havaittujen heikkouksien poistamiseksi sekä selkeytetään eri viranomaisten tehtäväjakoja valvonnassa.

Koska tavoite on selkeyttää sivutuotevalvontaa ja vähentää hallinnollista taakkaa, on ehdotuksessa kolmiportaisesta valvonnan organisoinnista siirrytty kaksiportaiseen valvontaan. Viranomaisten keskinäiseen toimivaltaan rekisteröidä ja hyväksyä toimijoita ja laitoksia sekä valvontaan ehdotetaan joitakin muutoksia. Valvontaviranomaisten rinnakkaista valvontaa vähennettäisiin. Ehdotus ei sisällä uusia viranomaisten tehtäviä, tiettyjen välittäjien rekisteröintiä lukuun ottamatta, eikä ehdotus vaikuta valvonnan tarkastustiheyteen. Valvontaan käytettävät henkilötyövuodet pysyisivät nykyisellään. Ehdotuksella ei ole merkittävää muutosta Elintarviketurvallisuusviraston valvontatyön määrään. Esityksellä lisättäisiin mahdollisuutta käyttää valvonnassa valtuutettuja tarkastajia. Aikaisemmin niiden käyttö ei ole ollut mahdollista sivutuotesektorilla lannoitesektoria lukuun ottamatta. Tällä pyritään helpottamaan viranomaisten työtä ja valvonnan resursointia.

Rekisteröinti ja hyväksyminen

Kunnaneläinlääkäreille siirtyisi Elintarviketurvallisuusvirastolta tilarehustamoiden ja muiden keräyskeskusten kuin teurastamon yhteydessä olevien rekisteröinti. Aluehallintovirastolta siirtyisi kunnaneläinlääkäreille lääkinnällisiä ja kosmeettisia tuotteita valmistavien teknisten laitosten rekisteröinti ja väliasteen laitosten hyväksyntä. Väliasteen laitoksia hyväksyisi toiminnan luonteesta riippuen myös Elintarviketurvallisuusvirasto.

Uusia ja ennalta tuntemattomia tekniikoita käyttävien ja siten haasteellisten (cascade)

toimijoiden rekisteröinti kuuluisi Elintarviketurvallisuusvirastolle. Ehdotuksen mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto rekisteröisi myös välittäjät, jotka toimivat yksinomaan jälleenmyyjinä eivätkä missään vaiheessa edes säilyttä tuotteita tiloissaan. Vastaavaa vaatimusta ei ole nykyainsäädännössä. Kyseisiä välittäjiä arvioidaan Suomessa olevan korkeintaan joitakin kymmeniä.

Elintarviketurvallisuusvirasto voisi myös siirtää pienten toimijoiden hyväksyntätarkastukset erillisellä määräyksellä kunnaneläinlääkärille, jolloin Elintarviketurvallisuusvirasto laatisi hyväksyntäpäätöksen kunnaneläinlääkärin tarkastuskertomuksen pohjalta. Uusia lemmikkieläinruokalaitosten hyväksyntöjä on ollut viime aikoina noin kuusi vuositasaalla ja lähes kaikki ovat olleet pieniä toimijoita.

Valvontakäynnit

Ehdotuksen mukaan Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymien tai rekisteröimien laitosten ja toimijoiden osalta päävastuu valvonnasta olisi Elintarviketurvallisuusvirastolla. Kunnaneläinlääkärille kuuluisi paikallisena valvontaviranomaisena valvoa toimialueellaan myös Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymiä tai rekisteröimiä valvontasuunnitelman mukaisesti. Muutoksena aikaisempaan tilanteeseen olisi, että luokan 1 ja 2 käsittelylaitoksia sekä väliasteen laitoksia valvoisi Elintarviketurvallisuusviraston ohella aluehallintoviraston sijaan kunnaneläinlääkäri, mutta edelleen valtion vastuulla eläinlääkintähuoltolain mukaisesti. Tarkoituksena olisi, että Elintarviketurvallisuusvirasto suorittaisi laajoja tarkastuskäyntejä, ja kunnaneläinlääkäri tekisi valvontasuunnitelman mukaisesti suppeampia tarkastuskäyntejä, jotka voisivat kohdistua esimerkiksi kirjanpitoon, hygieniaan, parametrien rekisteröintiin.

Kunnaneläinlääkärin hyväksymien ja rekisteröimien laitosten ja toimijoiden valvonnan suorittaisi yksinomaan kunnaneläinlääkäri. Näin ollen tilarehustamoiden ja muiden keräyskeskusten kuin teurastamon yhteydessä olevien sekä lääkinnällisiä ja kosmeettisia tuotteita valmistavien teknisten laitosten valvonnassa poistuisi rinnakkainen valvonta. Kunnaneläinlääkärillä olisi valvontavastuu paikallista toimintaa harjoittavista ja toimintoiltaan rajattua toimintaa harjoittavista toimijoista.

Biokaasu- ja kompostointilaitoksiin liittyvän koko ketjun valvonnassa päävastuu olisi Elintarviketurvallisuusvirastolla. Kuljetusliikkeiden valvonta kuuluisi kuten tälläkin hetkellä Elintarviketurvallisuusvirastolle ja kunnaneläinlääkärille. Kuljetuskaluston tarkastuksia voisi jatkossakin tehdä laitostarkastusten yhteydessä tai tehtävä voitaisiin antaa valtuutetuille tarkastajille Elintarviketurvallisuusviraston valvonnassa.

Nykytilanteesta poiketen Elintarviketurvallisuusvirasto voisi käyttää valtuutettuja tarkastajia apuna sivutuotevalvonnassa myös muulla kuin lannoitesektorilla. Elintarviketurvallisuusvirasto maksaisi valtuuttamilleen tarkastajille palkkion.

Aluehallintovirastolla ei olisi ehdotuksen mukaan käytännön valvontatehtäviä suunnitelmallisessa sivutuotevalvonnassa, vaan se koordinoisi oman alueensa sivutuotevalvontaa. Tehtävänä olisi ohjata kunnaneläinlääkäreitä sekä vastata siitä, että vuosittainen valvontasuunnitelma toteutuisi aluehallintoviraston alueella. Lisäksi aluehallintoviraston tehtävä olisi kuten tälläkin hetkellä koota alueensa valvontatulokset ja raportoida ne Elintarviketurvallisuusvirastolle.

Muilta osin ehdotus vastaa nykytilannetta rekisteröinnin ja hyväksymisen sekä valvonnan osalta.

Taulukko 3. Toimivaltainen viranomaisen sivutuotealan laitoksissa sekä sivutuotelaitosten tarkastukset vuonna 2012 sekä ehdotuksen mukainen toimivaltainen viranomaisen.

Evira=Elintarviketurvallisuusvirasto, KEL=kunnaneläinlääkäri, AVI=aluehallintovirasto

	Laitoksen hyväksyvä/rekisteröivä viranomaisen		Valvova viranomaisen		Tehdyt tarkastukset
	Nykytila	Ehdotus	Nykytila	Ehdotus	2012
Polttolaitos	KEL hyv.	KEL hyv.	KEL	KEL	23
Tekninen laitos (lääkinnälliset ja kosmeettiset tuotteet)	AVI rek.	KEL rek.	AVI	KEL	2
Tekninen laitos (muut kuin lääkinälliset ja kosmeettiset tuotteet)	KEL rek.	KEL rek.	KEL	KEL	2
Tekninen varastointilaitos	KEL rek.	KEL rek.	KEL	KEL	1
Tilarehustamo	Evira rek.	KEL rek.	Evira+KEL	KEL	5(KEL)
Lemmikkieläinten ruokia valmistava laitos	Evira hyv.	Evira hyv.	Evira+KEL	Evira+KEL	7(KEL)+15(Evira)
Turkisrehusekoittamo	Evira rek.	Evira rek.	Evira+KEL	Evira+KEL	4(KEL)+8(Evira)
Keräyskeskus (ei teurastamon yhteydessä)	Evira rek.	KEL rek.	Evira+KEL	KEL	4(Evira)
Keräyskeskus (teurastamon yhteydessä)	Evira rek.	Evira rek.	Evira	Evira	11
Väliasteen laitos	AVI hyv.	KEL/Evira	AVI	Evira+KEL	4
Luokan 1 käsittelylaitos	Evira	Evira	Evira+AVI	Evira+KEL	0(AVI)+Evira 1
Luokan 2 käsittelylaitos	Evira	Evira	Evira+AVI	Evira+KEL	1(AVI)+Evira 5
Luokan 3 käsittelylaitos	Evira hyv.	Evira hyv.	Evira + KEL	Evira +KEL	1(KEL)+Evira 2
Rehujen varastointilaitos ²	Evira	Evira	Evira	Evira	5
Lannoitevalmistealan laitokset	Evira	Evira	Evira	Evira+KEL	31
Yhteensä					132

² Hyväksytty rehulain nojalla

Vaikutus valtion talouteen

Esitys voidaan panna täytäntöön ja toteuttaa valtion talouden kehyyksen ja vuoden 2015 valtion talousarvioesityksen puitteissa. Valvonnan organisoinnilla ei ole merkittäviä vaikutuksia valtion talouteen, koska valvontakustannusten korvaamiseen kunnille sovelletaan normaaliin tapaan eläinlääkintähuoltolakeja ja kunnaneläinlääkärille säädetyistä valvontatehtävistä aiheutuvat kustannukset korvataan valtion varoista. Eläinlääkintähuoltolain 23 pykälän mukaan korvaus kattaa myös ne tarkastukset, jotka ovat toimijalle maksullisia. Valvontaan käytettävät henkilötyövuodet pysyisivät nykyisellään.

Elintarviketurvallisuusvirasto perisi laitoksilta ja toimijoilta rekisteröinti- ja hyväksyntämaksut valtion maksuperustelaim mukaisesti kuten tälläkin hetkellä. Elintarviketurvallisuusvirasto peri laskelmiensa mukaan vuonna 2012 sivutuotealan toimijoilta rekisteröimis- ja hyväksyntämaksuja 14 000 euroa. Luku ei pidä sisällään lannoitevalvonnan toimijoilta perimiä maksuja. Samana vuonna Elintarviketurvallisuusvirasto käytti sivutuotevalvontaan 719 000 euroa. Luku ei pidä sisällään lihantarkastuksen tarkastuseläinlääkäreiden kuluja eikä Elintarviketurvallisuusviraston suorittaman lannoitevalvonnan kustannuksia. Vuonna 2012 oli tarkastuseläinlääkäreiden, aluehallintoviranomaisten ja kunnaneläinlääkäreiden sivutuotevalvonnan palkkakustannukset yhteensä Elintarviketurvallisuusviraston laskelmien mukaan noin 52 000 euroa.

Valvontakustannusten korvaamiseen kunnille kunnaneläinlääkärin tekemästä työstä sovellettaisiin ehdotuksen mukaan eläinlääkintähuoltolakeja kuten nykyäänkin. Kunnaneläinlääkärin suorittamat laitosten ja toimijoiden hyväksynnät ja rekisteröinnit sekä valvontakäynnit ovat olleet toimijoille tähän asti maksuttomia, mutta ehdotuksen mukaan niistä perittäisiin kustannusten mukainen maksu EU:n lainsäädännön periaatteiden mukaisesti. Aluehallintovirasto perisi maksut kunnaneläinlääkäreiden maksullisista suoritteista. Eläintautilain valmistelun yhteydessä tehtyjen laskelmien mukaan kunnaneläinlääkärin suorittamista valvonta- ja näytteenotto-

käynneistä aiheutuvat kustannukset ovat keskimäärin 200 euroa käyntiä kohden. Vuonna 2012 kunnaneläinlääkärit tekivät koko maassa yhteensä noin 50 sivutuotevalvontakäyntiä.

3.2 Yritysvaikutukset

Esityksen taloudelliset vaikutukset yritys-toimintaan rajoittuvat valvontamaksuihin. Esityksen mukaan tulisi kunnaneläinlääkäreiden suorittama sivutuotevalvonta toimijoille pääsääntöisesti maksulliseksi. Toimijoilta ja laitoksilta perittäisiin sivutuotelaitoksiin kohdentuvista valvontakäynneistä kustannuksia vastaava summa, joka olisi noin 200 euroa valvontakäyntiä kohden. Myös kunnaneläinlääkäreiden suorittamat toimijoiden rekisteröinnit ja laitosten ja toimijoiden hyväksynnät tulisivat maksullisiksi. Lisäksi esityksen mukaan rekisteröintiä edellytetään välittäjiltä, jotka toimivat yksinomaan jälleen myyjinä eivätkä säilytä tuotteita tiloissaan. Rekisteröinnistä perittäisiin maksu. Muilta osin laitosten hyväksyntä-, toimijoiden hyväksyntä- ja rekisteröintikustannukset elinkeinolle säilyisivät ennallaan.

Sivutuoteasetus antaa mahdollisuuden säädellä kansallisesti sivutuoteasetuksen vaatimuksista poiketen käsittelemättömien luokan 3 ja 2 sivutuotteiden käytöstä eräiden eläinten ruokintaan. Käsittelemättömien sivutuotteiden ruokintakäyttö ei olisi sallittua ilman kansallista sääntelyä. Sivutuoteasetuksen mukaan kansallisella sääntelyllä voidaan asettaa ehtoja käytölle.

Esityksen mukaan sallittaisiin luokan 2 ja 3 sivutuotteiden käyttö turkiseläinten ruokinnassa. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia määräyksiä, jotka koskevat rehun raaka-ainetta ja sen käsittelyä ja käsittelyolosuhteita. Kyseisillä vaatimuksilla on tarkoitus taata turkiseläinten rehun hyvä hygieeninen laatu ja turvallinen käyttö. Vastaava vaatimus on nykyainsäädännössä. Kansallisen poikkeuksen tuomalla mahdollisuudella käyttää luokan 2 ja 3 sivutuotteita turkiseläinten ruokinnassa on erittäin suuri taloudellinen merkitys turkiselinkeinolle.

Esityksen mukaan luokan 2 ja 3 sivutuotteiden käyttö sallitaan luonnonvaraisten eläinten ruokintaan. Suomessa sivutuoteluokkaan 2 kuuluvia kuolleita sikoja käytetään erityisesti karhujen haaskaruokinnassa. Käytölle asetetaan rajoituksia, joiden tarkoitus on sulkea pois mahdollisuus, että lääkejäämiä joutuisi kuolleiden sikojen mukana elintarvikeketjuun. Esitys vastaa sisällöltään luonnonvaraisten eläinten ruokinnan osalta nykyänsäädäntöä.

Esityksessä on huomioitu kaikki mahdolliset kansalliset sivutuotteiden hävitystä koskevat helpotukset. Esitys sisältää nykyänsäädännön mukaisesti kansallisen poikkeuksen, jonka mukaan kuolleiden eläinten hautaus on mahdollista eläinlajikohtaisesti määrättyillä syrjäisillä alueilla. Suomen eläinkannasta syrjäisillä alueilla on runsaat 10 % tuotantoeläimistä. Mahdollisuus hävittää kuolleita eläimiä nykykäytännön mukaisesti hautaamalla maahan tuo kotieläintiloille vuosittain merkittävät säästöt. Lisäksi esityksen mukaan kuten tälläkin hetkellä esimerkiksi porojen teurastuksen sivutuotteet ja syrjäisillä alueilla kotiteurastuksen sivutuotteet voi hävittää maahan hautaamalla, mikä myös tuo toimijoille säästöjä. Hautaaminen kuitenkin edellyttää ympäristönsuojelunäkökohtien huomioon ottamista.

3.3 Vaikutukset kuntiin

Ehdotuksella ei puututtaisi siihen eläinlääkintähuoltolain lähtökohtaan, jonka mukaan valtio vastaa eläintautivalvonnasta ja kunnat huolehtivat kunnaneläinlääkäreille säädettyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti. Ehdotuksella kunnaneläinlääkäreiden tehtäviä koskevaa sääntelyä kuitenkin selkeytettäisiin ja Elintarviketurvallisuusviraston, aluehallintoviraston ja kunnaneläinlääkärin toimivallan päällekkäisyyttä karsittaisiin.

Ehdotuksella ei arvioida olevan vaikutuksia kuntien taloudelliseen asemaan. Kunnat saavat eläinlääkintähuoltolain mukaan valtiolta korvauksen siitä työajasta, jonka niiden palveluksessa olevat kunnaneläinlääkärit käyttävät ehdotetun lain mukaisten tehtävien hoi-

toon. Koska kaikki sivutuotelain mukaisista suoritteista perittävät maksut ehdotetaan perittäväksi jatkossa valtiolle, korvauksessa otettaisiin huomioon myös se työaika, joka kunnaneläinlääkäreiltä kuuluu maksullisten suoritteiden tuottamiseen.

3.4 Ympäristövaikutukset

Sivutuoteasetuksen vaatimusten mukaan sivutuotteet ja niistä johdetut tuotteet tulee lähtökohtaisesti hävittää polttolaitoksissa jätteenä polttamalla tai tietyissä tapauksissa toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle. Huomattava on, että kaatopaikka-asetuksen biohajoavia jätteitä koskeva rajoitus ei koske sivutuotteita. Sivutuoteasetuksen vaatimusten mukaan tulee kuolleet eläimet (raadot) käsitellä käsittelylaitoksessa ennen kuin niitä voidaan hyödyntää materiaana tai energian lähteenä muualla kuin hyväksytyissä polttolaitoksissa. Suomessa on tällä hetkellä ainoastaan yksi käsittelylaitos (Honkajoki Oy), joka käsittelee naudan raatoja ja kaksi käsittelylaitosta, jotka käsittelevät sian raatoja.

Sivutuoteasetus antaa mahdollisuuden sallia kansallisesti sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden hävittämisen tietyissä poikkeustapauksissa, kuten syrjäisillä alueilla, joissa eläintiheys on alhainen, sekä luonnonmullistusten ja tautiepidemioiden yhteydessä, sivutuoteasetuksen vaatimuksista poikkeavilla tavoilla kuten maahan hautaamalla ja polttamalla paikan päällä. Edellytys hautaukselle on, että siitä ei aiheudu riskiä ympäristölle.

Suomen olosuhteissa sivutuotteiden, erityisesti kuolleiden eläinten (raatojen), toimittaminen jätteenpolttolaitoksiin hävitettäviksi tai käsittelylaitoksiin käsiteltäväksi ei ole pitkien etäisyyksien ja alhaisen eläintiheyden vuoksi käytännössä mahdollista eikä perusteltua vaatia koko maassa. Tämän vuoksi esitys sisältää sivutuoteasetuksen mukaisesti mahdollisuuden hävittää tiettyjä sivutuotteita maahan hautaamalla syrjäisillä alueilla ja vaikeapääsyisillä alueilla. Lisäksi esitys sisältää mahdollisuuden hävittää sivutuotteita paikan päällä polttamalla eläintautiepidemioiden yhteydessä. Esitys vastaa tältä osin nykyänsäädäntöä.

Käytettävissä ei ole arviota, mitä raatojen keräily syrjäisiltä alueilta tulisi maksamaan. Raatojen keräilyyn ja kuljetukseen Honkajoelle niin sanotuilta keräilyalueilta, joissa hautaus ei ole sallittua, myönnetään eläintenpitäjille (maatiloille) valtion tukea vuositasolla noin 4,8 miljoonaa euroa. Valtion tuki kattaa korkeintaan puolet keräilyn kustannuksista. Keräilyn piirissä on vajaat 90 % elintarviketuotantoeläimistä. Kuljetusmatkat ja kustannukset käsittelylaitokseen Honkajoelle olisi syrjäisiltä alueilta keräilyalueeseen verrattuna moninkertaiset.

Esitys sisältää kansallisen poikkeuksen, jonka mukaan tiettyjä sivutuotteita kuten käytöstä poistettuja elintarvikkeita (kaupan entiset elintarvikkeet) voi hävittää sivutuoteasetuksen vaatimuksista poiketen toimittamalla ne hyväksytylle kaatopaikalle. Esityksen valmistelun yhteydessä ei ole kuitenkaan verrattu kaatopaikoilla tapahtuvan hävityksen ja jätevoimaloissa tapahtuvan hävityksen ympäristövaikutuksia, koska käytännössä kyseisten tuotteiden hävitystavan ratkaisee jätevoimaloiden sijainti eikä sivutuotelainsäädäntö.

Tehdyt selvitykset

1) Maa- ja metsätalousministeriön kysely raatojen hautauksen ympäristövaikutuksista

Esityksen valmistelun yhteydessä maa- ja metsätalousministeriö selvitti sivutuotteiden hautauksen ympäristövaikutuksia lähettämällä kesällä 2013 kyselyn kaikille Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille (ELY-keskukset). Vastaus saatiin kymmeneltä ELY-keskukselta. Huolimatta hautauksen sallivasta lainsäädännöstä joidenkin ELY-keskuksen alueella myönnettyjen ympäristölupien perusteella sivutuotteiden hautaus ei ole sallittu kaikille toimijoille. Kaikissa ELY-keskuksissa ei kuitenkaan sivutuotteiden hautausta seurata. Osa ELY-keskuksista saa tiedon haudatuista sivutuotteista ympäristöluvanvaraisilta toimijoilta. ELY-keskuksilta saadun tiedon mukaan voidaan todeta, että säädösten mukaisesta sivutuotteiden hautauksesta ei ole aiheutunut ympäristöongelmia. ELY-keskusten näkemyksen mukaan mahdollisuus sivutuotteiden hävittämiseen

hautaamalla tulee säilyttää lainsäädännössä. Hautaamismahdollisuutta pidettiin tärkeänä erityisesti alueilla, joissa eläintiheys on hyvin alhainen.

2) Maatalouden tutkimuskeskuksen tutkimus raatojen hautauksen ilmastovaikutuksista

Maatalouden tutkimuskeskus teki maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta kesällä 2013 tutkimuksen raatojen hautauksen ilmastovaikutuksista. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää syrjäisellä alueella kuolleiden eläinten hautauksen kasvihuonekaasupäästöt ja verrata niitä vaihtoehtoiseen käsittelyyn, missä ruhot kuljetettaisiin Honkajoelle käsittelylaitokseen, jossa niistä voidaan saada energiaraaka-aineita, rehua ja lannoitteita.

Tutkimuksen mukaan raatojen kuljetuksen ilmastovaikutus on tutkimuksessa käytetyillä oletuksilla selvästi alhaisempi kuin raatojen hautaamisen, lukuun ottamatta tapausta, jossa oletetaan kaiken ruhon osien sisältämän hiilen hajoavan pelkästään hiilidioksidiksi. Ruhojen hautauksen ilmastovaikutus riippuu siitä, missä suhteessa orgaanisen hiilen hajotessa syntyy metaania ja hiilidioksiiniä. Syntyvien kaasujen määrä riippuu olosuhteista, jotka vaihtelevat maaperän ja sen tiiviyden mukaan. Jos raatojen sisältämästä hiilestä yli prosentti hajoaa metaanina, on raatojen kuljetus Honkajoelle ympäristöystävällisempi käsittelytapa kuin raatojen hautaaminen. On huomioitava, että hiilen hajoamista raatojen hautauksessa on vaikea arvioida ja laskelma sisältää suuria epävarmuustekijöitä.

Raatojen käsittelyssä Honkajoella saadaan talteen suuri osa raatojen sisältämästä tpeestä ja fosforista. Tutkimusraportin mukaan käsittelyprosessi tuottaa energiaa enemmän kuin kuluttaa. Tutkimuksen mukaan lienee epätoiminnakkoista, että olosuhteet raatojen hautauksessa olisivat keskimäärin niin aerobiset, että kaikki hiili vapautuisi hiilidioksidina, ja tässäkin tapauksessa jää ruhojen käsittelyn ympäristöhyöty saavuttamatta, jos raadot haudataan syrjäisillä alueilla.

Tutkimuksen mukaan kuljetettaessa sian ja naudan raadot käsittelylaitokseen, vältettäisiin kasvihuonekaasupäästöjä noin 2125tCO₂-ekv, mikä vastaa 15 200 000 km

henkilöautolla ajoa ja 215 ihmisen keskimääräisiä vuosittaisia kasvihuonepäästöjä.

3.5 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksellä pyritään estämään eläintautien leviäminen ja varmistamaan elintarviketurvallisuus. Lainsäädännön uudistamisella selkeytetään toimijoiden ja viranomaisten välisiä vastuunjakoja, parannetaan toimijoiden oikeusturvaa ja perusoikeuksia sekä saatetaan lainsäädäntö vastaamaan perustuslain vaatimuksia.

4 Asian valmistelu

4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Ehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä ja yhteistyössä Elintarviketurvallisuusviraston kanssa. Tätä ennen ehdotusta käsiteltiin eläintautilakia valmistelleessa työryhmässä, joka päätti rajata sivutuotteet eläintautilain ulkopuolelle. Ministeriön ja Elintarviketurvaston sivutuoteasioiden yhteistyöryhmä on kokoontunut 13 kertaa käsittelemään ehdotuksen valmistelua. Valmisteluvaiheessa asiasta keskusteltiin myös kahdessa ympäristöministeriön edustajien kanssa pidetyssä kokouksessa. Ehdotusta esiteltiin kaksilla aluehallintovirastoille järjestetyillä päivillä. Valmistelun yhteydessä maa- ja metsätalousministeriö selvitti sivutuotteiden hautauksen ympäristövaikutuksia lähettämällä kesällä 2013 kyselyn kaikille Suomen ELY-keskuksille. Maatalouden tutkimuskeskukselta tilattiin selvitys raatojen hautauksen ilmastovaikutuksista.

Lakiesityksen valmistelussa on soveltuvin osin otettu huomioon Elintarviketurvallisuusvirastossa valmisteltu kansallinen sivutuotevalvonnan kehittämissuunnitelma, joka sisältää ehdotuksen valvontaorganisaation ja valvonnan kehittämiseksi.

4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta: maa- ja metsätalousministeriön luonnonvara-

osasto, sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Elintarviketurvallisuusvirasto, Tulli, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Suomen riistakeskus, Suomen Kuntaliitto ry, aluehallintovirastot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Ålands landskapsregering, Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta, Eläintautien torjuntayhdistys, Suomen Eläinlääkäriliitto, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f., Elintarviketeollisuusliitto ry, Päivittäistavarakauppa ry, Suomen Hippos, Suomen Sikayrittäjät, Suomen siipikarjaliitto, Suomen Lammasyhdistys, Suomen Vuohiyhdistys, Paliskuntain yhdistys, Suomen Kalankasvattajaliitto, Kalatalouden Keskusliitto, Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto, Suomen Mehiläishoitajain Liitto, Suomen Kennelliitto, Suomen Kissaliitto, Suomen Alpakkayhdistys, Alpakkakasvattajat ry, Riistankasvattajat ry, Biodynaaminen Yhdistys ry, Biolaitosyhdistys ry, Vesilaitosyhdistys ry, Jätelaitosyhdistys ry, Suomen Biokaasuyhdistys ry, Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry, Matkailun edistämiskeskus, Honkajoki Oy.

Lausuntoja saatiin 25. Ehdotusta pidettiin lausunnoissa tarpeellisenä ja kannatettavana. Lausunnoissa esitetyt muutosehdotukset on pääosin otettu huomioon esityksen jatkovalmistelussa. Kuntaliitto piti ongelmallisena ehdotuksen vaikutuksia kunnaneläinlääkäreiden työmäärään. Valtiovarainministeriö esitti, että pitäisi odottaa eläinsuojelulain uudistamishankkeeseen sisältyvää selvitystä mahdollisesta valvonnan organisoimisesta. Ympäristöministeriö kiinnitti huomiota ehdotetun lain ja jätelain soveltamisalan rajaukseen ja oli huolissaan sivutuotteiden maahan hautamisen vaikutuksista. Elintarviketurvallisuusvirasto ehdotti laiminlyöntimaksun sisällyttämistä pakkokeinoin ja esitti useita täsmennysehdotuksia pykäliin.

Esitys on ollut kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnan käsiteltävänä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki eläimistä saatavista sivutuotteista

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Sivutuoteasetus säättää vaatimuksia eläimistä saataville sivutuotteille, joita ei ole tarkoitettu ihmisravinnoksi. Asetuksessa määritellään edellytykset, joilla sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita voidaan käyttää ja hävittää aiheuttamatta riskiä ihmisten ja eläinten terveydelle ja elintarviketjulle. Vaatimukset koskevat sivutuotteiden keräämistä, kuljetusta, käsittelyä, jatkokäsittelyä, muuntamista, jalostamista, varastoimista, markkinoille saattamista, jakelua, käyttöä ja hävittämistä sekä tuotteiden jäljitettävyyttä. Lisäksi asetuksessa säädetään toimijoiden ja laitosten rekisteröimisestä ja hyväksynnästä. Komission täytäntöönpanoasetuksessa säädetään vaatimuksista yksityiskohtaisemmin.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin niistä kansallisista poikkeuksista ja toimenpiteistä, joita sivutuoteasetus ja täytäntöönpanoasetus mahdollistavat sekä toimijoiden ja laitosten rekisteröinnistä ja hyväksymisestä, toimijoiden velvollisuuksista, toimivaltaisista viranomaisista, valvonnasta, laboratorioiden hyväksymisestä, hallinnollisista pakkokeinoista, rangaistusseuraamuksista ja muutoksenhausta.

2 §. Suhde muihin säädöksiin. Pykälässä määriteltäisiin lain suhdetta eräisiin muihin lakeihin. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin lain suhdetta eläintautilakiin. Ehdotettu laki ja eläintautilaki tähtäävät molemmat eläintautien leviämisen estämiseen. Koska sivutuoteasetuksen täytäntöönpanon edellyttämät sivutuotteiden käsittelyä, käyttöä ja hävittämistä koskevat säännökset otettaisiin ehdotettuun lakiin, vastaavaa sääntelyä ei ole sisällytetty eläintautilakiin. Eläintautilakiin sisältyy kuitenkin useita säännöksiä, jotka antavat lain mukaisille valvontaviranomaisille toimivallan päättää toimenpiteistä vastustettavien eläintautien taudinpurkauksissa, jo-

ten tältä osin eläintautilaki olisi ehdotetun lain kanssa rinnakkain sovellettavissa. Eläintautilain 23 §:n nojalla aluehallintovirasto voi muun muassa kieltää eläimistä saatujen tuotteiden siirtämisen pitopaikan ulkopuolelle, ja lain 5 luvun säännösten nojalla Elintarviketurvallisuusvirasto voi määrätä tuotteiden siirroista, sallituista käyttötavoista, säilytyksestä ja käsittelystä taudin esiintymispaikan ympärille perustetulla rajoitusvyöhykkeellä tai -alueella. Lisäksi Elintarviketurvallisuusvirasto voi lain 26 §:n nojalla tehtävässä vaarallisen tai helposti leviävän eläintaudin hävittämistä koskevassa pitopaikasta vastuussa olevalle toimijalle osoitetussa päätöksessä määrätä tuotteiden, kuten lopetettujen eläinten raatojen hävittämisestä.

Sivutuotteiden hävittämistapaa ei kuitenkaan ole muutamaa poikkeuksia lukuun ottamatta säännelty tarkemmin eläintautilaissa tai lain nojalla annetuissa asetuksissa. Tämän johdosta hävittämistavan määrittää pelkästään sivutuoteasetus ja ehdotettu laki. Jos kyseessä on eläintautilain mukainen vaarallinen tai helposti leviävä eläntauti, jonka hävittämistoimenpiteiden täytäntöönpanosta huolehtivat viranomaiset ja jonka hävittämiskustannukset valtio maksaa, toimijan sijasta viranomainen tekee valinnan sivutuotelainsäädännön mukaisten vaihtoehtoisten hävittämistapojen välillä, ottaen harkinnassaan huomioon mm. taudin leviämiskaavan ja muut tapaukseen liittyvät olosuhteet. Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden viennistä kolmansiin maihin säädetään eläintautilain 10 luvussa.

Pykälän toisessa momentissa säädettäisiin sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käytön ja hävittämisen osalta ehdotetun lain ensisijaisuudesta jätelakiin ja ympäristönsuojelulakiin nähden. Jätelain ja sivutuotelain soveltamisalat ovat osittain päällekkäiset. Eläimistä saatavat sivutuotteet on rajattu jätelain ulkopuolelle jätelain 3 §:n 6 kohdassa lukuun ottamatta sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita, jotka on tarkoitettu poltettavaksi, kaatopaikalle sijoitettavaksi tai käytettäväksi biologisessa käsittelylaitoksessa. Sivutuotelain ulkopuolelle on puolestaan rajat-

tu sivutuotteiden hävitys kaatopaikoilla ja jätteenpolttolaitoksissa sekä kuljetukset kaatopaikoille ja jätteenpolttolaitoksiin. Näin ollen esimerkiksi sivutuotteiden hautaukseen sovellettaisiin ainoastaan sivutuotelakia ja sivutuotteiden käsittelyyn biologisissa käsittelylaitoksissa sovellettaisiin sekä sivutuotelakia että jätelakia. Jätelain nojalla tapahtuva valvonta kattaisi myös siirtokuormausasemat, mikäli sivutuotteet ja niistä johdetut tuotteet kuljetetaan edelleen jätelain nojalla hävitettäväksi.

Pykälän kolmannen momentin mukaan sivutuotteita eläinten ruokintaan käytettäessä sovellettavaksi tulisi tämän lain lisäksi rehulain vaatimukset ja lannoituskäytön osalta lannoitevalmistelain vaatimukset. Rehulaissa säädetään muun muassa rehualan toiminnanharjoittajaa koskevista vaatimuksista ja lannoitevalmistelaissa toiminnan harjoittamisesta.

Pykälän neljännen momentin mukaan elintarvikehuoneistoihin ja niissä harjoitettavaan sivutuotteita koskevaan toimintaan sovellettaisiin myös elintarvikelain vaatimuksia. Vaatimukset koskevat esimerkiksi sivutuotteiden ja elintarvikkeiden erillään pitoa, ja tarkoituksena on varmistaa elintarviketurvallisuus. Myös sivutuoteasetus sisältää elintarvikehuoneistoja koskevia vaatimuksia, mutta ne eivät liity elintarviketurvallisuuteen. Vaatimuksia on esimerkiksi eri luokkiin kuuluvien teurastuksen sivutuotteiden erillään pitämisestä teurastuslinjalta lähtien kattaen sivutuotteiden käsittelyn ja varastoinnin teurastamossa, jos sivutuotteita myöhemmin hyödynnetään esimerkiksi eläinten ruokinnassa. Vastaavasti sivutuoteasetus sisältää vaatimuksia kalasivutuotteiden säilytykselle kalanperkaamoissa, jos sivutuotteita käytetään myöhemmin eläinten ruokinnassa. Kyseisiin sivutuoteasetuksen vaatimuksiin elintarvikehuoneistoissa tulisi siten soveltaa sivutuotelakia. Sivutuotelakia sovellettaisiin myös elintarvikehuoneistojen valvontaviranomaisen toimivaltuuksiin elintarvikehuoneistoissa siltä osin kuin ne koskevat sivutuotteita.

Pykälän 5 momentin mukaan lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät siten muista kuin jäsenvaltioista tuotavien tai näistä valtioista Suomen kautta edelleen kuljetettavien eläimistä saatujen sivutuotteiden tuontivaa-

timukset ja mainituille tuotteille maahan tuonnin edellytyksenä tehtävät tarkastukset sekä näiden vaatimusten ja tarkastusten laiminlyöntiin liittyvät pakkokeinot kuten tuotteiden hävittäminen taikka palautus lähtömaahan. Kyseisiin tuotteisiin sovellettaisiin lakia eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta kuten tälläkin hetkellä.

Sivutuotelain valvonta kuuluu eläinlääkin-tähuoltolain soveltamisalaan lukuun ottamatta elintarvikelain mukaista elintarvikehuoneistoissa tapahtuvaa valvontaa.

Koska ehdotettu sivutuotelaki olisi unionin asetuksia täytäntöön paneva laki, sen soveltamisala ei arvioiden mukaan tulisi käytännössä aiheuttamaan ongelmia lakien soveltamistilanteissa.

3 §. Sivutuotteiden luokitus. Eläimistä saatavat sivutuotteet luokitellaan sivutuoteasetuksessa luokkiin 1—3 kuuluvaan ainekseen niiden ihmisten ja eläinten terveydelle aiheuttaman riskin vakavuuden mukaan. Johdettuihin tuotteisiin sovelletaan sitä eläimistä saatavien sivutuotteiden erityisluokkaa, josta ne on johdettu.

4 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin laissa käytettävät keskeiset käsitteet sekä eräät kansallisesti vakiintuneet käsitteet. Tämän lisäksi sivutuoteasetus ja täytäntöönpanoasetus sisältävät määritelmiä, joita sovelletaan sellaisenaan.

Pykälän kohdassa 21 määriteltäisiin tarhakoira. Tarhakoiralla tarkoitettaisiin koiraa, jota ei pidetä lemmikkinä. Tarhakoirien ruokintaan sovellettaisiin sivutuoteasetuksen 18 artiklan mukaisesti tiettyjen luokan 2 ja 3 sivutuotteiden käyttöä. Kyseisiä sivutuotteita ei ole sallittu lemmikkieläinten ruokinnassa. Keskeistä on, että tarhakoirat ovat koiria, joita ei pidetä ihmisten asuintiloissa, joissa sivutuotteet voisivat joutua kosketuksiin elintarvikkeiden kanssa tai ne voisivat joutua pienten lasten käsiin.

2 luku. Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttö

5 §. Sivutuotteiden käyttö ja käyttöä koskevat poikkeukset. Pykälän mukaisesti sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttöä ja rajoituksia koskevat säännökset ovat sivutuoteasetuksessa. Täytäntöönpanoasetuksen

liitteessä X on rehuaineille ja liitteessä XI orgaanisille lannoitteille ja maanparannusaineille asetettavia tarkempia vaatimuksia. Sivutuoteasetuksen ja täytöntöönpanoasetuksen sallimista käyttöä koskevista kansallisista poikkeuksista säädettäisiin tässä luvussa.

6 §. Erityiset ruokintatarkoitukset. Pykälän mukaan sallittaisiin luokkaan 2 ja 3 kuuluvien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttö eläintarhaeläinten, muiden matelijoiden ja petolintujen kuin eläintarhaeläinten tai sirkuseläinten, turkiseläinten, tarhakoirien, luonnonvaraisten eläinten ja kalansyötiksi kasvatettavien toukkien ja matojen ruokintaan. Pykälä vastaisi pitkälti nykyistä sääntelyä. Ainoa poikkeus olisi, että kyseisiä tuotteita ei sallittaisi sirkuseläinten ruokintaan. Käytännössä kyseisiä tuotteita ei ole Suomessa käytetty sirkuseläinten ruokintaan.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa asetettaisiin kansallisia vaatimuksia turkiseläinten ja tarhakoirien ruokintaan tarkoitettujen tuotteiden käsittelylle siten, että rehun tulee olla valmistettu rekisteröidyssä rehusekoittamossa. Vaatimukset vastaavat nykytilannetta ja ovat osoittautuneet toimiviksi ja turvallisiksi menetelmiksi takaamaan rehun hyvä hygieeninen laatu. Lisäksi tilarehustamalla olisi oikeus käyttää valmistamaansa luokan 2 ja 3 aineesta sisältävää rehua omalla tilallaan olevien eläinten ruokintaan.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa rajoitettaisiin lääkejämiä sisältävien luokkaan 2 kuuluvien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttöä luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa. Yhteisön lainsäädännössä säädettyjä lääkejäämien sallittuja tasoja ei saisi ylittää. Tarkoituksena on estää lääkejäämien joutuminen elintarvikeketjuun käytettäessä luokan 2 sivutuotteita riistana käytettävien karhujen haaskaruokinnassa.

Pykälän 2 momentin mukaan rehujen käsittely- ja valmistusvaatimuksista keräyskeskuksissa, rehusekoittamoissa ja tilarehustamoissa säädettäisiin tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, kuten nykyäänkin. Myös sivutuotteiden käytöstä luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ministeriön asetuksella. Keräyskeskusten, rehusekoittamoiden ja tilarehustamoiden rekisteröintivaatimuksista säädettäisiin jäljempänä luvussa 4.

7 §. Ruokintaa koskevat kiellot ja rajoitukset. Pykälän 1 momentissa kiellettäisiin luokan 2 aineksen käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokintaan karhun metsästyksen aikana. Kielto vastaa nykytilannetta ja sen tarkoituksena on varmistaa karhunlihan turvallinen käyttö elintarvikkeena.

Pykälän 2 momentissa kiellettäisiin turkiseläinten ruhojen ja niiden osien käyttö muiden kuin turkiseläinten ruokintaan. Siten turkiseläinten ruhoja ja ruhonosia ja niistä johdettuja tuotteita ei saa käyttää esimerkiksi luonnonvaraisten eläinten, eläintarhaeläinten, kalan syöteiksi kasvatettavien matojen ja toukkien, matelijoiden ja petolintujen ruokintaan eikä tietenkään elintarviketuotantoon tarkoitettujen eläinten ruokintaan. Kielto vastaa nykytilannetta ja sillä on haluttu varmistaa, että turkiseläinten taudit, erityisesti minkkien TSE-tauti, eivät leviä muihin eläimiin.

Momentissa viitataan turkiseläinten lajinsisäistä käyttöä koskeviin rajoituksiin. Sivutuoteasetuksen 11 artikla sisältää käsitellyn eläinvalkuaisen lajinsisäisen käyttökiellon. Täytöntöönpanoasetuksen liitteen II luvussa I säädetään käsitellyn eläinvalkuaisen ruokintakiellon poikkeuksista Suomen osalta supia ja kettuja koskien. Minkin TSE taudin johdosta kyseinen poikkeus ei koske minkeistä johdetun valkuaisen käyttöä minkkien ruokinnassa. Näin ollen minkeistä johdetun valkuaisen käyttö on kielletty minkkien ruokinnassa.

8 §. Eläintarhaeläinten ruokkiminen luokkaan 1 kuuluvalla aineksella. Eläintarhaeläimistä peräisin olevat sivutuotteet luokitellaan kokonaisuudessaan sivutuoteasetuksessa luokan 1 ainekseksi. Pykälän mukaan kunnaneläinlääkäri voisi antaa luvan eläintarhaeläimistä johdetun aineksen käyttöön eläintarhaeläinten ruokinnassa sivutuoteasetuksen 18 artiklan 2 kohdan a alakohdan sekä täytöntöönpanoasetuksen 14 artiklan 2 kohdan ja liitteen VI luvun II jakson 4 mukaisesti. Kunnaneläinlääkäri valvoisi valvontakäynteillään asetuksessa säädettyjen edellytysten täyttymistä ja voisi kieltää kyseisellä aineksella ruokkimisen, jos säädettyjä edellytyksiä ei noudateta.

Ruokinnasta vastaavan toimijan on asetuksen mukaan pidettävä kirjaa käytettyjen ru-

hojen määrästä, tyypistä, painosta ja alkuperästä sekä, jos ruokinnassa on käytetty TSE-riskiainesta sisältäviä märehitjoiden ruhoja, TSE-testien tuloksista ja ruokintapäivämääristä. Valvonnassa tarkastetaan kirjanpidon lisäksi onko aines varastoitu oikein ja jos ruokinnassa on käytetty märehitjoiden ruhoja, kuuluvatko ne TSE-seurantaohjelmaan.

9 §. *Sivutuotteiden luovuttaminen lemmikkieläinten ruokintaan.* Sivutuoteasetuksen 16 artiklan g kohdan mukaisesti voitaisiin sallia luokan 3 sivutuotteiden käyttäminen lemmikkieläinten ruokintaan. Pykälässä sallittaisiin siten elintarvikealan toimijalle mahdollisuus luovuttaa lemmikkieläinten ruokintaan elintarvikehuoneiston vähittäismyyntilasta teurastettujen eläinten ja kaadetun riistan ruhoja ja ruhonosia, jotka on todettu ihmisravinnoksi kelpaaviksi yhteisön lainsäädännön mukaisesti, mutta joita ei ole kaupallisista syistä tarkoitettu ihmisravinnoksi. Lisäksi sallittaisiin entisten elintarvikkeiden, tiettyjen vesieläinten ja niistä saatavien sivutuotteiden sekä sivutuoteasetuksen 10 artiklan m kohdassa tarkoitettujen Rodentia- tai Lagomorpha -lahkoihin kuuluvien eläinten luovuttaminen lemmikkieläinten ruokintaan. Vastaavaa mahdollisuutta ei voimassa olevassa lainsäädännössä ole.

Huomattava on, että sivutuoteasetus ei koske maatilalla elintarvikekäyttöön teurastetuista eläimistä saatavia samalla tilalla lemmikkieläinten ruokintaan käytettäviä sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita.

10 §. *Tiettyä kalanrehua ja tiettyjä kalansyöttejä koskevat vaatimukset.* Täytäntöönpanoasetuksessa säädetään vaatimukset tiettylle kalanrehulle ja kalansyötille. Kansallisesti sallitaan kuitenkin vaatimusten asettaminen käsittelemättömälle kalanrehulle sekä kalansyötille tautien leviämisen estämiseksi. Tämän vuoksi pykälän mukaan voitaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säättää vaatimuksia vesieläinten ja vedessä tai maalla elävien selkärangattomien käyttämisestä vesiviljelyeläinten rehuna, vaikka kyseistä rehuainesta ei ole käsitelty käsittelylaitoksessa mikrobiologisen turvallisuuden varmistavalla menetelmällä. Vaatimuksia voidaan säätää myös mainitun aineksen käytölle kalansyöttinä eläintautien leviämisen estämiseksi.

11 §. *Maidon ja maidosta johdettujen tuotteiden käyttö eläinten ruokintaan.* Täytäntöönpanoasetuksen liitteen X luvun II jakson 4 osassa I säädetään rehukäyttöön tarkoitettulle maidolle asetetuista vaatimuksista. Tämän lisäksi voidaan kansallisesti säätää maidon rehukäyttöä koskevista poikkeuksista ehdotetun pykälän mukaisesti siten kuin edellä mainitun liitteen luvun II osassa II säädetään. Pykälä vastaa voimassa olevia asetustasoisia vaatimuksia. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi niistä kansallisista vaatimuksista, joilla täytäntöönpanoasetuksen 21 artiklan 2 kohdan mukaan voitaisiin sallia maidon, maitopohjaisten tuotteiden ja maidosta johdettujen tuotteiden sekä ternimaidon käyttö eläinten ruokinnassa. Tuotteet voivat olla esimerkiksi taudeista vapaata raakamaitoa, maidon jalostuksesta ylijäänyttä tai parasta ennen päiväyksen ylittänyttä mutta edelleen riskitöntä maitoa tai maitotuotetta.

Pykälän 1 momentin mukaan hyväksytyt maitoalan laitos voisi toimittaa edellä mainittuja maitotuotteita rehukäyttöön. Koska maidon ja maidosta saatavien tuotteiden rehukäyttöön voi liittyä suu- ja sorkkatautiriski, rehukäytön edellytyksenä on tuotteiden ehdoton jäljitettävyys.

Jäljitettävyyden varmistamiseksi tulisi pykälän 2 momentin mukaisia tuotteita käyttävän toimijan ilmoittaa Elintarviketurvallisuusvirastolle ennen ruokintakäytön aloittamista tiedot ruokintapaikasta, käytettävistä tuotteista ja niiden toimittajista. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös raakamaitoa käyttäviä toimijoita.

Pykälän 3 momentissa olisi säännökset maitoalan laitoksesta tulevan raakamaidon rehukäytöstä. Täytäntöönpanoasetuksessa edellytetään, että maitoalan laitoksesta tulevan raakamaidon rehukäyttö sallitaan ainoastaan jäsenvaltiossa tehtyjen riskinarviointitoimenpiteiden perusteella. Tämän johdosta raakamaidon rehukäyttö sallittaisiin ainoastaan sikatiloilla ja käytölle asetettavien edellytyksin. Käytön edellytyksenä voisi olla, että kyseisillä tuotteilla ruokitut siat toimitettaisiin kasvatukseen loppuessa pitopaikalta suoraan teurastamoon ja että pitopaikka kuuluisi valtakunnallisen eläinten terveydenhuolto-ohjelman piiriin ja että pitopaikka pitäisi luetteloa vastaanottamistaan käsittelemättömis-

tä tuotteista sekä teurastamoon toimittamistaan sioista. Huomattava kuitenkin on, että sivutuoteasetuksen 2 artiklan 2 kohdan e alakohta ei rajoita raakamaidon, ternimaidon tai niistä johdettujen tuotteiden käyttöä sillä alkuperätilalla, josta maito on tuotettu.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että jos maitoalan laitos vastaanottaa raakamaitoa ja -heraa, toisista unionin jäsenvaltioista tai unionin ulkopuolisista maista, se ei saa toimittaa niitä eikä niiden kanssa kosketuksissa olleita tuotteita edelleen eläinten ruokintaan. Kiellon syynä on suu- ja sorkkataudin leviämisen ehkäisy.

Pykälän 5 momentin mukaan maidontuotaja voisi luovuttaa ternimaitoa tilalta toiselle täytäntöönpanoasetuksen säännösten mukaisesti.

Pykälän 6 momentin mukaan tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen tuotteiden markkinoille saattamiselle ja käytölle sekä 3 momentissa tarkoitettujen tuotteiden käytön edellytyksistä voitaisiin antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

12 §. *Tutkimusnäytteitä, diagnostisia näytteitä, kaupallisia näytteitä ja näyttelyesineitä koskevat vaatimukset.* Ehdotetun pykälän mukaan sivutuotteita voitaisiin käyttää muun muassa tutkimuksellisiin, koulutuksellisiin ja taiteellisiin tarkoituksiin sekä näyttelyihin edellyttäen, että käyttö ei aiheuta vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle. Luokkaan 1 kuuluvien ja niistä johdettujen tuotteiden käyttö edellyttäisi kuitenkin käyttäjän toimialueen kunnaneläinlääkäriin lupaa, lukuun ottamatta Elintarviketurvallisuusviraston ja Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan käyttöön toimitettavia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita. Pykälä vastaa nykytilannetta. Sivutuoteasetuksen 17 artiklan lisäksi täytäntöönpanoasetuksen 11 ja 12 artiklassa säädetään vaatimuksia tutkimusnäytteille ja näyttelyesineille.

13 §. *Käsitlemättömän villan, karvan ja jouhien markkinoille saattaminen.* Pykälässä ehdotetaan sallittavaksi suoraan maatilalta ja hyväksytystä tai rekisteröidystä laitoksesta peräisin olevan käsitlemättömän villan, karvan ja jouhien myynti ja markkinointi Suomen alueella. Siirrot jäsenvaltioiden välillä ja vienti kolmansiin maihin eivät ole sallittua. Pykälä perustuisi täytäntöönpanoase-

tuksen liitteen XIII luvun VII kohdan B toiseen alakohtaan.

14 §. *Äyriäisten ja munankuorien käyttö lannoitteena tai sen raaka-aineena.* Ehdotuksen mukaan luokkaan 3 kuuluvia sivutuotteeksi luettavia äyriäisiä, joista ei ole poistettu pehmytkudosta ja lihaa, sekä munankuoria voidaan käyttää lannoitteena tai sen raaka-aineena sivutuoteasetuksen 14 artiklan h) kohdan mukaan. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin lannoituskäytön edellytyksistä. Äyriäisiin luetaan hummerit ja ravut. Sellaiset äyriäiset, simpukat ja nilviäiset (kotilot), joista on poistettu pehmytosa ja liha, eivät kuulu sivutuoteasetuksen soveltamisalaan 2 artiklan 2 f) kohdan mukaan.

15 §. *Eräiden sivutuotteiden käyttö luonnonmukaisessa kasvintuotannossa.* Ehdotetun pykälän mukaan sallittaisiin luokkaan 3 kuuluvan aineksen (kuten sarvet, suolet) ja luokkaan 2 kuuluvan käsitlemättömän lannan käyttö luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä annetun neuvoston asetuksen 834/2007 12 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettujen biodynaamisten preparaattien valmistuksessa ja valmiiden preparaattien levittäminen maahan.

16 §. *Käsitlemättömän lannan kuljetus ja käyttö.* Ehdotetun pykälän mukaan kaupallista asiakirjaa tai terveystodistusta ei tarvittaisi silloin kun käsitlemätöntä lantaa kuljetetaan samalla maatilalla kahden paikan välillä tai Suomessa sijaitsevien maatilojen ja käyttäjien välillä. Sivutuoteasetuksen 21 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mahdollisuus olla vaatimatta kaupallista asiakirjaa vastaa nykyistä käytäntöä. Käsitlemätöntä lantaa saa käyttää lannoitukseen ja toimija saa, kuten nykyäänkin, luovuttaa tilan tai yhteislantalan lantaa suoraan tilalta irtotavarana ns. suoramyyntinä, jos lantaan ei sisälly vakavan tartuntataudin leviämiskätkä eikä tilalla ole todettu hukkakauraa. Tällaisesta toiminnasta ei ole ilmoitusvelvollisuutta viranomaisille.

17 §. *Lannoitetun laidunkasvillisuuden ruokintakäytön varoajan pidentäminen.* Pykälän mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin terveysvaaran estämiseksi pidentää sivutuoteasetuksen määrittämää 21 vuorokauden vähimmäisvaroaikaa,

joka vaaditaan ennen kuin tuotantoeläimiä saisi laiduntaa tai ruokkia lannoitetusta maaperästä olevalla laidunkasvillisuudella. Säädetty varoaika ei koske maahan levitettyä lantaa, vaan muita eläinperäisiä orgaanisia lannoitteita ja maanparannusaineita.

Täytäntöönpanoasetuksen liitteen II luvussa II säädetään laidunkasvillisuudelle käytettävien eläinperäisten orgaanisten lannoitteiden ja maanparannusaineiden vaatimuksista.

18 §. Eräisiin eläinperäisiin orgaanisiin lannoitteisiin ja maanparannusaineisiin sekoitettavan ainesosan hyväksyminen. Ehdotetun pykälän mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto toimivaltaisena viranomaisena hyväksyisi luokkaan 2 kuuluvasta aineksesta johdetusta lihaluujauhosta tai luokan 3 käsitellystä eläinvalkuaisesta oleviin tai niistä tuotettuihin lannoitteisiin ja maanparannusaineisiin sekoitettavan ainesosan rehukäytön estämiseksi. Sivutuoteasetuksen 32 artiklan 1 kohdan d) alakohdan mukaan rehukäytön estävän ainesosan sekoittaminen on edellytyksenä mainittujen aineiden markkinoinnille ja käytölle. Täytäntöönpanoasetuksen 22 artiklan 3 kohdan mukaan hyväksymisen on tehtävä liitteen XI luvun II 1 jakson kohdan 3 perusteiden mukaisesti.

Sekoitettavaa ainesosaa ei tarvittaisi enintään 1000 kilon suursäkeissä markkinoille saatettaviin orgaanisiin lannoitteisiin ja maanparannusaineisiin, jotka on tarkoitettu ainoastaan kotipuutarhoille ja vastaavaan maisemointi- ja viherrakentamiskäyttöön, taimistoille, hedelmä- ja marjatarhoille tai kukkia ja vihanneksia tuottaville kauppapuutarhoille ja viljelmille.

Sivutuoteasetuksen 32 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan mukaisesti voidaan lisäksi antaa kansallisia eläinperäisten orgaanisten lannoitteiden ja maanparannusaineiden käyttöä rajoittavia säännöksiä ihmisten ja eläinten terveyden suojelemiseksi. Tämän perusteella sekoitettavaa ainesta sisältävien lannoitteiden ja maanparannusaineiden pakkauksiin tulisi merkitä, ettei valmistetta saa käyttää ruokintaan.

19 §. Maitotuotteiden käyttö raaka-aineena biokaasulaitoksessa. Pykälässä mahdollistetaan luokkaan 3 kuuluvien maitotuotteiden ja ternimaitotuotteiden käyttö biokaasulaitoksessa raaka-aineena ilman pastörointi- ja

hygieniakäsittelyä täytäntöönpanoasetuksen mukaisesti. Aines on määritelty täytäntöönpanoasetuksen liitteen V luvun III jakson 1 kohdan 1 toisessa alakohdassa. Lisäksi luokan 2 maitotuotteita saisi sivutuoteasetuksen 13 artiklan kohdan e alakohdan ii mukaisesti käyttää käsittelemättömänä asetuksen mukaisessa biokaasulaitoksessa.

20 §. Biokaasu- ja kompostointilaitoksen eräät käsittelymenetelmät. Pykälän mukaan biokaasulaitoksessa ei tarvitsisi tehdä sivutuotteille ja niistä johdetuille tuotteille pastörointi- tai hygieniakäsittelyä, jos laitoksessa muunnetaan vain hygieniasetuksen mukaisesti käsiteltyjä luokkaan 3 kuuluvia entisiä elintarvikkeita, lemmikkieläinten ruokaa tai muuta rehua, joista ei aiheudu vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle, tai jos sivutuotteista biokaasun muuntamisen jälkeen muodostuva mädäte kompostoidaan tai hävitetään asetuksen vaatimusten mukaisesti. Myös kompostointilaitoksessa sallittaisiin muunlaisia kompostointimenetelmiä, jos niissä muunnetaan edellä mainittuja aineksia. Vaadittavista käsittelyistä voitaisiin säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

21 §. Biokaasu- ja kompostointilaitoksen vaihtoehtoiset menetelmät. Pykälän mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto voisi myöntää hakijan hakemuksesta biokaasu- ja kompostointilaitokselle luvan käyttää vaihtoehtoisia menetelmiä, jos hakija osoittaa luotettavasti, että biologiset riskit vähenevät riittävästi. Hakemuksessa on esitettävä täytäntöönpanoasetuksen edellyttämä validointi. Myös käsitellyn lannan ja lannasta johdettujen tuotteiden sekä guanon lämpökäsittelyvaatimusten sijaan Elintarviketurvallisuusvirasto voisi hakijan hakemuksesta hyväksyä muita käsittelymenetelmiä, jos hakija osoittaa luotettavasti biologisten riskien minimoinnin ja että käsittelymenetelmät täyttävät täytäntöönpanoasetuksen edellyttämät validoinnin vaatimukset.

3 luku. **Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden hävittäminen**

22 §. Sivutuotteiden hävittäminen. Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden hä-

vittämisestä säädetään sivutuoteasetuksessa. Hävittämistä koskevat erityisvaatimukset ovat täytäntöönpanoasetuksen liitteen VI luvussa III ja IV. Hävittämistä koskevista poikkeusmahdollisuuksista säädetäisiin asetuksen säännösten lisäksi tässä luvussa. Hävittämisessä on noudatettava myös ympäristönsuojelulain vaatimuksia.

Kaatopaikkadirektiivissä (kaatopaikoista annettu neuvoston direktiivi 1999/31/EY) edellytetään, että jäsenvaltiot vähentävät biohajoavien jätteiden sijoittamista kaatopaikoille asteittain vuosina 2006—2016. Kaatopaikoista annetun valtioneuvoston asetuksen 28 §:ssä säädetään kaatopaikalle sijoitettavan jätteen biohajoavan ja muun orgaanisen aineksen enimmäispitoisuudesta. Siinä säädetty rajoitukset eivät kuitenkaan koske sivutuoteasetuksessa tarkoitettuja eläimistä saatavia tuotteita, jos niiden kaatopaikalle sijoittaminen hyväksytään sivutuoteasetuksessa tai täytäntöönpanoasetuksessa. Jätteinä hävitettävien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden kuljetuksia jätteenpolttolaitoksiin ja kaatopaikoille valvotaan nykykäytännön mukaisesti jätelain nojalla, eikä kaksinkertaisen valvontajärjestelmän luominen ole perusteltua.

23 §. *Syrjäisiä alueita koskevat poikkeukset.* Sivutuoteasetuksessa on annettu mahdollisuus säätää kansallisesti poikkeuksia sivutuotteiden hävittämisestä syrjäisillä alueilla edellyttäen, että hävittämisestä ei aiheudu riskiä ihmisten ja eläinten terveydelle. Hävittäminen voisi sivutuoteasetuksen mukaan tapahtua hautaamalla maahan paikan päällä tai polttamalla tai muulla tavoin viranomaisen valvonnassa.

Syrjäisellä alueella tarkoitetaan sivutuoteasetuksen 3 artiklan 23 kohdan mukaan alueita, joilla eläinkanta on niin pieni ja jotka ovat niin kaukana käsittelylaitoksista, että eläimistä saatavien sivutuotteiden keräykseen ja kuljetukseen liittyvät järjestelyt olisivat suhteettoman työläitä paikalla suoritettavaan hävittämiseen verrattuna.

Syrjäisten alueiden koko on täytäntöönpanoasetuksessa sidottu kyseisen alueen eläinpopulaatioiden kokoon eläinlajeittain. Täytäntöönpanoasetuksen liitteen VI luvun III jakson 2 mukaan nautojen osalta syrjäisellä alueella voi olla enintään 10 % jäsenvalti-

on naudoista, 25 % vuohista ja lampaista sekä 10 % sioista. Täytäntöönpanoasetus ei sisällä siipikarjan osalta vastaavaa rajoitusta syrjäiselle alueelle. Suomessa on kuitenkin siipikarjaan sovellettu maantieteellisesti samaa syrjäistä aluetta kuin sikoihin, koska eläintiheät alueet ovat pitkälti samat sekä siioilla että siipikarjalla. Muiden eläinlajien osalta jäsenvaltiot voivat säätää syrjäisen alueen pinta-alan. On kuitenkin huomioitava, että syrjäisellä alueella tarkoitetaan aluetta, joka sijaitsee kaukana sivutuotteiden käsittelylaitoksista ja joissa on alhainen eläintiheys.

Pykälän 1 momentin mukaan sallittaisiin kuten nykyäänkin syrjäisillä alueilla samalta alueelta peräisin olevien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden hävittäminen joko hautaamalla maahan paikan päällä tai toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle. Vaatimuksella, että sivutuotteiden tulee olla peräisin samalta alueelta, olisi tarkoitus sulkea pois mahdollisuus, että sivutuotteet kuljetaan syrjäiselle alueella niiden ulkopuolelta hävitettäväksi.

Hautaamisessa on noudatettava siitä annettuja ohjeita eikä se saa aiheuttaa vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle eikä ympäristölle. Hyväksytyllä kaatopaikalla tarkoitetaan kaatopaikkaa, jolla on kyseisen aineksen vastaanottoon ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa. Pitkien välimatkojen takia sivutuotteiden toimittaminen käsittelylaitoksiin aiheuttaisi toimijoille kohtuuttomia kustannuksia, joten on perusteltua sallia edelleen nykyiset hävittämistavat. Hautaamisesta ei saa kuitenkaan aiheutua vahinkoa ympäristölle. Hautaamisessa on noudatettava täytäntöönpanoasetuksen tarkempia vaatimuksia sekä ympäristönsuojelulain vaatimuksia. Erityisesti tulee ottaa huomioon ympäristönsuojelulain (527/2014) 16 §:n maaperän ja 17 §:n pohjaveden pilaamiskiellot. Kunta-kohtaisissa ympäristömääräyksissä voi olla rajoituksia mitä tuotteita alueella saa haudata maahan.

Maahan hautaamisen vaihtoehtona olisi 1 momentissa mainittujen sivutuotteiden toimittaminen hyväksytylle kaatopaikalle. Kaatopaikkadirektiivin kielto viedä biohajoavia jätteitä kaatopaikalle ei koske sivutuoteasetuksessa tarkoitettuja sivutuotteita silloin kun kaatopaikalle toimittaminen on

sivutuoteasetuksen mukaan sallittua. Kielto ei koske muutakaan sellaista jätettä, jonka sijoittaminen kaatopaikalle on välttämätöntä eläintautien torjumiseksi. Tällaisia jätteitä ovat eläinten raatojen lisäksi tartuntavaarallinen rehu- ja kuivikejäte sekä muu vastaava taudin leviämisen kannalta riskialtis jäte. Kaatopaikkadirektiivi on Suomessa pantu täytäntöön valtioneuvoston asetuksella kaatopaikoista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa sallittaisiin kohdassa mainittujen eläinten kokonaisen raatojen maahan hautaaminen tai toimittaminen hyväksytylle kaatopaikalle eläinlajikohtaisilla syrjäisillä alueilla. Käytännössä olisi kyse useimmiten mautiloilla kuolleista tai lopetetuista eläimistä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa sallittaisiin pieniä määriä teurastavista teurastamoista tai pieniä määriä lihaa leikkaavista leikkaamoista muodostuvien kohdassa lueteltujen luokkaan 2 ja 3 kuuluvien sivutuotteiden hävitys maahan hautaamalla tai toimittamalla ne hyväksytylle kaatopaikalle eläinlajikohtaisilla syrjäisillä alueilla. Kyseisissä laitoksissa syntyy teurastuksen ja lihaleikkauksen sivutuotteita niin pieniä määriä, että ei ole perusteltua edellyttää niiden kuljetusta käsittelylaitoksiin, jotka voivat sijaita hyvinkin kaukana. Kyseinen poikkeus ei koskisi märehittijöistä peräisin olevaa ns. TSE-riskiainesta. Pien-teurastamo on määritelty laitosten elintarvikehygieniasta annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (1369/2011, ns. laitosasetus).

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa sallittaisiin mautilalla tuottajan omaan elintarvikekäyttöön teurastettujen (ns. kotiteurastus) kohdassa mainittujen eläinten teurastuksen sivutuotteiden hävittäminen syrjäisillä alueilla maahan hautaamalla tai toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle. Kyse on yksittäisten eläinten teurastuksesta mautiloilla. Käytännössä kotiteurastuksen sivutuotteet hävitetään mautiloilla maahan hautaamalla. Koska maahan hautaukseen ei voida katsoa liittyvän eläintautien leviämisen vaaraa, ei olisi perusteltua vaatia kotiteurastuksen sivutuotteiden kuljetusta käsittelylaitokseen hävitettäväksi. Kyseisessä kohdassa ei ole mainittu siipikarjan kotiteurastuksen sivutuotteita, koska niiden osalta mahdollisuus hävittää maahan

hautaamalla ei perustu syrjäisiin alueisiin vaan on mahdollista sallia koko maassa sivutuoteasetuksen 15 artiklan 2 kohdan i alakohdan mukaan.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan entiset elintarvikkeet, käytöstä poistetut rehut ja lemmikkieläinten ruoka voidaan syrjäisillä alueilla hävittää toimittamalla kaatopaikalle. Näitä sivutuotteita ei saisi hävittää hautaamalla maahan. Entiset elintarvikkeet voivat olla kypsiä tai raakoja. Sivutuoteasetuksen mukaan voidaan kansallisesti sallia mainittujen luokkaan 3 kuuluvien aineksien hävittäminen syrjäisillä alueilla sivutuoteasetuksen vaatimuksista poiketen viranomaisen hyväksymällä tavalla edellyttäen, ettei aiheuteta eläintautivaaraa tai vaaranneta elintarvike turvallisuutta. Pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohdissa lueteltuihin sivutuotteisiin sovellettaisiin eläinlajikohtaisia syrjäisiä alueita siten, että esimerkiksi naudoista saataviin teurastuksen sivutuotteisiin sovellettaisiin nautojen syrjäistä aluetta, sikojen teurastuksesta saataviin sivutuotteisiin sikojen syrjäistä aluetta jne. Pykälän 2 momentissa kaupan entisten elintarvikkeiden ja käytöstä poistettujen rehujen ja lemmikkieläinten ruokien hävitykseen sovellettaisiin aluetta, joka on luokiteltu syrjäiseksi kaikkien eläinlajien osalta.

Pykälän 3 momentissa annettaisiin valtuutus säätää maa- ja metsätalousministeriön asetuksella maan jakamisesta syrjäisiin alueisiin. Syrjäisten alueiden koon määrittämisestä säädetään tarkkaan sivutuoteasetuksen 19 artiklan 2 kohdassa ja täytäntöönpanoasetuksen liitteen VI luvun III jaksossa 2. Syrjäiset alueet määriteltäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa eläinlajeittain märehittijöille, sioille ja siipikarjalle sekä turkiseläimille.

24 §. Hävittäminen koko maassa hautaamalla maahan tai toimittamalla kaatopaikalle. Ehdotettu pykälä vastaa pääpiirteissään nykyisiä säännöksiä. Säännös koskisi yksittäisiä tai pieniä määriä raatoja ja teurastuksesta tai laitoksesta tulevia pieniä määriä sivutuotteita. Pykälässä sallittaisiin mainittujen kuolleiden eläinten ja niistä saatavien sivutuotteiden hävittäminen hautaamalla maahan paikan päällä tai toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle sivutuoteasetuksen mukaisesti. Porojen kasvatusta on elinkeinotoimintaa Pohjois-Suomessa, jossa raatojen sekä teurastuk-

sen sivutuotteiden keräily ja kuljetus käsittelylaitokseen aiheuttaisi kohtuuttomia kustannuksia. Luonnonvaraisten eläinten osalta hävittämistapa koskisi eläimiä, joiden epäillään sairastavan jotakin ihmisiin tai eläimiin tarttuvaa tautia. Muilta osin kuolleiden luonnonvaraisten eläinten hävittäminen on sivutuoteasetuksen ja vastaavasti ehdotetun lain soveltamisalan ulkopuolella.

Luonnonvaraista riistaa teurastetaan myös luonnossa, jossa sivutuotteet hävitetään paikan päällä. Tarhattavaksi sallitut eläinlajit on määritelty eläinsuojeluasetuksen (396/1996) 25 §:ssä ja kyseisten kuolleitten eläinten hävittäminen pykälässä ehdotetulla tavalla sallittaisiin lukuun ottamatta tarhattuja villisikoja ja biisoneita. Hevosten teurastus on Suomessa vähäistä, joten teurastuksesta ja hevosenlihan leikkaamosta saatava sivutuotteet voitaisiin hävittää ehdotetulla tavalla ilman terveysrisiä. Ehdotetuilla säännöksillä voidaan helpottaa pienten teurastamoiden sivutuotteiden käsittelyä mahdollistamalla hevosen kuten myös porojen ja luonnonvaraisen ja tarhatun riistan teurastuksen sivutuotteiden hävittäminen ehdotetulla tavalla. Poronlihan, hevosenlihan ja riistalihan leikkaamalla tarkoitetaan pykälässä nimenomaan lihaa leikkaavaa laitosta, mutta ei kaupassa tapahtuvaa kuluttajalle myytävän lihan leikkaamista.

Vesiviljelylaitoksesta peräisin olevat kuolleet vesiviljelyeläimet ja elintarvikkeita valmistavista laitoksista peräisin olevat tuoreet vesieläimet sallittaisiin hävitettäväksi ehdotetulla tavalla. Siipikarjaksi luettavien lintujen raatojen osalta säännös koskisi ainoastaan alle 100 linnun pitopaikasta kerättäviä kuolleita lintuja.

Lisäksi erikseen mainittujen eläinten kuoleina syntyneet jälkeläiset voitaisiin hävittää pykälän esittämällä tavalla.

Pykälässä ehdotetuille sivutuotteille olisi perusteltua mahdollistaa nykyiset hävittämistavat, koska käsittelylaitoksia on vähän ja pitkien välimatkojen takia sivutuotteiden toimittaminen niihin aiheuttaisi toimijoille kohtuuttomia kustannuksia. Hautaamisessa olisi kuitenkin noudatettava täytäntöönpanoasetuksen tarkempia vaatimuksia sekä ympäristönsuojelulain vaatimuksia. Erityisesti tulee ottaa huomioon ympäristönsuojelulain (527/2014) 16 §:n maaperän ja 17 §:n

pohjaveden pilaamiskiellot. Kuntakohtaisissa ympäristömääräyksissä voi lisäksi olla rajoituksia mitä tuotteita alueella saa haudata maahan.

25 §. Entisten elintarvikkeiden, rehujen ja lemmikkieläinten ruokien hävittäminen. Ehdotettu pykälä vastaa nykyisiä säännöksiä. Pykälän mukaan sallittaisiin EU:n hygieniasetuksen mukaisesti jalostamalla käsitellyn, mutta esimerkiksi käyttöpäiväyksen vanhentumisen vuoksi ihmisravinnoksi kelpaamattoman elintarvikkeen hävittäminen toimittamalla kaatopaikalle. Kyseeseen tulevat vain kypsät elintarvikkeet sekä käsitelty lemmikkieläinten ruoka ja käsitelty rehu, joita ei kaupallisista syistä tai valmistuksessa tai pakkauksessa esiintyneiden ongelmien vuoksi voida enää käyttää, vaikka ne ovat riskittömiä. Nämä voitaisiin hävittää toimittamalla kaatopaikalle.

Huomattava on, että sivutuotesäädöksissä ruokajäte on eri asia kuin entiset elintarvikkeet. Sivutuoteasetuksen 2 artiklan 2 kohdan g alakohdan mukaan asetusta ei sovelleta ruokajätteeseen, paitsi jos se on peräisin kansainvälisestä liikennevälineestä tai on tarkoitettu käytettäväksi ruokinnassa tai on tarkoitettu käsiteltäväksi biokaasuksi tai kompostoitavaksi 15 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohdassa tarkoitettuja menetelmiä käyttäen. Ruokajätteellä tarkoitetaan täytäntöönpanoasetuksen liitteen I kohdan 22 mukaan ravintoloista, pitopalveluista ja keittiöistä, mukaan lukien keskuskeittiöt ja kotitalouksien keittiöt, peräisin olevaa ruokajätettä, myös käytettyä ruokaöljyä. Sivutuoteasetuksen 21 artiklan 4 kohdan mukaisesti ruokajäte on kerättävä, kuljetettava ja hävitettävä jätteitä koskevan direktiivin (2008/98) artiklassa 13 edellytettyjen kansallisten toimenpiteiden mukaisesti.

26 §. Pienten määrien hävittäminen. Ehdotettu pykälä vastaa nykyisiä säännöksiä. Sivutuoteasetuksen mukaan hävittäminen voi tapahtua polttamalla jätteenpolttolaitoksessa, mutta kansallisesti voidaan sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisesti kuitenkin sallia pienten määrien hävittäminen muulla tavoin. Pykälän mukaan tietyt entisiä elintarvikkeita käsittelevät toimijat, kuten vähittäiskaupat ja pienet elintarvikkealan laitokset, saisivat hävittää pieniä mää-

riä kyseisiä tuotteita toimittamalla ne kaato-paikalle. Kyseinen pieni määrä entisiä elin-tarvikkeita on täytäntöönpanoasetuksessa määritelty enintään 20 kilogrammaksi viikos-sa riippumatta aineksen alkuperälajista. Li-säksi edellytetään, että aines kerätään, kulje-tetaan ja hävitetään siten, että ihmisten ja eläinten terveydelle ei aiheudu riskejä ja että säännöksen noudattamista valvotaan säännöl-lisillä tarkastuksilla.

27 §. Eräiden sivutuotteiden hävittäminen eläimen pitopaikalla. Ehdotetun pykälän mukaan sallittaisiin sivutuoteasetuksen 13 arti-klan kohdan f ja 14 artiklan kohdan l mu-kaisten maitotuotteiden levittäminen maahan käsittelemättömänä. Tilalla saa siten edelleen hävittää maitoa kaatamalla se maahan. Lisäk-si sallittaisiin eläimen pitopaikalla kirurgisen toimenpiteen yhteydessä poistettujen sivu-tuotteiden tai eläimen syntymän aikana saa-tavien sivutuotteiden hävittäminen kyseisellä tilalla. Tässä kyseessä on lähinnä eläinlääkä-rin paikan päällä tekemistä pienistä leikkauk-sista syntyvät tautiriskittömät osat tai jälkei-set, joita tavanomukaisesti hävitetään paikan päällä. Kyseiseen toimintaan ei voida katsoa liittyvän eläintautien leviämisen vaaraa.

28 §. Kuolleiden lemmikkieläinten, he-voseläinten ja mehiläisten hävittäminen. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan kuol-leet lemmikkieläimet ja hevoseläimet saisi hävittää hautaamalla maahan tai toimittamal-la kaatopaikalle kuten nykyäänkin. Joissain kunnissa on tarjolla mahdollisuus haudata pienemmät lemmikkieläimet pieneläinten hautausmaalle.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan mahdol-lisuutta hävittää kuolleet mehiläiset ja mehi-läishoidosta saatavat sivutuotteet hautaamalla maahan. Ammattimaisilla hunajantuottajilla on mehiläispesiä laajalla alueella ympäri Suomea vuokratuilla paikoilla, joita he käy-vät vain tarkastamassa tietyin väliajoin. Pai-kan päällä mehiläisiä ei saisi polttaa, eikä polttaminen ole muutenkaan yleensä käytös-sä kuolleiden mehiläisten hävittämisessä. Täytäntöönpanoasetuksen liitteen VI luvun III jakson 3 mukaan mehiläisten ja mehiläis-tuotteiden hautaaminen ei saa vaarantaa eläinten tai ihmisten terveyttä tai ympäristöä.

29 §. Kielto hävittää sivutuotteita avotulel-la polttamalla. Sivutuoteasetuksen 19 artik-

lan mukaan voitaisiin sallia sivutuotteiden polttaminen erityistilanteissa kuten syrjäisillä alueilla tai kiireellisissä taudinhävittämistä-pauksissa. Ehdotetun pykälän mukaan kui-tenkin kiellettäisiin sivutuotteiden hävittämi-nen avotulella polttamalla. Ainoastaan tauti-tapauksissa polttaminen avotulella voisi olla mahdollista ehdotetun 30 §:n mukaisesti. Kaikissa muissa tapauksissa polttaminen olisi mahdollista vain hyväksytyissä polttolaitok-sissa. Sivutuotteiden hävittäminen avotulella polttamalla on hyvin harvinaista Suomen olosuhteissa. Avotulella polttoon on jouduttu turvautumaan viimeisten vuosikymmenten aikana ainoastaan vuonna 2002, kun tur-kiseläinten raatoja hävitettiin Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla turkiseläinten botuliiniepidemian yhteydessä.

30 §. Hävittäminen poikkeuksellisissa olo-suhteissa. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan aluehallintoviraston luvalla voisi poikkeuksellisissa tilanteissa hävittää riskiai-nesta sisältävien nautojen ruhot ja ruhonosat sekä luokkaan 2 ja 3 kuuluvan aineksen hau-taamalla maahan tai toimittamalla kaatopai-kalle. Poikkeus koskisi vaikeapääsyisiä aluei-ta ja alueita, joilla voisi luonnonkatastrofeista johtuen aiheutua keräämistä ja kuljetusta suorittavan henkilökunnan terveydelle tai turvallisuudelle vaaraa. Luonnonkatastrofeja voisivat olla mm. tulipalot, tulvat ja poikke-ukselliset luonnonilmiöt. Poikkeus voisi kos-kea myös muita poikkeuksellisia tapauksia, esim. hapolla käsiteltyjä teurastuksen sivu-tuotteita, joita käsittelylaitos ei voi ottaa vas-taan, eikä muuta keinoa olisi olemassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sivu-tuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden hä-vittämisestä vastustettavan eläintaudin puhje-tessa, jos kuljetus lähimpään käsittelylaitok-seen lisäisi terveystarvikien leviämiskaavaa tai jos epidemia on jo niin laajalle levinnyt, että käsittelylaitoksella ei ole enää kapasiteettia käsitellä sivutuotteita. Kyse on siis hyvin poikkeuksellisesta ja suuren riskin sisältävästä tilanteesta. Silloin tuotteet voitaisiin edellä 29 §:ssä säädetystä kiellosta poiketen polttaa avotulella tai haudata maahan. Tällaisessa ti-lanteessa tulisi ensisijaisesti sovellettavaksi eläintautilaki, koska kyse on vastustettavan eläintaudin leviämisen ehkäisemisestä ja hä-vittämisestä laajemminkin kuin sivutuottei-

den osalta. Poikkeuksen soveltamisesta yksittäistapauksissa päättäisi eläintautilaissa tarkoitettu valvontaviranomainen mainittuun lakiin perustuvan vastustettavan eläntaudin leviämisen estämiseen tai hävittämiseen liittyvän päätöksenteon yhteydessä.

Poikkeus ei kuitenkaan koskisi sellaisten nautojen raatoja, joilla epäillään olevan TSE-tartunta tai joissa TSE-tauti on todettu.

Pelastuslain 6 §:n mukaan nuotion tai muun avotulen sytyttäminen on kiellettyä, jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että metsäpalon, ruohikopalon tai muun tulipalon vaara on ilmeinen. Maapohjalla poltettavassa avotulessa katsotaan olevan ilmeinen tulipalon vaara. Myös ympäristönsuojelulliset seikat puoltavat avotulella polttamisen rajoittamista vain välttämättömään.

31 §. Sivutuotteita hautaamalla hävittävän kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuus. Pykälässä 1 momentissa säädettäisiin toimijan kirjanpito vaatimuksista ja se vastaa pääosin nykyisiä vaatimuksia. Uutena asiana on hevosten raatojen hautauksesta vaadittava kirjanpito.

Pykälän 2 momentin mukaan sivutuotteiden hautaamisesta olisi ilmoitettava ennen hautaamista aluehallintovirastolle, jos sivutuotteet on saatu eläimistä, joissa on todettu tautia. Vastaava vaatimus on voimassa olevissa säännöksissä. Ilmoitusta viranomaiselle tuotantoeläinten kokonaisten raatojen hautaamisesta ei edellytetä siltä osin kuin tieto on eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain nojalla säädetyin eläinlajikohtaisen asetuksen mukaisesti tietojärjestelmään ilmoitettava ja viranomaisen saatavilla.

4 luku. **Toimijoiden ja laitosten rekisteröinti ja hyväksyminen**

32 §. Rekisterinpitäjä. Pykälän mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto toimisi rekisterinpitäjänä ja vastaisi rekisterin ylläpidosta maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain (tietojärjestelmälaki) mukaisesti. Muut toimivaltaiset viranomaiset käyttävät, tallettavat ja päivittävät rekisteriin tietoja säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa siten kuin tietojärjestelmälain 5 §:ssä säädetään. Rekisteriin merkitään sivutuoteasetuksen 23 ja 24 artiklan mukaiset

toimijat ja laitokset ja niiden toimintaa koskevat tiedot.

Rekisteriin merkittävistä tiedosta säädetään lisäksi täytäntöönpanoasetuksen liitteen VIII luvussa IV. Rekisteröityihin ja hyväksytyihin laitoksiin sovellettavia vaatimuksia on täytäntöönpanoasetuksen 18—20 artiklassa ja liitteessä IX.

33 §. Toimijan ja laitoksen rekisteröiminen sekä laitoksen hyväksyminen. Pykälän 1 momentin mukaan kaikkien sivutuotealan toimijoiden tulisi ilmoittaa sivutuoteasetuksen 23 ja 24 artiklan mukaisesta toiminnastaan toimivaltaiselle viranomaiselle kirjallisesti. Jäljempänä pykälissä säädettäisiin yksityiskohtaisesti ilmoitettavat toiminnot ja asianomainen toimivaltainen viranomainen, jolle ilmoitus olisi tehtävä. Toiminnan laadusta ja laajuudesta riippuen ilmoitus olisi tehtävä Elintarviketurvallisuusvirastolle tai kunnan eläinlääkärille.

Rekisteröintiä ja laitoksen hyväksymistä koskevat vaatimukset ovat sivutuoteasetuksen 23—29 artiklassa, täytäntöönpanoasetuksen 18—20 ja 33 artiklassa sekä liitteen IX luvussa IV. Rekisteröitävät ja hyväksytyt toimijat merkitään 32 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että toimijan olisi ilmoitettava tarvittavat yhteystiedot laitospöytäkirjaksi. Toimijan tulisi ilmoittaa yritys- ja yhteisötunnus tai sen puuttuessa henkilötunnus sekä tiedot toiminnan luonteesta.

Pykälän 3 momentissa otettaisiin käyttöön täytäntöönpanoasetuksen 20 artiklan mahdollistamat helpotukset ilmoitusvelvollisuudesta. Ilmoitusvelvollisuudesta vapautettaisiin toimijat, jotka mm. käsittelevät metsästystroifeita, opetustarkoituksessa käytettäviä näytteitä sekä käsittelemätöntä karvaa ja villaa. Kyseisen poikkeuksen piiriin katsotaan kuuluvaksi myös sivutuotteiden käyttö näytteilyssä ja taiteellisessa toiminnassa. Lisäksi voisi toimittaa ilman ilmoitusvelvollisuutta tai lupaa pieniä määriä luokkaan 2 tai 3 kuuluvaa ainesta paikallisesti loppukäyttäjille, paikallisille markkinoille tai vähittäisliikkeisiin. Tämä poikkeus ei kuitenkaan koske elintarviketuotantoeläinten ruokintaan tarkoitettuja tuotteita. Lisäksi ilmoitusvelvollisuus ei koskisi myöskään maatalojen välistä lan-

nan luovuttamista tai vastaanottamista, eikä käsittelemättömän lannan luovuttamista ympäristöluvan saaneelle lannoitteen valmistajalle. Ilmoitusvelvollisuutta ei myöskään ole sivutuoteasetuksen 23 artiklan 4 kohdan mukaisesta toiminnasta, johon laitokset ovat jo saaneet hyväksynnän.

Pykälän 4 momentin mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto pitäisi luetteloa rekisteröidyistä ja hyväksytyistä toimijoista ja laitoksista siten kuin sivutuoteasetuksen 47 artiklassa säädetään.

Pykälän 5 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa tarkemmat säännökset rekisteröintiä varten tehtävän ilmoituksen ja hakemuksen sisällöstä sekä ilmoitus- ja hakemusmenettelystä. Menettely voi koske esimerkiksi tapaa, jolla tiedot toimitetaan ja tietojen toimittamisen ajankohtaa.

34 §. Elintarviketurvallisuusviraston toimivalta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä toimijoista ja laitoksista, jotka Elintarviketurvallisuusvirasto ilmoituksen perusteella rekisteröi. Sen sijaan esimerkiksi rehulain nojalla jo rekisteröidyn tai hyväksytyyn kuljetusliikkeen ei päällekkäisen rekisteröinnin välttämiseksi tarvitse uudelleen rekisteröityä sivutuotelain mukaisesti kuljetusliikkeeksi. Pykälän 2 momentissa lueteltaisiin Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymistä edellyttävät laitokset. Koska tarkoitus olisi siirtää kolmiportaisesta valvonnasta kaksiportaiseen valvontaan, siirrettäisiin aluehallintoviranomaiselta toimivalta hyväksyä ja rekisteröidä toimijoita Elintarviketurvallisuusvirastolle.

Pykälän 1 momentin kohdat 1—2, 4—5 ja 9 vastaavat nykytilaa. Nykytilasta poiketen kohdan 3 mukaisesti Elintarviketurvallisuusvirasto rekisteröisi aluehallintoviraston asemasta tietyt sivutuoteasetuksen 36 artiklan mukaan tuotteita valmistavat laitokset lukuun ottamatta laitoksia, joiden valmistamille tuotteille on asetettu kriteerit täytäntöönpanoasetuksen liitteessä XIII. Elintarviketurvallisuusviraston uusi tehtävä olisi pykälän 1 momentin kohdan 6 mukaisesti rekisteröidä välittäjät, jotka toimivat yksinomaan jälleenmyyjinä eivätkä missään vaiheessa säilytä tuotteita tiloissaan. Lisäksi Elintarviketurvallisuusvirasto rekisteröisi sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita tutkimustarkoituksiin käytävät laitokset. Lannoitevalmistesek-

torilla sivutuotelain mukainen rekisteröinti vaadittaisiin laitoksilta, jotka ainoastaan lisäävät luokan 2 lihaluujauhoon tai luokan 3 käsiteltyyn eläinvalkuaiseen sivutuoteasetuksen 32 artiklassa vaaditun lisäaineen (kuten 6 % käsiteltyä siipikarjan tai turkiseläinten lantaa) ja sen jälkeen uudelleen pakkaavat tuotteen. Rekisteröinti vaadittaisiin myös niiltä laitoksilta, jotka uudelleenpakkaavat vähittäispakkauksiin, joiden enimmäiskoko on 50 kg, orgaaniseksi lannoitteeksi viherrakentamis- tai kotipuutarhakäyttöön tarkoitettua eläinperäistä johdettua tuotetta kuten esimerkiksi lihaluujauhoa, sarvilastua, verijauhoa.

Pykälän 2 momentin kohdat 1 ja 3—5 vastaavat nykytilaa. Kohdan 2 mukaan elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyisi kaikki sivutuoteasetuksen 24 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaiset käsittelylaitokset. Näin ollen siirtyisi niin sanottuja vaihtoehtoisia käsittelymenetelmiä käyttävien laitosten hyväksyntä aluehallintovirastolta Elintarviketurvallisuusvirastolle. Kohdassa 6 mainituilla hygienisointiyksiköillä tarkoitetaan laitoksia, jotka hygienisoivat sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita täytäntöönpanoasetuksen vaatimusten mukaisesti, mutta jotka eivät sijaitse biokaasu- tai kompostointilaitoksen yhteydessä. Näidenkin laitosten hyväksyntä siirtyisi aluehallintoviranomaiselta Elintarviketurvallisuusvirastolle.

Lannoitevalmistesektorilla 2 momentin 3 kohdan mukaista hyväksyntää vaadittaisiin biokaasu- ja kompostointilaitoksilta, jotta käyttävät raaka-aineenaan luokan 3 sivutuotteita tai luokan 2 lantaa ja valmistavat orgaanisia eläinperäisiä lannoitevalmisteita kuten tuorekompostia, maanparannuskompostia, mädätysjäännöstä. Laitoshyväksyntä koskisi myös maatilalla omaan käyttöön valmistamista silloin, kun siellä käsitellään muita eläinperäisiä sivutuotteita kuin tilalla syntyviä lantaa, raakamaitoa tai munankuoria. Ainoastaan tuotantoeläinten lantaa teknisesti käsittelevät, kompostoivat tai mädättävät laitokset vaatisivat myös sivutuoteasetuksen mukaisen hyväksynnän, jos lopputuotetta saatetaan markkinoille Suomessa tai sisämarkkinoilla lannoitevalmisteena. Tällöin voi lopputuotteena laitoksella syntyä esim. lantaseosta tai kuivaraetta. Maa-

tilalla toimiva biokaasu- tai kompostointilaitos, jonka ainoina raaka-aineina ovat maatilalla syntyvä lanta ja kasvijäte, ei tarvitsisi sivutuoteasetuksen mukaista laitoshyväksyntää, silloin kun lopputuote käytetään tilalla ja syntyvää lopputuotetta pidetään edelleen käsittelemättömänä lantana. Momentin 4 kohdan mukaista hyväksyntää edellyttäisivät orgaanisia eläinperäisiä lannoitevalmisteita valmistavat muut kuin 2 ja 4 kohdan laitokset.

35 §. Kunnaneläinlääkärin toimivalta. Pykälässä lueteltaisiin kunnaneläinlääkärin toimivaltaan kuuluvat rekisteröitävät tai hyväksyttävät pykälässä luetellut toimijat tai laitokset.

Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan kunnaneläinlääkäri rekisteröisi nykytilanteesta poiketen Elintarviketurvallisuusviraston asemasta keräyskeskukset ja tilarehustamot. Kuitenkin teurastamon yhteydessä toimivat laitokset rekisteröisi Elintarviketurvallisuusvirasto kuten nykyäänkin. Kohdan 5 mukaan kunnaneläinlääkäri rekisteröisi kaikki tekniseen käyttöön tarkoitettuja tuotteita valmistavat ja käsittelevät laitokset. Nykyisin lääkinnällisiin ja kosmeettisiin tarkoituksiin teknisiä tuotteita valmistavien laitosten rekisteröinti kuuluu aluehallintoviranomaiselle, joten tältä osin valvonta siirtyisi ehdotuksen mukaan paikallistasolle. Kohdat 3, 4 ja 6 vastaavat nykytilaa. Kohdassa 4 mainittu haaskaruokintapaikka on määritelty eläintuntusjärjestelmästä annetun lain 5 §:n 12 kohdassa.

Pykälän 2 momentin 1 ja 3 kohdat vastaavat nykytilaa. Kohdan 2 mukaan siirtyisi niin sanottujen väliasteen laitosten hyväksyntä hygienisointiyksiköitä lukuun ottamatta aluehallintovirastolta kunnaneläinlääkärille. Väliasteen laitoksilla tarkoitetaan laitoksia, jotka harjoittavat toimintoja kuten lajittelua, paloitteluja, jäädytystä, jäädytystä tai riskiaineiden poistoa. Sivutuotteiden varastointi katsotaan myös väliasteen toiminnoksi.

36 §. Muutoksista ilmoittaminen. Pykälän mukaan toiminnan muutoksista, joilla on vaikutusta rekisteröinnin ja hyväksymisen edellytysten täyttymiseen on viipymättä ilmoitettava sille viranomaiselle, jolle rekisteröinti-ilmoitus ja hyväksymishakemus on

tehty. Myös toiminnan lopettamisesta on viipymättä ilmoitettava.

37 §. Muut rekisteriin talletettavat tiedot. Pykälän mukaan toimijaa, toimintaa ja toiminnan muutoksia koskevien tietojen lisäksi rekisteriin talletettaisiin tiedot valvontatarkastuksista, tarkastusten tuloksista ja muista valvonnassa tarpeellisista tiedoista, säännösten rikkomisesta ja seuraamuksista ja muut ilmoitusten ja hyväksymisasiain käsittelyä varten tarpeelliset tiedot.

38 §. Tietojen poistaminen. Tietojärjestelmäistä poiketen ehdotetaan tiedot poistettavaksi rekisteristä kolmen vuoden kuluttua siitä, kun toimija on ilmoittanut toimivaltaiselle viranomaiselle toiminnan lopettamisesta tai lupa tai hyväksyntä on peruutettu. Tietojärjestelmäin mukaan tiedot poistetaan vasta 10 vuoden kuluttua.

5 luku. Toiminnan harjoittaminen

39 §. Toimijoiden velvollisuudet. Sivutuoteasetuksen 4 ja 21—29 artiklassa säädetään toimijoiden yleisistä velvollisuuksista. Velvoitteet koskevat sivutuotteiden keräämistä, kuljetusta, jäljitettävyyttä, toimijoiden ja laitosten rekisteröintiä ja hyväksymistä, yleisiä hygieniavaatimuksia sekä omavalvonnan toteuttamista. Täytäntöönpanoasetuksen liitteessä VIII on tarkempia säännöksiä keräämisestä, kuljetuksesta ja jäljitettävyydestä. Omavalvontavelvoite ja siihen liittyvät vaatimukset perustuvat pääosin EU virallista valvontaa koskevan asetuksen (EY N:o 882/2004) vaatimuksiin.

40 §. Sivutuotteiden kuljettamisessa käytettävät tunnisteet. Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden tunnistemerkinnoista säädetään täytäntöönpanoasetuksen liitteen VIII luvussa II. Pykälän mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin säätää täytäntöönpanoasetuksen liitteen VIII luvun II kohtien 3 ja 4 mukaisesti tuotteiden kuljettamisessa käytettävistä pakkausten, säiliöiden ja ajoneuvojen värikoodeista sekä tuotteiden merkitsemisestä.

41 §. Toimijoiden ilmoitusvelvollisuus. Pykälän 1 momentin mukaan toimijoiden on pyydettyä ilmoitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle tiedot vastaanottamistaan, käyttämistään ja luovuttamistaan sivutuot-

teista ja niistä johdetuista tuotteista. Vaatimuksen johdosta Elintarviketurvallisuusvirasto voisi tarvittaessa esimerkiksi eläintautiepidemioiden syiden selvittämistä, riskinarviointia tai raportointia varten kartoittaa sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttöä. Vastaava vaatimus on voimassa olevissa säännöksissä teurastuksen sivutuotteiden, käsitellyn eläinvalkuaisen ja lihaluujauhon osalta siten, että laitosten on ilmoitettava tiedot Elintarviketurvallisuusvirastolle puolivuositain. Tarkempia säännöksiä ilmoitettavista tiedoista voitaisiin 3 momentin mukaisesti antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Asetuksella voitaisiin tarvittaessa esimerkiksi säätää, mitä sivutuotteita ilmoitusvelvollisuus koskisi.

Pykälän 2 momentin mukaan toimijan olisi ilmoitettava valvovalle viranomaiselle, jos sillä on syytä epäillä että sen käyttämä tai markkinoille saattama sivutuote tai siitä johdettu tuote voi olla vaaraksi ihmisten tai eläinten terveydelle. Vaatimuksen johdosta valvovalla viranomaisella olisi mahdollisuus mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ryhtyä toimenpiteisiin, joilla estetään esimerkiksi eläintautien leviäminen sivutuotteiden välityksellä.

6 luku. **Valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät**

42 §. Maa- ja metsätalousministeriö. Pykälän mukaan sivutuotelain lain ja sen nojalla annettujen säännösten sekä unionin sivutuotesäädösten täytäntöönpanon ja noudattamisen yleinen ohjaus ja valvonta kuuluisivat maa- ja metsätalousministeriölle, kuten nykyäänkin.

43 §. Elintarviketurvallisuusvirasto. Elintarviketurvallisuusvirastolla lain mukaisena keskushallinnon viranomaisena olisi pykälän 1 momentin mukaan yleinen velvollisuus suunnitella, ohjata, kehittää ja valvoa valtakunnallisesti sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden vaatimusten mukaisuutta. Tämän lisäksi virasto suorittaisi sille laissa nimenomaisesti osoitetut muut tehtävät, joista säädettäisiin osin ehdotetussa pykälässä, osin taas muissa lain säännöksissä.

Ehdotetulla lailla täytäntöön pantavissa sivutuoteasetuksessa ja täytäntöönpanoasetuk-

sessä tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena toimisi aina se valvontaviranomainen, jolle tehtävä lain mukaan muutenkin kuuluisi. Siltä varalta, että joitakin tällaisia tehtäviä tulisi sisällyttämään tulevaisuudessa annettaviin unionin sivutuotteita koskeviin säädöksiin, elintarviketurvallisuusvirastolla olisi ehdotetun pykälän mukaan yleinen toimivalta suorittaa toimivaltaisena viranomaisena muut säädetyt asetusten täytäntöönpanoon liittyvät tehtävät.

Elintarviketurvallisuusvirastolle siirtyisi niin sanottuja vaihtoehtoisia käsittelymenetelmiä käyttävien laitosten sekä joidenkin väliasteenlaitosten (erilliset hygienisointiyksiköt) valvonta aluehallintoviranomaiselta. Tarkoituksena on keventää valvonnan monipuolisuutta.

44 §. Aluehallintovirasto. Ehdotetun pykälän mukaan aluehallintovirasto ohjaisi ja valvoisi sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita koskevien vaatimusten noudattamista toimialueellaan Elintarviketurvallisuusviraston valvontasuunnitelman mukaisesti sekä arvioisi kuntien sivutuotevalvonnan järjestämistä ja toteutumista. Aluehallintovirasto myös neuvoisi ja kouluttaisi kunnaneläinlääkäreitä lain täytäntöönpanoon liittyvissä kysymyksissä. Tarkoituksena olisi poistaa kunnaneläinlääkärin ja aluehallintoviraston toimivaltaan liittyvät päällekkäisyydet toimijoiden ja laitosten valvontatehtävien osalta ja siltä osin selkeyttää sääntelykokonaisuutta. Aluehallintovirastolla olisi kuitenkin edelleen hallintopäätöksiin liittyvää toimivaltaa valvonnan toimenpiteiden osalta sekä jäljempänä 48 §:ssä säädetyissä erityistilanteissa.

45 §. Kunnaneläinlääkäri. Ehdotuksen mukaan kunnaneläinlääkärillä olisi jatkossakin valvontatehtäviä sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttöä ja hävittämistä sekä toimijoita valvovana paikallistason viranomaisena. Kunnaneläinlääkäri hoitaisi valvontaa valvontasuunnitelman mukaisesti. Elintarviketurvallisuusviraston on valtakunnallista valvontaohjelmaa laatiessaan otettava huomioon kunnan valvontaresurssit.

Pääosin valvontatehtävät kunnassa säilyisivät entisellään, mutta joidenkin kuntien alueella voi sijaita laitos, jonka valvonnan osalta toimivaltainen viranomaisvaihtuu. Kunnaneläinlääkärille siirrettäisiin osa sellaisista

tehtävistä, jotka voimassa olevien säännösten mukaan kuuluvat kokonaan tai osaksi aluehallintovirastolle. Näitä olisivat vaihtoehtoisia käsittelymenetelmiä käyttävien käsittelylaitosten, luokan 1 ja 2 käsittelylaitosten sekä erillisten hygienisointiyksiköiden valvonta yhdessä Elintarviketurvallisuusviraston kanssa. Tällaisia laitoksia on Suomessa 11 kpl. Kyseisten laitosten osalta Elintarviketurvallisuusvirasto suorittaisi laajoja tarkastuskäyntejä ja kunnaneläinlääkäri suppeampia tarkastuskäyntejä. Kunnaneläinlääkäri voisi esimerkiksi käydä tarkastamassa, että Elintarviketurvallisuusviraston tarkastuksessa ilmenyt puute on korjattu.

Lisäksi kunnaneläinlääkäriin uusi tehtävä olisi toimia väliasteen laitosten sekä kosmeettisia ja lääkinnällisiä tuotteita valmistavien laitosten valvovana viranomaisena. Aluehallintovirastot tekivät vuonna 2012 kyseisiin laitoksiin yhteensä kuusi valvontakäyntiä koko maassa.

Uutena tehtävänä kunnaneläinlääkäriin tulisi toimia biokaasu- ja kompostointilaitosten ja orgaanisia lannoitteita ja maanparannusaineita valmistavien ja varastoitavien laitosten paikallistason valvojana. Tällä hetkellä kyseisiä laitoksia valvoo ainoastaan Elintarviketurvallisuusvirasto ilman paikallistason valvovaa viranomaista. On kuitenkin katsottu, että joissakin akuuteissa tapauksissa voisi paikallisen tason valvontaviranomaisesta olla etua, vaikka kunnaneläinlääkäri ei tulisikaan hoitamaan varsinaisia rutiininomaisia valvontatehtäviä edellä mainittujen laitosten osalta. Päävastuu näissä olisi kuitenkin Elintarviketurvallisuusvirastolla.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan kunnaneläinlääkäriin vastuulle kuuluisi valvoa omalla alueellaan myös sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden kuljetuksia. Kuljetuskaluston tarkastuksia voisi tehdä laitostarkastusten yhteydessä kuten tälläkin hetkellä. Kohdan 3 mukaisesti kunnaneläinlääkäriin kuuluisi myös turkiseläinten lajinsisäisen käytön valvonta. Pykälän 2 momentin mukaan kunnaneläinlääkäri antaisi myös toimijan pyynnöstä käsittelemättömän lannan terveydellistä turvallisuutta koskevan vakuutuksen virkaeläinlääkäriin.

Normaalisti valtion viranomaisilla ei ole kunnallisen itsehallinnon vuoksi suoraa mää-

räysvaltaa kunnan viranomaisiin nähden. On kuitenkin otettava huomioon, että eläinlääkintähuoltolain mukaan eläintautivalvonta kuuluu valtion vastuulle. Kunnan tehtävänä on huolehtia kunnaneläinlääkäreille säädettyjen tai lain nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti. Valtion viranomaisten määräysvalta suhteessa kunnaneläinlääkäriin ei siten sivutuotteiden eläintautivalvontaan liittyvien tehtävien osalta merkitse puuttumista kunnalliseen itsehallintoon.

46 §. *Elintarvikehuoneistojen valvontaviranomaiset.* Elintarvikelain mukaan sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita käsittelevien laitosten osalta Elintarviketurvallisuusvirasto huolehtii elintarvikevalvonnasta teurastamoissa, riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa. Edellisestä poiketen aluehallintovirasto huolehtii elintarvikevalvonnasta poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa. Maitoalan laitosten valvonta kuuluu kunnille. Elintarvikehuoneistojen valvonnassa noudatetaan sivutuotelain mukaisia pakkokeinoja ja rangaistussäännöksiä.

47 §. *Valtuutettu tarkastaja.* Pykälän 1 momentin mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto käyttäisi valvonnassa apunaan kirjallisesti valtuuttamia tarkastajia, jotka toimisivat virkavastuulla Elintarviketurvallisuusviraston valvonnassa. Elintarviketurvallisuusvirasto voisi käyttää valtuutettua tarkastajaa tekemään myös kunnaneläinlääkäriin tehtäväksi määrättyjä tarkastuksia, jos kunnaneläinlääkäri sitä tarpeen mukaan esittää. Valtuutetut tarkastajat toimisivat viranomaisvalvonnan apuna tarkastus- ja näytteenotto-tehtävissä. Valtuutus voitaisiin myöntää henkilölle, jolla olisi tehtävän hoitamiseksi riittävä tarkastuksen tai tutkimuksen kohteena olevaa sivutuotealan toimijaa tai laitosta tai tuotetta koskeva ammattitaito. Valtuutettu tarkastaja voisi esimerkiksi valvoa sivutuotteiden kuljetuksiin käytettävää kuljetuskalustoa. Valtuutus myönnettäisiin pykälän mukaan määräajaksi tai toistaiseksi, ja päätöksessä yksilöitäisiin se tehtävä, jota valtuutus koskisi. Tarkastus- ja näytteenotto-oikeus voitaisiin myös rajata koskemaan vain tiettyjä sivutuotteita tai vain tiettyjä tarkastuksia ja tutkimuk-

sia. Käytännössä valtuutusten sisältö sekä tarkastajien pätevyysvaatimukset ja muut ehdot voivat vaihdella näytteenoton tai muun siihen verrattavan tehtävän, tarkastajan toimialueen tai sijaintipaikan ja muiden vastaavien tekijöiden mukaan. Elintarviketurvallisuusvirasto vastaisi valtuutettujen tarkastajien pätevydestä tehtäviinsä. Valtuutetulla tarkastajalla ei olisi oikeutta mennä kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa viranomaiskoneiston ulkopuolelle vain, jos tehtävä annetaan lain nojalla, tehtävän antaminen on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä tehtävän antaminen vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Pykälässä ehdotettu toiminta on tarkoituksenmukaista siirtää viranomaiskoneiston ulkopuolelle, sillä valtuutettujen tarkastajien käyttäminen tarkastus- ja näytteenottotehtävissä on käytännössä välttämätöntä tarkastus- ja valvontatoiminnan joustavuuden ja tehokkuuden vuoksi. Toiminta saattaa edellyttää ennalta arvaamattomia kiireellisiä toimenpiteitä, toimialueena saattaa olla koko maa tai erityiskohde ja toiminta voi olla tiukasti aikatauluun sidottua. Viranomaisorganisaation laajentamista kattamaan koko kyseistä toimintaa ei ole pidettävä nykytilanteessa tarkoituksenmukaisena. Käytännössä valtuutettuina tarkastajina toimivat useimmiten yksityiset henkilöt. Tarkastajiin sovelletaan hallinnon yleislakeja, kuten hallintolakia, kielilakia ja viranomais-ten toiminnan julkisuudesta annettua lakia.

Pykälän 2 momentin mukaan valtuutetun tarkastajan olisi vaadittaessa voitava esittää kirjallinen valtuutus.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että Elintarviketurvallisuusvirasto voisi peruuttaa valtuutuksen siihen liittyvien ehtojen laiminlyönnin perusteella tai jos valtuutettu muutoin olennaisella tavalla rikkoisi tehtäviin liittyviä velvoitteitaan. Ennen valtuutuksen peruuttamista valtuutettua henkilöä tulisi huomauttaa puutteista ja antaa tälle siten mahdollisuus puutteiden korjaamiseen.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan selkeyden vuoksi sisällytettäväksi viittaus rikoslakiin, jonka mukaan valtuutettuihin tarkastajiin sovelletaan rikosoikeudellista virkavas-

tuuta. Vahingonkorvausvastuun osalta viitattaisiin vahingonkorvauslakiin.

48 §. *Aluehallintoviraston ja kunnaneläinlääkärin antama virka-apu.* Pykälässä ehdotetaan, että Elintarviketurvallisuusvirasto voisi tarvittaessa saada tarkastusapua kunnaneläinlääkäriltä tai aluehallintovirastolta. Esimerkiksi Elintarviketurvallisuusviraston valvonnassaan havaitseman puutteen johdosta antaman korjauskehotuksen tarkastamisen voisi tehdä paikallinen valvontaviranomainen. Kyseeseen tulisi tällöin jälkitarkastuksesta huolehtiminen, jolloin toimijaa tai valvottavaa asiaa lähellä oleva valvontaviranomainen ainoastaan tarkastaisi, onko puute korjattu Elintarviketurvallisuusviraston antaman korjauskehotuksen mukaisesti.

7 luku. Valvonta

Valvontaa koskevat säännökset ovat sivutuoteasetuksen 44—50 artiklassa, täytäntöönpanoasetuksen 32 artiklassa ja liitteessä XVI. Täytäntöönpanoasetuksen mukaan valvonta on toteutettava EY N:o 882/2004 virallista valvontaa koskevan asetuksen 3 artiklan periaatteita noudattaen.

49 §. *Valvontasuunnitelma.* Monivuotisen valvontasuunnitelman laatimisesta ja sisällöstä säädetään virallisesta valvonnasta annetussa parlamentin ja neuvoston asetuksessa. Pykälässä säädettäisiin vuosittaisesta valtakunnallisesta valvontasuunnitelmasta, jonka antaminen olisi Elintarvikeviraston tehtävä. Valtakunnallisessa valvontasuunnitelmassa määriteltäisiin vähintään tarkastukset, valvontakohteiden tarkastustiheydet, valvontakohteiden riskinarvioinnin perusteet sekä suunnitelman toteutumisen arvioinnin perusteet. Valvontasuunnitelman ensisijaisena tavoitteena on ohjata sivutuotevalvontaa ja sen avulla sovitetään yhteen luvussa 6 tarkoitettujen valvontaviranomaisten tekemä valvonta.

Tarkastukset tulisi määritellä siten, että tiedetään, mitä toimenpiteitä ne käytännössä sisältävät ja mikä olisi niihin käytettävä arvioitu työaika. Valvontasuunnitelman sisältämän valvontakohteiden riskinarvioinnin perusteissa tulisi ottaa huomioon ainakin kohteiden toiminnan luonne ja laajuus. Riskiluokituk-

sen perusteella suunnitelmassa tulisi mainita valvontakohteiden tarkastustiheys. Jos joidenkin valvontakohteiden toiminnan valvonta ei edellytä säännöllisiä tarkastuksia, tarkastustiheyttä ei tarvitsisi määrittää. Valvontasuunnitelmaan tulisi sisällyttää näytteenotto sekä näytteenoton yleinen ohjaus.

Pykälän 2 momentin mukaan valvontasuunnitelmasta ja sen sisällöstä sekä valvonnan suorittamisesta voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

50 §. Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus. Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädetään valvontaviranomaisen ja valtuutetun tarkastajan tarkastus- ja tiedonsaantioikeuksista. Valvonta edellyttää, että tarkastuksen toimittajalla on oikeus päästä niihin tiloihin, joissa toimintaa harjoitetaan. Koska sivutuotelaitosten tarkastaminen voi vaatia teknistä tai kemiallista erityisosaamista tai muuta pätevyyttä, voisi tarkastuksessa olla läsnä muukin viranomainen. Täytäntöönpanoasetuksen 32 artiklan mukaan valvontatoimenpiteet on tehtävä EU:n valvonta-asetuksen (EY) N:o 882/2004 periaatteiden mukaisesti. Valvonta-asetuksen 3—10 artiklassa säädetään valvonnan järjestämisestä, valvontamenettelystä ja valvontatoiminnasta sekä raporteista.

Pykälän 2 momentin mukaan kotirauhan suoja koskisi kaikenlaisia pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviä tiloja. Kotirauhan piiriin eivät kuuluisi esimerkiksi tilan pihapiiri tai varasto- ja tuotantorakennukset.

Ehdotetun 3 momentin mukaan valvontaviranomaisella ja valtuutetulla tarkastajalla olisi oikeus saada valvontaa varten tarpeellisia tietoja toimijoilta ja henkilöiltä, joita tämän lain velvoitteet koskevat. Pykälän 4 momentin mukaan myös Euroopan unionin lainsäädännön tarkastajilla olisi samat tarkastus- ja tiedonsaantioikeudet kuin Suomen viranomaisilla. Tarkempia säännöksiä tarkastus- ja valvontamenettelystä sekä näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta voitaisiin antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

51 §. Poliisin virka-apu. Pykälä sisältäisi säännöksen poliisin virka-apusta. Virka-apu lain noudattamisen valvonnassa saattaa olla tarpeen, jos valvontaviranomaista estetään suorittamasta valvontatehtäväänsä ja esteen

poistaminen edellyttää poliisin toimivaltuuksien käyttöä.

52 §. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään oikeudesta saada tieto viranomaisten julkisista asiakirjoista sekä viranomaisena toimivan vaihtolovelvollisuudesta, asiakirjojen salassapidosta ja muista tietojen saantia koskevista yleisten tai yksityisten etujen suojaamiseksi välttämättömistä rajoituksista. Viranomainen voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta muun muassa jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saantiin on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty. Pykälän mukaan muutoin salassa pidettäviä tietoja voitaisiin antaa ehdotetun lain noudattamista valvoville viranomaisille lain mukaisten tehtävien suorittamista varten sekä syyttäjä- ja poliisiviranomaisille rikoksen selvittämistä varten. Ehdotetun 3 kohdan mukaan tietoja voitaisiin luovuttaa myös Euroopan unionin lainsäädännön tai Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen edellyttämille toimielimille ja tarkastajille velvoitteen niin edellyttäessä. Säännös on tarpeen asetuksesta jäsenvaltioille johtuvien velvoitteiden täyttämiseksi

8 luku. Laboratoriot

53 §. Kansalliset vertailulaboratoriot. Pykälässä ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriö nimeäisi sivutuotevalvonnan kansalliset vertailulaboratoriot. Tämä tapahtuisi ministeriön hallintopäätöksillä, joissa myös yksilöitäisiin vertailulaboratorioiden tehtävät sekä matriisit ja analyysit, joita mainitut tehtävät koskisivat.

Kansallisilla vertailulaboratorioilla tarkoitetaan laboratorioita, jotka jäsenvaltioiden on valvonta-asetuksen 33 artiklan mukaisesti nimettävä tietyille valvonta-alueille vastaamaan unionin vertailulaboratorioita. Kansallisia vertailulaboratorioita koskevat valvonta-asetuksen 12 artiklan 2 ja 3 kohdassa esitetyt vaatimukset, jotka edellyttävät, että laboratorioiden on toimittava ja ne on arvioitava ja akkreditoitava standardien EN ISO/IEC 17025 ja EN ISO/IEC 17011 mukaisesti otta-

en huomioon yhteisön lainsäädännössä eri testausmenetelmille vahvistetut kriteerit.

Valvonta-asetuksessa tarkoitettujen kansallisten vertailulaboratorioiden on tehtävä yhteistyötä unionin vertailulaboratorion kanssa, koordinoitava määrityksistä vastaavien kansallisten laboratorioiden toimintaa asetuksen 11 artiklan mukaisesti, järjestettävä tarvittaessa näiden välisiä vertailutestejä ja varmistettava, että yhteisön vertailulaboratorion tarjoamat tiedot välitetään toimivaltaiselle viranomaiselle ja kansallisille laboratorioille, avustettava 53 artiklan mukaisesti hyväksytyjen koordinoitujen valvontasuunnitelmien toteutumisessa sekä vastattava 33 artiklan 1 kohdan f alakohdassa tarkoitettujen muiden erityistehtävien hoitamisesta.

54 §. Hyväksytyt laboratoriot. Pykälän 1 momentin mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto vastaisi viranomaisnäytteitä tutkivan laboratorion hyväksymisestä sekä käsittelylaitoksen ja biokaasu- ja kompostointilaitoksen omavalvontalaboratorioiden hyväksymisestä. Täytäntöönpanoasetuksen mukaan mainituilla laitoksilla on oltava oma laboratorio tai niiden on käytettävä ulkopuolisen laboratorion palveluja. Elintarviketurvallisuusvirastolle keskitettäisiin tässä laissa kyseisten laboratorioiden hyväksyminen. Hyväksymisen hakeminen olisi laboratorion tehtävä.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin laboratoriolle asetetuista vaatimuksista. Viranomaisnäytteitä tutkivia laboratorioita koskevat valvonta-asetuksen 12 artiklan 2 kohdassa asetetut vaatimukset. Nämä vaatimukset edellyttävät, että laboratorion on toimittava standardin EN ISO/IEC 17025 mukaisesti, jota vastaan se on akkreditoitava standardin EN ISO/IEC 17011 mukaisesti ottaen huomioon yhteisön lainsäädännössä eri testausmenetelmille vahvistetut kriteerit. Valvonta-asetuksen 12 artiklan 3 kohdan mukaan akkreditointi voi koskea myös yksittäisiä menetelmiä. Vaatimukset koskisivat laboratorioita riippumatta siitä, ovatko ne valtion, kunnan vai yksityisen tahon omistuksessa. Viranomaisen ja sen käyttämän tutkimuslaitoksen riippumattomuudesta säädetään valvonta-asetuksen 4 ja 5 artiklassa. Standardi EN ISO/IEC 17025 sisältää yleiset kriteerit laboratorion riippumattomuudelle. Riippumatto-

muuden kriteerien täyttyminen tulisi tarkasteltavaksi laboratoriokohtaisesti laboratorion akkreditoinnin ja arvioinnin yhteydessä. Omavalvontalaboratoriolta vaaditaan täytäntöönpanoasetuksen mukaisesti analyysien osaavaa suorittamista, akkreditointia ja viranomaisen on tehtävä sille säännöllisesti tarkastuksia.

Tavoitteena on antaa laboratorioiden hyväksynnät toistaiseksi voimassa olevina, mutta pykälän 4 momentin mukaan ne voitaisiin antaa tarvittaessa määräaikaisena. Lisäksi Elintarviketurvallisuusvirasto voisi 5 momentin mukaan asettaa hyväksytyille laboratorioille niiden toimintaa koskevia erityisvaatimuksia, rajoituksia ja muita ehtoja, jos tutkimuksen kohteena olevista tuotteista aiheutuisi vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle.

Pykälän 6 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin laboratorioiden laatujärjestelmille asetettavista vaatimuksista ja muista laboratorioiden hyväksymisen edellyttämistä vaatimuksista sekä laboratorion arvioinnista vastaavalle toimielimelle asetetuista vaatimuksista.

55 §. Näytteiden tutkiminen. Pykälässä säädettäisiin, että viranomaisnäytteitä voitaisiin tutkia ainoastaan viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytyissä laboratorioissa tai kansallisessa vertailulaboratoriossa. Omavalvontanäytteet voitaisiin tutkia mainittujen laboratorioiden lisäksi myös omavalvontalaboratoriossa.

56 §. Hyväksytyjen laboratorioiden ilmoitusvelvollisuus. Pykälän 1 mukaan hyväksytyjen laboratorioiden olisi ilmoitettava määräysten vastaiseen tuotteeseen liittyvistä tutkimustuloksista viivytyksettä näytteen määrittäksen toimeksiantajalle ja toimitettava zoonosien seurantaan ja valvontaan liittyvät näytteet kansalliseen vertailulaboratorioon. Pykälän 2 momentin mukaan hyväksytyyn laboratorion olisi myös toimitettava Elintarviketurvallisuusviraston pyynnöstä sille yhteenveto tekemistään ehdotetussa 55 §:n 1 momentin tarkoitetuista tutkimuksista ja niiden tuloksista.

Hyväksytyjen laboratorioiden olisi 3 momentin mukaan ilmoitettava myös Elintarviketurvallisuusvirastolle toiminnassaan tapahtuvista muutoksista. Näitä olisivat ainakin

muutokset hyväksymisen edellytyksiä koskeissa, kuten laadunvarmistusjärjestelmässä ja määräaika-arvioinnissa. Laboratorion olisi ilmoitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle myös toimintansa keskeyttämisestä ja lopettamisesta.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin yksityiskohtaisemmin siitä, mitä tietoja ilmoitukset ja yhteenvedot sisältäisivät sekä milloin ja miten ne laboratorion toimitettaisiin. Valtioneuvoston asetuksella säätäminen olisi tarkoituksenmukaisempaa, koska tällöin säännökset niin sivutuotelain, rehulain, elintarvikelain kuin terveydensuojelulain nojalla tutkimuksia tekevästä laboratorioista olisivat yhdessä säädöksessä.

57 §. Kansallisen vertailulaboratorion ilmoitusvelvollisuus. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin kansalliselle vertailulaboratoriolle velvollisuus toimittaa Elintarviketurvallisuusvirastolle tiedot myös 56 §:n 1 momentissa tarkoitetuista näytteistä. Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säädöksiä siitä, mitä tietoja ilmoitukset ja yhteenvedot sisältäisivät sekä milloin ja miten ne laboratorion toimitettaisiin.

58 §. Laboratorioiden valvonta ja rekisteröinti. Lakiin ehdotetaan Elintarviketurvallisuusvirastolle oikeutta valvoa, että 55 §:n mukaisia viranomaisnäytteitä analysoivat laboratoriot noudattavat lain 8 luvussa asetettuja vaatimuksia. Jos laboratorio ei noudattaisi asetettuja vaatimuksia, Elintarviketurvallisuusvirasto voisi antaa tarpeellisia määräyksiä toiminnan korjaamiseksi. Määräykseen olisi asetettava määräaika, jonka aikana korjaukset olisi tehtävä. Laboratorioiden hyväksymisen peruuttamisesta säädetään 69 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto pitäisi rekisteriä laboratorioista, ja rekisteriin merkittäisiin kaikki hyväksynnän piirissä olevat määritysmenetelmät sekä 54 §:n mukaiset hyväksymistä koskevat tiedot. Elintarviketurvallisuusvirasto julkaisee luettelon hyväksytyistä laboratorioista julkisuuslain vaatimukset huomioon ottaen. Tiedot rekisteriin merkityistä laboratorioista poistettaisiin maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain mukaisesti.

9 luku. Maksut ja palkkiot

59 §. Viranomaisten suoritteista valtiolle perittävät maksut. Uudessa eläintautilaissa (441/2013) säädetään tiettyjen sivutuotteita koskevien vanhan eläintautilain (55/1980) säännösten sekä vanhan lain nojalla annettujen sivutuotevalvontaa koskevien asetusten voimaan jäämisestä toistaiseksi. Siltä osin valvontakustannusten korvaamiseen kunnille sovelletaan normaaliin tapaan eläinlääkintähuoltolakia. Määräraha korvauksiin on valtion vuoden 2015 talousarviossa momentilla 30.20.20. Eläintautilain uudistuksessa oli nimenomaan tarkoituksena, että sivutuotevalvonta jätetään ennalleen ja entisten säännösten varaan siirtymäkauden ajaksi, siis kunnes uusi laki eläimistä saatavista sivutuotteista tulee voimaan.

Eläinlääkintähuoltolain 2, 15 ja 23 §:n mukaan valtiolla on velvollisuus korvata kunnille eläinlääkintähuoltoon (pois lukien elintarvikevalvonta) liittyvistä kunnaneläinlääkärille säädetyistä valvontatehtävistä aiheutuvat kustannukset. Eläinlääkintähuoltolain 23 §:n mukaan korvaus kattaa myös ne tarkastukset, jotka ovat toimijalle maksullisia. Kunnaneläinlääkärin suorittama sivutuotevalvonta on ollut tähän asti toimijalle lähtökohtaisesti maksutonta, mutta jatkossa suoritteista pitäisi periä maksu.

Ehdotetun 1 momentin mukaan valtion viranomaisen ja valtuutetun tarkastajan suoritteista valtiolle perittäviin maksuihin sovellettaisiin, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään. Suoritteiden hinnoittelussa lähtökohtana olisi omakustannusarvo.

Ehdotetun 2 momentin mukaan aluehallintovirasto määräisi ja perisi valtiolle maksut kunnaneläinlääkäreiden maksullisista suoritteista. Kunnaneläinlääkärin suoritteista perittävien maksujen suuruudesta säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella noudattaen soveltuvin osin, mitä valtion maksuperustelaissa säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuutta ja maksujen suuruutta koskevista yleisistä perusteista ja muista perusteista. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin lisäksi suoritteiden laskutuksessa noudatettavasta menettelystä. Tarkoitus on säätää siitä, miten

laskutusta varten tarvittavat tiedot toimitetaan kunnista aluehallintovirastoon.

Silloin kun kunta perisi kunnaneläinlääkärin myöntämästä todistuksesta maksun elintarvikelain tai valvonta-asetuksen nojalla, samasta suoritteesta ei tulisi enää periä maksua valtiolle ehdotetun lain mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin valvonta-asetuksen 28 artiklaan sellaisten ylimääräisten valvontatoimien maksullisuuden osalta, jotka aiheutuisivat säännösten noudattamatta jättämisestä. Valvonta-asetuksen mukaan mainitun lisävalvonnan tulee aina olla maksullista.

60 §. Valtuutetuille tarkastajille maksettavat palkkiot ja korvaukset. Ehdotetun pykälän mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto maksaisi valtuuttamalleen tarkastajalle palkkion lain mukaisista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä sekä korvaisi heille aiheutuneet kustannukset.

61 §. Valtion kunnille maksama korvaus. Pykälään sisältyisi viittaus eläinlääkintähuoltolain 23 §:ään, jossa säädetään kunnan oikeudesta saada valtion varoista korvaus kunnaneläinlääkärille kuuluvien eläintautivalvontaan liittyvien tehtävien suorittamisesta.

62 §. Kunnalle perittävät erät maksut. Elintarvikehuoneistojen valvonta kuuluisi elintarvikelain mukaisille kunnan valvontaviranomaisille myös sivutuotteiden osalta. Tästä valvonnasta kunta perisi toimijoilta maksun siten kuin elintarvikelaissa säädetään.

10 luku. **Hallinnolliset pakkokeinot**

63 §. Määräys. Pykälässä säädettäisiin lievimmistä valvontaviranomaisen käytössä olevasta pakkokeinosta, jota voitaisiin käyttää silloin, kun kehotuksilla ei saataisi poistettua säännösten- tai määräystenvastaisuutta. Viranomaisen voisi määrätä epäkohdan poistettavaksi. Sivutuoteasetuksen 46 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan c kohdan mukaan toimivaltaisen viranomaisen on erityisesti puutteiden luonteen ja vakavuuden sekä kansanterveydelle ja eläinten terveydelle aiheutuvien mahdollisten riskien perusteella annettava toimijoille määräyksiä havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Valvontaviranomainen voisi määrätä toimijan täyttämään velvolli-

suutensa välittömästi tai asian laatuun nähden riittävässä määräajassa.

Sivutuotesäädökset ovat monimutkaisia ja tulkinnallisia sekä myös päällekkäisiä muun muassa ympäristösäädösten kanssa, jolloin toimijoille on hallintolain mukaisesti annettava myös neuvontaa ja ohjausta. Valvontaviranomaisen ohjausvelvollisuus koskisi kuitenkin vain yleisellä tasolla tapahtuvaa ohjausta lainsäädännön soveltamisesta eikä viranomaisella olisi velvollisuutta ryhtyä yksittäistapauksessa antamaan yksityiskohtaisia neuvoja elintarvikealan toimijalle. Ohjauksen laajuudessa tulisi myös ottaa huomioon, että luottamus virkamiehen puolueettomuuteen ei saa ohjauksen johdosta vaarantua. Tarvittaessa valvontaviranomaisen olisi, esimerkiksi valvontaan liittyvien tarkastusten yhteydessä, annettava toimijoille kehotuksia määräysten noudattamisessa, mikäli toiminta ei ole määräysten mukaista.

64 §. Kielto. Ehdotetun pykälän mukaan valvontaviranomainen voisi kieltää säännösten vastaisen sivutuotteen ja siitä johdetun tuotteen sivutuoteasetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaisen koko ketjun aikana keräämisestä käyttöön ja hävittämiseen. Kielto voitaisiin asettaa myös silloin, kun toimintaa harjoitetaan ilman ehdotetun lain mukaan vaadittavaa rekisteröintiä tai hyväksyntää. Kieltää voitaisiin myös säännösten vastainen hävittäminen.

Pykälän 2 momentin mukaan valvontaviranomainen voisi antaa kiellon myös väliaikaisena asian selvittämisen ajaksi, jos se olisi ihmisten ja eläinten terveyden kannalta välttämätöntä.

65 §. Toiminnan keskeyttäminen. Ehdotetun pykälän mukaan, jos sivutuote tai siitä johdettu tuote olisi ihmisten ja eläinten terveydelle vaarallinen ja jos vaara on välitön eikä sitä voida muuten estää, valvontaviranomaisella olisi oikeus tarvittaessa heti keskeyttää toiminta siltä osin kuin se on välttämätöntä vaaran torjumiseksi. Esimerkiksi rehunvalmistus tulisi keskeyttää, jos rehukäyttöön tarkoitettussa sivutuotteessa todetaan salmonellaa.

66 §. Hyväksynnän peruuttaminen tai toimintakielto. Pykälässä säädettäisiin laitoksen rekisteröinnin tai hyväksymisen peruuttamisesta ja toimintakiellosta sivutuoteasetuksen

46 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Toimenpiteestä päättäisi se toimivaltainen viranomainen, joka rekisteröinnin tai hyväksymisen päättänyt. Rekisteröintiä tai hyväksymistä ei kuitenkaan artiklan mukaan voitaisi peruuttaa, ellei toimivaltainen viranomainen ensin olisi antanut toimijalle mahdollisuutta puutteen korjaamiseen määräajassa.

Mainitun artiklan 2 kohdan mukaan toimivaltainen viranomainen voisi kieltää rekisteröityä tai hyväksytyä toimijaa harjoittamasta vaatimusten vastaista ja ihmisille ja eläimille vaaraa aiheuttavaa toimintaa väliaikaisesti tai pysyvästi ilman että laitoksen rekisteröintiä tai hyväksymistä peruutettaisiin. Kiellettävä toiminta voisi koskea osaa laitoksen toiminnasta, jotain menettelyä tai menetelmää taikka koko laitoksen toimintaa. Laitoksen koko toiminnan kieltäminen johtaisi käytännössä rekisteröinnin tai hyväksymisen peruuttamisen, ellei toimija korjaisi puutteita. Jos sen sijaan toimija tai laitos harjoittaisi mainittuja toimintoja ilman rekisteröintiä tai hyväksymistä, kiellettäisiin sellainen toiminta 64 §:n nojalla.

67 §. Sivutuotteen uudelleen käsittely, hävittäminen, markkinoilta poistaminen tai palauttaminen. Pykälän mukaan tilanteessa, jossa sivutuotteelle olisi asetettu kieltö, valvontaviranomainen voisi määrätä sivutuotteet ja siitä johdetut tuotteet poistettavaksi markkinoilta tai määrätä tuotteet hyväksymällään tavalla käsiteltäväksi uudelleen, hävitettäväksi, määrätä käytettäväksi muuhun tarkoitukseen tai palautettavaksi lähettäjämäahan. Toimija vastaisi sivutuotteen markkinoilta poistamisesta ja käsittely-, hävittämis- tai vientimääräyksestä aiheutuneista kustannuksista. Markkinoilta poistamista, käsittely-, hävittämis- tai vientimääräystä koskevaan päätökseen tulisi lisäksi voida liittää ehtoja sen täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä.

68 §. Luvan peruuttaminen. Pykälässä säädetäisiin laissa määriteltyjen lupien peruuttamisesta. Elintarviketurvallisuusvirasto voisi peruuttaa 21 §:n mukaisen luvan vaihtoehtoisten menetelmien käytölle. Aluehallintovirasto voisi peruuttaa antamansa luvan 30 §:ssä tarkoitettuun hävittämiseen poikkeuksellisissa olosuhteissa. Kunnaneläinlääkäri voisi peruuttaa 8 §:ssä antamansa luvan

eläintarhalle eläintarhaeläinten ruokkimiseen luokkaan 1 kuuluvalla aineksella ja 12 §:n 2 momentin mukaisesti antamansa luvan luokkaan 1 kuuluvan aineksen käytön tutkimuksellisiin ja muihin erityistarkoituksiin. Lupa voitaisiin peruuttaa, jos luvan haltija rikkoo olennaisella tavalla lupaehtoja. Tällaisia rikkomuksia voisivat olla merkittävät poikkeaminen hakemuksessa esitetystä käytöstä, kuten aineksen syöttäminen muille kuin luvan tarkoittamille eläimille.

69 §. Laboratorion hyväksymisen peruuttaminen. Pykälän mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto voisi peruuttaa laboratorion hyväksymisen, jos laboratorio ei enää täytä hyväksymiselle asetettuja vaatimuksia tai laboratorion toiminnassa muutoin esiintyy vakavia puutteita. Vakava puute olisi esim., että laboratorio toistuvasti jättää ilmoittamatta terveystarkastusta tai laiminlyö määräaikaisarvioinnin teettämisen. Hyväksymisen peruuttaminen edellyttäisi, että laboratorio ei ole Elintarviketurvallisuusviraston määräyksestä huolimatta korjannut puutteita. Myös määräaikainen hyväksymisen voitaisiin peruuttaa samoin perustein. Jos laboratorion toiminnassa havaittu puute on sellainen, että se voi vaarantaa tutkimustulosten luotettavuuden, Elintarviketurvallisuusvirasto voisi peruuttaa hyväksymisen jo asian käsittelyn vaatimaksi ajaksi. Tällainen puute olisi esimerkiksi arviointielimen edellyttämien korjaustoimenpiteiden räikeä laiminlyöminen.

70 §. Uhkasakko ja teettämishukka. Ehdotuksen mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto voisi asettaa 63 §:ssä tarkoitettun määräyksen, 64 §:ssä tarkoitettun kiellon ja 67 §:ssä tarkoitettun uudelleen käsittelyä, hävittämistä tai palauttamista koskevan määräyksen täytäntöönpanon tehosteeksi uhkasakon tai uhan, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Uhkasakkolain 10 §:n mukaan uhkasakko voidaan tuomita maksettavaksi, jos kieltoa tai päätöstä ei ole noudatettu ja jos noudattamatta jättämiseen ei ole pätevää syytä. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi uhkasakon asettanut viranomainen. Teettäen suoritettun hävittämisen kustannukset maksetaan valtion varoista ja peritään laiminlyöjältä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoon on säädetty.

71 §. Päätösvalan siirtäminen eräissä tapauksissa. Pykälän 1 momentin mukaan aluehallintovirasto voisi toimialueellaan päättää annettavista määräyksistä ja kielloista, jos niiden vaikutusalueena on yhtä kuntaa laajempi alue. Säännöksen tarkoituksena olisi, että päätökset voitaisiin tehdä keskitetysti sen sijaan, että useat kunnaneläinlääkärit joutuisivat tekemään esimerkiksi saman toimijan myymää eläinten ruokintaan tarkoitettua määräystenvastaista sivutuotetta koskevia päätöksiä aluehallintoviraston alueella.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että Elintarviketurvallisuusvirasto voisi tietyissä tapauksissa päättää pakkokeinojen käyttämisestä yhdenkin kunnan alueella. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole, että kunta näin voisi esimerkiksi vähäisten resurssien vuoksi siirtää tehtäviään Elintarviketurvallisuusviraston hoidettavaksi. Kyseessä olisi erittäin poikkeuksellinen menettely, johon Elintarviketurvallisuusvirasto voisi ryhtyä, jos virasto katsoo, että olisi perusteltua syytä pitää kunnaneläinlääkärin toimia riittämättöminä sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden turvallisuuden takaamiseksi. Elintarviketurvallisuusvirasto voisi hoitaa lähtökohtaisesti kunnaneläinlääkärin tehtäviin kuuluvan valvontatapauksen myös sellaisessa poikkeuksellisessa tapauksessa, että keskusviranomaisen puuttumista asiaan on pidettävä tarpeellisenä sivutuotemääräysten noudattamiseksi ja sivutuotevalvonnan ohjaamiseksi. Tällainen tilanne olisi esimerkiksi se, että kunnaneläinlääkäri ei ryhtyisi toimenpiteisiin, vaikka hallinnollisten pakkokeinojen käyttöön olisi ilmeinen tarve. Tilanne saattaisi muodostua ongelmalliseksi, jos Elintarviketurvallisuusviraston toimenpiteille ei olisi säädetty edellytyksiä.

11 luku. Erinäiset säännökset

72 §. Rangaistussäännös. Eläimistä saattavia sivutuotteita koskevat säännökset sisältyivät aiemmin eläntäutilakiin (55/1980). Sen 23 §:ään sisältyneen rangaistussäännöksen mukaan lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten rikkomisesta voitiin tuomita sakkoa tai enintään vuosi vankeutta. Uuden eläntäutilain myötä vankeuskaukainen rangaistussäännös eläntäutilain le-

viämisvaaran aiheuttamista otettiin rikoslakiin. Sivutuotelaissa viitattaisiin siten mainittuun rikoslain säännökseen eläntäutilain leviämisvaaran aiheuttamisesta seuraavaan rangaistukseen sekä säädettäisiin sellaisista merkitykseltään vähäisemmistä teoista, joista voi seurata enintään sakkorangaistus. Sivutuotelakirikkomusta koskeva ehdotettu pykälä olisi toissijainen suhteessa rikoslain säännöksiin, eli sitä sovellettaisiin vain, ellei teosta säädettäisi muualla laissa ankarampaa rangaistusta.

Teon rangaistavuus sivutuotelakirikkomuksena ehdotetaan kytkettäväksi tahallisuuteen tai huolimattomuuteen. Rangaistavuuden kytkemistä huolimattomuuden sijasta törkeään huolimattomuuteen ei ole katsottava riittäväksi, sillä sivutuoteasetuksen 53 artikla edellyttää tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia sivutuotesäännösten rikkomisesta. Rikoslain eläntäutilain leviämisvaaran aiheuttamista koskevan 44 luvun 4 a §:n pykälän soveltaminen sen sijaan edellyttää tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta.

Rangaistavaa olisi pykälän 1 momentin 1–6 kohdassa säädetty menettely kuten sivutuotteiden käyttö, käsittely tai hävittäminen sivutuotesäännösten vastaisesti, siis valmistusketjun lähtöpisteestä hävittämiseen sivutuoteasetuksen 4 artiklan 1 ja 2 kohdan tuotteiden koko ketjun aikana. Rangaistavaa olisi myös toiminnan jatkaminen kiellosta huolimatta sekä määräysten ja kieltojen noudattamatta jättäminen samoin kuin hyväksyntää, rekisteröintiä, kirjanpitoa tai ilmoitusta koskevien velvoitteiden laiminlyönti. Momentin 2 kohdassa tarkoitettu 31 §:n 1 kohdan mukainen kirjanpitovaatimus on kansallinen säännös ja sen johdosta erikseen mainittu tässä.

Eläinten ja tavaroiden tuontia kolmansista maista Suomeen tai Suomen kautta edelleen säännellään eläinlääkinnällisestä rajatarkastusta annetussa laissa, jonka tarkoituksena on estää eläntäutilain leviäminen. Lakia sovelletaan myös sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden tuontiin ja kauttakuljetukseen. Rajatarkastuslain 27 §:n mukaan rangaistus vastoin mainitun lain ja sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten tehdystä salakuljetuksesta säädetään rikoslain 46 luvun 4 §:n

2 momentissa. Tuontierää koskevan kirjanpitovelvollisuuden tahallisuudesta tai huolimattomuudesta johtuvasta laiminlyömisestä voidaan tuomita eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain rikkomisesta sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Pykälän 3 momentin mukaan valvontaviranomainen voisi jättää ilmoittamatta esitutkintaviranomaiselle rikkomuksen, jota on kokonaisuudessaan pidettävä vähäisenä.

73 §. Muutoksenhaku. Kumotussa eläintautitilaisissa ei ollut lainkaan muutoksenhakua koskevia säännöksiä, vaan muutoksenhausta säädettiin maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain 1 §:n 1 momentin 7 kohdassa. Kohdan mukaan muutosta haettiin valittamalla valituslautakuntaan. Ehdotetun pykälän mukaan sivutuotelain sekä sivutuoteasetuksen ja täytäntöönpanoasetuksen nojalla tehtyihin valvontaviranomaisen päätöksiin haettaisiin muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Tämä vastaisi myös uuden eläintautilain muutoksenhakua. Toimivaltainen hallinto-oikeus olisi se, johon päätös olennaisimmin liittyy joko alueen sijainnin tai elinkeinonharjoittajan kotipaikan perusteella. Pykälän 2 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätöksestä saisi jatkossa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valituslupan. Lain 10 luvun mukaisissa hallinnollisia pakkokeinoja koskevissa asioissa valituslupaa ei kuitenkaan edellytettäisi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin että valvontaviranomainen voisi päätöksessä määrätä, että sen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava.

Ehdotettu muutoksenhakusäännös koskisi myös laissa tarkoitettuja kunnaneläinlääkäreiden päätöksiä, eikä niihin siten sovellettaisi kuntalain (365/1995) 11 luvun säännöksiä oikaisuvaatimuksesta ja kunnallisvalituksesta. Sivutuotevalvonta on samoin kuin eläintautivalvonta tehtävä, jonka valtio rahoittaa eläinlääkintähuoltolain perusteella täysin ja kunnaneläinlääkärit hoitavat valvontaa Elin-tarviketurvallisuusviraston ja aluehallintoviraston ohjauksessa. Valtio myös kerää maksut kunnaneläinlääkärien suoritteista. Ehdotetun lain mukaan kunnaneläinlääkäreillä olisi

hallintopäätösten tekoon liittyvää toimivaltaa lähinnä toimijoiden rekisteröinnissä ja hyväksymisessä. Lisäksi kunnaneläinlääkäri voisi käyttää säännösten noudattamisen laiminlyönnin perusteella laissa säädettyjä pakkokeinoja.

Oikaisumenettelyn soveltumista sivutuotelain, sivutuoteasetuksen ja täytäntöönpanoasetuksen mukaisiin päätöksiin on arvioitu osana muutoksenhakusäännösten tarkastelua. Sivutuotelain nojalla tehtävät päätökset perustuisivat tapauskohtaiseen harkintaan ja ratkaistaviin asioihin liittyy yleensä vaativaa oikeudellista harkintaa. Asioihin liittyvään päätöksentekoon vaaditaan myös eläinlääketieteellistä tai muuta erityisasiantuntemusta sekä hallinnollisten pakkokeinojen käyttöä. Tällöin oikaisuvaatimus todennäköisesti vain lisäisi yhden välivaiheen muutoksenhausta, koska viranomainen ei todennäköisesti oikaisuvaatimusvaiheessakaan muuttaisi kantansa tulkintakysymyksestä. Päätöksiä tekevät pitkälti samat viranomaiset kuin eläintautilain mukaisia päätöksiäkin, joten yhdenmukainen menettely on perusteltua.

Valtion maksuperustelain 11 b §:ssä säädetään oikaisun hakemisesta valtiolle määrättyä maksua koskevaan päätökseen. Tämä koskisi myös kunnaneläinlääkäreiden suoritteista määrättyjä maksuja.

74 §. Traces-tietojärjestelmän käyttö jäsenvaltioiden välisissä siirroissa. Sen lisäksi mitä sivutuoteasetuksen 48 artiklassa säädetään Traces-tietojärjestelmän käytöstä sivutuotteiden markkinoille saattamisessa, eläinten ruokintaan, lannoitekäyttöön ja maanparannusaineeksi tarkoitettujen luokkaan 3 kuuluvien tuotteiden siirroissa jäsenvaltioiden välillä toimijan on laadittava kaupallinen asiakirja käyttäen komission ylläpitämää sähköistä Traces-tietojärjestelmää. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan tarkemmin säätää mitä tuotteita vaatimus koskee.

Jos Suomeen toimitettavia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita koskevat kaupalliset asiakirjat ja viralliset terveystodistukset on lähetetty käyttäen Traces-tietojärjestelmää, sivutuotteita vastaanottavan laitoksen valvontaviranomaisen on talletettava tietojärjestelmään tarkastusta koskevat tiedot.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Traces-tietojärjestelmän käytöstä kaupallisten asiakirjojen ja todistusten laatimisessa.

12 luku. Voimaantulo

75 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Laki ehdotetaan tulevaisuuteen mahdollisimman pian.

76 §. Siirtymäsäännökset. Pykälässä säädettäisiin, että väliaikaisesti voimassa olevien eläintautilain (55/1980) pykälien tai niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisesti hyväksytyt tai rekisteröidyt sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita valmistavat ja käsittelevät laitokset ja toimijat saisivat ilman eri hyväksyntää tai ilmoitusta jatkaa toimintaansa niitä koskevien päätösten mukaisesti. Mainittuihin laitoksiin ja toimijoihin sovellettaisiin muilta osin ehdotetun lain säännöksiä, kuten säännöksiä toiminnan valvonnasta, hyväksymisen tai rekisteröinnin peruuttamisesta taikka rekisterinpidosta. Siten esimerkiksi laitoksen toiminnassa tapahtuneista muutoksista on ilmoitettava ehdotetun lain mukaisille toimivaltaisille viranomaisille, vaikka toimijan ja laitoksen hyväksyminen tai rekisteröiminen olisi aiemman lainsäädännön mukaan kuulunut eri viranomaiselle. Myös laboratorion, joka on voimassa olleiden säännösten mukaisesti hyväksytty, saisi jatkaa toimintaansa ilman uutta hyväksyntää.

1.2 Laki rikoslain 44 luvun 4 a §:n muuttamisesta

44 luku. Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

4 a §. Eläintaudin leviämiskaavan aiheuttaminen. Ehdotettuun lakiin ei sisältyisi vankeusuhkaista rangaistussäännöstä, vaan tämä sisällytettäisiin rikoslakiin eläintaudin leviämiskaavan aiheuttamista koskevaan 44 luvun 4 a §:ään. Pykälä voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi silloin, jos eläimistä saatavia sivutuotteita hävitetään siten, että siitä aiheutuisi vakavaa vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle, eikä toimija ole ryhtynyt toimenpiteisiin vaaran poistamiseksi.

1.3 Laki eläinlääkintähuoltolain 2 §:n muuttamisesta

2 §. Soveltamisala. Lain soveltamisalaan ehdotetaan lisättäväksi laki eläimistä saatavista sivutuotteista. Sivutuotteet ovat sisältyneet eläintautilakiin (55/1980) ja kuuluvat eläinlääkintähuoltolain piiriin. Ehdotetulla muutoksella nykytilanne säilyy ennallaan.

1.4 Laki lannoitevalmistelain muuttamisesta

Lakiehdotuksella eläimistä saatavista sivutuotteista on sivutuotteita koskevaa sääntelyä yhtenäistetty sisällyttämällä sivutuotteiden lannoitekäyttö ehdotukseen sivutuoteasetuksen mukaisesti. Tämän vuoksi ehdotettuun lakiin sisällyttäisiin myös eläimistä saatavien sivutuotteiden käyttöä orgaanisena lannoitteena ja maanparannusaineina koskevat säännökset sivutuoteasetuksen mukaisesti ja samalla lannoitevalmistelaita poistettaisiin viittaukset sivutuoteasetukseen. Lannoitevalmistelakiin jäisivät muut kuin eläimistä saatavia sivutuotteita koskevat lannoitevalmisteet. Eläinperäisiä lannoitevalmisteita koskevat muut laatu-, turvallisuus- ja merkintävaatimukset jäävät kuitenkin lannoitevalmistelakiin. Muutos vaikuttaisi lannoitevalmistelain kahdeksantoista eri pykälään.

1.5 Laki kumotun eläintautilain voimaan jätettyjen säännösten kumoamisesta

Kumotun eläintautilain siirtymäsäännöksissä jätettiin laista voimaan sivutuotteita koskevat pykälät, siihen saakka kunnes ne erikseen kumotaan. Ehdotetun lain voimaan tullessa voimaan jätetyt eläintautilain pykälät esitetään kumottavaksi. Samalla kumoutuisivat niiden nojalla annetut alemmanasteiset säännökset.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotettuun lakiin eläimistä saatavista sivutuotteista sisältyy lukuisia asetuksenantoa koskevia valtuussäännöksiä. Lain tasolla ei ole mahdollista säätää riittävän yksityiskohta-

taisesti sivutuotteiden käytöstä ja hävittämisestä kaikissa tilanteissa ottaen huomioon unionin sivutuotelainsäädännön sallimat kansalliset poikkeusmahdollisuudet ja niihin liittyvät usein teknisluonteiset vaatimukset.

Ehdotettu laki sisältää valtioneuvostolle osoitettuja valtuussäännöksiä tarkempien säännösten antamiseen valtioneuvoston asetuksella seuraavasti:

1) 54 §:n nojalla hyväksytyjä laboratorioita ja niitä arvioivien toimielinten pätevyyttä kuvaavista standardeista, laboratorioiden laatu- ja järjestelmille asetettavista vaatimuksista ja muista laboratorioiden hyväksymisen vaatimuksista;

2) 56 §:n nojalla hyväksytyin laboratorion tehtäväksi määrättyjen ilmoitusten ja yhteen- vetojen sisällöstä ja toimittamisesta;

3) 57 §:n nojalla kansallisen vertailulaboratorion tehtävän ilmoituksen sisällöstä ja toimittamisesta.

Lisäksi ehdotettu laki sisältää maa- ja metsätalousministeriölle osoitettuja valtuussäännöksiä tarkempien säännösten antamiseen ministeriön asetuksella seuraavasti:

1) 6 §:n 2 momentin nojalla täytäntöönpanoasetuksen liitteen VI luvussa II jaksossa 1 tarkoitetuissa keräyskeskuksissa sekä rehusekoittamoissa ja tilarehustamoissa käytettävää rehun raaka-ainetta ja sen käsittelyä sekä käsittelyolosuhteita koskevista vaatimuksista ja luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa käytettävistä sivutuotteista ja ruokintapainoista;

2) 10 §:n nojalla täytäntöönpanoasetuksen liitteen X luvun III kohdassa 2 tarkoitetun aineksen käyttämiseksi viljeltyjen kalojen tai vedessä elävien selkärangattomien rehuna tai kalansyöttinä;

3) 11 §:n 6 momentin nojalla eläinten ruokintaan tarkoitettujen maidon, maitopohjaisten tuotteiden ja maidosta johdettujen tuotteiden markkinoille saattamiselle ja käytölle;

4) 14 §:n nojalla sivutuoteasetuksen 14 artiklan h alakohdassa tarkoitetun aineksen käytön edellytyksistä sellaisenaan lannoitteenä tai sen raaka-aineena;

5) 17 §:n nojalla vähimmäisvaroaikaa pidemmästä varoajasta ruokkia tuotantoeläimiä lannoitetusta maaperästä peräisin olevalla kasvillisuudella;

6) 20 §:n 3 momentin nojalla eräistä kompostointimenetelmistä;

7) 21 §:n 3 momentin nojalla biokaasu- ja kompostointilaitoksen luvan hakemismenettelystä vaihtoehtoisille menetelmille;

8) 23 §:n 3 momentin nojalla maan jakamisesta syrjäisiin alueisiin sivutuotteita hautaamiseksi tai kaatopaikalle toimittamiseksi;

9) 33 §:n 4 momentin nojalla rekisteröintiä ja hyväksymistä varten tehtävän ilmoituksen sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä;

10) 40 §:n nojalla kuljetuspakkausten, säiliöiden ja ajoneuvojen värikoodeista sekä tuotteiden merkitsemisestä;

11) 41 §:n 3 momentin nojalla toimijan ilmoitettavista tiedoista ja ilmoitusmenettelystä;

12) 49 §:n 2 momentin nojalla valvontasuunnitelmista ja niiden sisällöstä sekä valvonnan suorittamisesta;

13) 50 §:n 5 momentin nojalla tarkastus- ja valvontamenettelystä sekä näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta;

14) 59 §:n 2 momentin nojalla kunnan- eläinlääkärin suoritteista perittävien maksujen suuruudesta sekä suoritteiden laskutuksessa noudatettavasta menettelystä;

15) 74 §:n 1 momentin nojalla tuotteista, joiden siirroissa jäsenvaltioiden välillä on käytettävä Traces-tietojärjestelmää ja 3 momentin nojalla kaupallisten asiakirjojen ja todistusten laatimisesta Traces-tietojärjestelmällä.

Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan myös muu viranomaisella voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrättyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Ehdotetun lain 18 §:n mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto voisi hyväksyä Suomessa maahan levitettäviin eläinperäisiin orgaanisiin lannoitteisiin ja maanparannusaineisiin sekoitettavan ainesosan, jotta seoksen rehukäyttö estetään.

Ehdotettu toimivalta on perusteltu, kun otetaan huomioon sekoitettavalta ainesosalta vaadittavat ominaisuudet. Ainesosan tulee olla eläimille huonosti maittavaa sekä lannoituskäyttöön sopivaa. On tarkoituksenmukaista, että Elintarviketurvallisuusvirasto voisi

yleisesti päätöksellään hyväksyä, mikä ainesosa on käyttötarkoitukseen sopiva.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian.

4 Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys

Elinkeinovapaus

Perustuslain 18 §:n 1 momentin nojalla jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut, että elinkeinotoiminnan luvanvaraisuus on mahdollista erityisin perustein (PeVL 19/2002 vp). Elinkeinotoiminnan aloittamisen edellytyksenä olevan ilmoitus- tai rekisteröintivelvollisuuden säätämistä on pidetty asiallisesti luvanvaraisuuteen rinnastettavana sääntelynä (PeVL 9/2005 vp, s. 2/I, PeVL 56/2002 vp, PeVL 45/2001 vp, s. 2/I).

Ehdotetussa laissa toimijan ilmoitusvelvollisuus rekisteröimistä tai hyväksymistä varten perustuu Suomea sitoviin unionin säädöksiin. Unionin sivutuotesäädöksissä on säädetty toiminnot, jotka vaativat rekisteröintiä tai hyväksymistä sekä edellytykset, joiden täytyessä toimija tai laitos hyväksyttäisiin tai rekisteröitäisiin. Säädöksissä on myös edellytykset hyväksynnän peruuttamiselle tai toimintakiellolle. Ehdotetussa laissa säädettäisiin siten harjoitettavan toiminnan mukaisesti se toimivaltainen viranomainen, jolle toimijan olisi tehtävä ilmoitus toiminnastaan ja joka hyväksynnän voisi peruuttaa tai toiminnan kieltää. Hyväksymistä edellytettäisiin myös laboratoriolta, joka tutkisi viranomaisnäytteitä tai laitoksen omavalvontasuunnitelman mukaisia omavalvontanäytteitä. Tiedot talletetaan tietojärjestelmän rekistereihin.

Luvanvaraista olisi lain mukaan myös orgaanisiin lannoitteisiin ja maanparannusaineisiin sekoitettavan ainesosan, tiettyihin erityistarkoituksiin käytettävien sivuotteiden, tiettyjen menetelmien sekä poikkeuksellisissa olosuhteissa sallittava hävittäminen. Lupa-

vaatimukset ovat unionin säädösten edellyttämiä.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Valiokunta on myös pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoiminnasta (PeVL 15/2008 vp, s. 2/II). Lakiin sisältyisivät myös tarvittavat säännökset luvan peruuttamisesta.

Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti pitänyt luvan peruuttamista yksilön oikeusasemaan puuttavana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Sen vuoksi valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamismahdollisuus vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanvalvontajalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (esim. PeVL 58/2010 vp, s. 5-6, PeVL 32/2010 vp, s. 8, PeVL 28/2008 vp, s. 2, PeVL 31/2006 vp, s. 2). Valiokunta on lisäksi pitänyt perustuslain 18 §:n 1 momentin kannalta ongelmattomana hyväksymisen peruuttamista tilanteessa, jossa terveysvaaraa ei voida muutoin estää (PeVL 37/2005 vp, s. 2/II). Ehdotetut säännökset hyväksynnän tai luvan peruuttamisesta olisivat näiden vaatimusten ja linjausten mukaisia.

Säännöksillä pyritään estämään eläintautien leviäminen ja huolehtimaan elintarviketurvallisuudesta. Tarkoituksen on varmistaa tuotteiden jäljitettävyys. Näitä pidetään sellaisina tärkeinä yhteiskunnallisina intresseinä, joilla elinkeinovapauden rajoittamista voidaan perustella. Eläintautien leviämistä estävillä säännöksillä on myös kytkentä perustuslain 20 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön.

Omaisuuden suoja

Omaisuudensuojaa koskevan perustuslain 15 §:n 1 momentin nojalla jokaisen omaisuus on turvattu. Perustuslakivaliokunta on tulkin- takäytännössään kuitenkin todennut, ettei

omaisuus ole perustuslain suojaama kaikkia käyttörajoituksia vastaan ja että omistajan oikeuksia voidaan rajoittaa lailla, joka täyttää perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset (mm. PeVL 32/2010 vp, s. 4/I ja PeVL 8/1996 vp). Omaisuuden käyttörajoitusten korvaamisella on merkitystä arvioitaessa rajoitusten hyväksyttävyyttä. (PeVL 6/2010 vp ja PeVL 38/1998 vp).

Ehdotetun lain 67 §:n nojalla valvontaviranomainen voisi kiellon lisäksi määrätä säännösten vastaiset eläimistä saatavat sivutuotteita käsiteltäväksi, poistettavaksi markkinoilta tai palautettavaksi lähettäjämäahan. Säännökset ovat välttämättömiä eläinten, ihmisten ja ympäristön terveyden ja elintarviketurvallisuuden ylläpitämiseksi. Säännösten voidaan katsoa täyttävän perusoikeuksien rajoitusta koskevat täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden sekä suhteellisuusperiaatteen asettamat vaatimukset.

Henkilötiedot

Perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetään, että jokaisen yksityiselämä on turvattu ja että henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on vaikiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (PeVL 38/2010 vp, s. 2 ja PeVL 27/2006 vp). Lailla sääntämisen vaatimus ulottuu myös henkilörekisterien yhdistämiseen sekä mahdollisuuden luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 12/2002 vp, s. 5).

Ehdotetussa laissa säädetään toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoitettavista tiedoista rekisteröintiä tai hyväksymistä varten ja valvontaviranomaisten oikeudesta saada tietoja ja asiakirjoja toimijoilta. Osa näistä tiedoista on henkilötietoja. Tiedot ovat pääosin muita kuin henkilötietoja, mutta joukossa voi olla myös henkilötietoja. Sääntelyn tulee näiden

osalta täyttää perustuslain 10 §:n vaatimukset.

Ehdotetun lain 4 luvussa säädettävät rekisterit olisivat osa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa tarkoitettua tietojärjestelmää. Rekistereitä sekä niiden tietosisältöä koskevat säännökset täydentäisivät mainitun lain säännöksiä. Rekisteriin sisältyvien henkilötietojen julkisuuden ja luovuttamisen osalta noudatettaisiin henkilötietolakia (523/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia siten kuin maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa säädetään.

Ehdotetun lain 38 §:ään sisältyisi tietojen rekisteristä poistamista koskeva säännös, joka poikkeaisi maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain säännöksistä. Ehdotuksen mukaan tiedot poistetaan rekisteristä jo kolmen vuoden kuluttua siitä, kun toimija on ilmoittanut toiminnan lopettamisesta tai hyväksyntä on peruutettu.

Kotirauha

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Perustuslaissa suojattu kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti kaikenlaiset pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat (PeVL 46/2001 vp). Perustuslakivaliokunta on katsonut kotirauhan piiriin ulottuvan toimen olevan hyväksyttävä rikosten selvittämiseksi, jos toimi sidotaan siihen, että on olemassa konkreettinen ja yksilöity syy epäillä lakia rikotun tai rikottavan (esim. PeVL 37/2010 vp, s. 5, PeVL 32/2010 vp, s. 11). Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan (PeVL 46/2001 vp ja PeVL 48/2001 vp) edellyttänyt rikosepäilyjen olevan sellaisia, joissa tekoon liittyy vankeusuhka. Valiokunta on toisaalta pitänyt kotirauhan piiriin ulottuvaa tarkastusta julkisista varoista myönnettujen tukien ja avustusten asianmukaisen käytön valvomiseksi hyväksyttävänä sellaisiakin rangaistavaksi säädettyjä rikkomuksia koskevien perusteltujen epäilyjen johdosta, joista voi enimmillään seurata sakkorangastus (PeVL 69/2002 vp, s 2—3). Lausunnos-

saan PeVL 40/2002 vp perustuslakivaliokunta on katsonut, että kotirauhan suojaan puuttuminen moitittavuudeltaan hyvin vähäisten rikkomusten selvittämiseksi ei täytä vaatimusta perusoikeusrajoituksen oikeasuhteisuudesta.

Ehdotetun 50 §:n mukaan laissa tarkoitettu tarkastus voidaan suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua aihetta epäillä jonkun syyllistyneen tässä laissa rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn ja tarkastus on välttämätön rikoksen selvittämiseksi. Ehdotetussa säännöksessä on kyse konkreettisesta ja yksilöidystä epäilystä. Sääntely on sopusoinnussa perustuslakivaliokunnan asiaa koskevan käytännön kanssa.

Ehdotetun lain tavoitteiden toteutumisen kannalta sekä tarkastuksen tavoitteiden saavuttamiseksi saattaa jossain tilanteessa olla välttämätöntä todentaa sellaisia olosuhteita ja seikkoja, jotka sijaitsevat kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa ja joista ei muutoin voida saada selvitystä. Esimerkkinä voisivat olla tilanteet, joissa toimija ei pyynnöstä huolimatta esitä valvontaviranomaisen tarkastettavaksi hallussaan olevia, asian selvittämiseksi välttämättömiä asiakirjoja. Tarkastusoikeus on säännöksessä sidottu välttämättömyyskriteeriin.

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai sen nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi, eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle edellyttää, että laissa määritellään ainakin yleisluonteisesti tehtävän hoitajalta edellytetty pätevyys tai kelpoisuus (muun muassa PeVL 28/2001 vp ja 48/2001 vp). Julkista hallintotehtävää hoitavan henkilön tulee toimia virkavastuulla

(PeVL 48/2001 vp). Hyvän hallinnon vaatimusten täytyminen edellyttää hallinnon yleislakien soveltamista myös silloin, kun julkista valtaa käyttää muu kuin viranomainen. Perustuslakivaliokunnan mukaan viitasta hallinnon yleislakeihin ei ole kuitenkaan enää nykyisin perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä sisällyttää julkisen vallan siirtoa koskeviin säännöksiin (PeVL 43/2010 vp, s. 3).

Ehdotetun lain 47 §:n mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto ja kunnaneläinlääkäri voisivat käyttää valvonnassa apunaan valtuutettuja tarkastajia. Elintarviketurvallisuusvirasto voisi myöntää valtuutuksen sille, jolla on tehtävänsä hoitamiseksi riittävä sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita koskeva tai muu lain noudattamisen valvonnan kannalta tarvittava ammattitaito. Elintarviketurvallisuusvirasto voisi valtuutuksessaan rajata tarkastusoikeuden koskemaan esimerkiksi vain tiettyjä sivutuotteita taikka tiettyjä sivutuotealan toimijoita ja laitoksia. Valtuutus voisi olla määräaikainen tai toistaiseksi tai rajoittua valtuutetun työsuhteen keston työnantajansa toimessa. Valtuutetulla tarkastajalla ei ole oikeutta päästä tehtäviensä suorittamiseksi pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tiloihin. Ehdotuksen mukaan häneen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Valtuutetun tarkastajan tulisi vaadittaessa esittää kirjallinen valtuutus. Avustavat tahot toimivat Elintarviketurvallisuusviraston valvonnassa.

Ehdotettu säännös valtuutettujen tarkastajien käyttämisestä valvonnassa on tarpeellinen, jotta sivutuotevalvonnassa vaadittava moninainen osaaminen voitaisiin varmistaa. Tehtäviin saattaa liittyä sellaisia toimenpiteitä, joita Elintarviketurvallisuusvirasto tai kunnaneläinlääkärit eivät koulutuksena ja työkokemuksensa puolesta kykene suorittamaan ja joihin vaaditaan hyvin kapea-alaista erityisosaamista. Valtuutus voisi koskea esimerkiksi sivutuotteiden kuljetuksiin käytettävää kalustoa tai jonkin uuden tekniikan käyttöönottoa laitoksessa. Ehdotettu toiminta on tarkoituksenmukaista siirtää viranomaiskoneiston ulkopuolelle, sillä valtuutettujen tarkastajien käyttäminen tarkastus- ja näytteenotto tehtävissä on käytännössä välttämätöntä tarkastus- ja valvontatoiminnan joustavuuden ja tehok-

kuuden vuoksi. Toiminta saattaa edellyttää ennalta arvaamattomia kiireellisiä toimenpiteitä, toimialueena saattaa olla koko maa tai erityiskohde ja toiminta voi olla tiukasti aikatauluun sidottua. Viranomaisorganisaation laajentamista kattamaan koko kyseistä toimintaa ei ole pidettävä nykytilanteessa tarkoituksenmukaisena. Ehdotettu valtuutettuja tarkastajia koskeva säännös lisäisi myös joustavuutta valvontaan tilanteissa, joissa viranomaisresurssit eivät tietyinä ajankohtana riittäisi. Tarkoituksenmukaisuusarvioinnissa tulee kiinnittää huomiota muun muassa hallinnon tehokkuuteen ja muihin hallinnon sisäisiin näkökohtiin.

Valtuutetuilla tarkastajilla ei olisi oikeutta tehdä laissa tarkoitettuja hallintopäätöksiä, vaan niistä päättäisi valvontaviranomainen. Valtuutetulle tarkastajalle ei siten siirrettäisi merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä. Ehdotettu sääntely täyttäisi myös muut edellä mainitut julkisen hallintotehtävän siirtoon liittyvät edellytykset.

Asetuksenantovaltuudet

Perustuslain 80 §:n mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön (PeVL 56/2002 vp) mukaan asetuksen antamiseen ja lainsäädäntövallan delemoimiseen liittyvien valtuutusten tulee olla riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Laista tulee käydä selvästi ilmi, mistä on tarkoitus säätää asetuksella.

Lakiehdotukseen sisältyy valtuussäännöksiä antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tarkempia säännöksiä lakiin ja unionin sivutuoteasetukseen tai täytäntöönpanoasetukseen sisältyvistä määrätyistä

säännöksistä. Maa- ja metsätalousministeriön asetukset koskisivat muun muassa maan jakamista syrjäisiin alueisiin sivutuoteasetuksen määrittelyn mukaisesti sekä tarkempia säännöksiä rehusekoittamoissa ja tilarehustamoissa käytettävästä rehun raaka-aineesta, aineksen käyttämisestä viljeltyjen kalojen rehuna tai kalansyöttinä, maitoalan laitoksista markkinoille saatettavasta maidosta johdetuista tuotteista, lannoitetun laidunkasvillisuuden ruokintakäytön varoajan pidentämisestä, biokaasu- ja kompostointilaitoksen eräistä käsittelymenetelmistä tai vaihtoehtoisista menetelmistä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksenantovaltuus voisi koskea myös tarkempia säännöksiä toimijan rekisteröintiä tai hyväksymistä koskevan ilmoituksen sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä sekä viranomaisten vuosittaisesta valvontasuunnitelmasta ja valvonnan suorittamisesta.

Asetuksenantajan toimivaltaa rajoittaa lakiehdotuksen säännösten lisäksi Euroopan unionin erittäin yksityiskohtainen eläimistä saatavia sivutuotteita koskeva lainsäädäntö (vrt. PeVL 25/2005 vp, s. 4/II). Koska ehdotuksessa on kyse tarkkaan rajatusta ja lainsäädännön soveltamista koskevista määräyksistä, voidaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksenantovaltuuden katsoa täyttävän perustuslain 80 §:n 2 momentin vaatimukset.

Lakiehdotuksen säätämjärjestys

Edellä esitetyillä perusteilla katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa säätämjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**eläimistä saatavista sivutuotteista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveys säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen EY N:o 1069/2009 (*sivutuoteasetus*) ja muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveys säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 täytäntöönpanosta sekä neuvoston direktiivin 97/78/EY täytäntöönpanosta tiettyjen näytteiden ja tuotteiden osalta, jotka vapautetaan kyseisen direktiivin mukaisista eläinlääkärintarkastuksista rajatarkastusasemilla annetun komission asetuksen (EU) N:o 142/2011 (*täytäntöönpanoasetus*) täytäntöönpanosta.

2 §

Suhde muihin säädöksiin

Eläintautien leviämisen ehkäisystä säädetään myös eläintautilaissa (441/2013).

Jollei tässä laissa tai sen nojalla toisin säädetä, jätteenpolttolaitoksissa hävitettävien ja kaatopaikalle sijoitettavien sivutuotteiden ja

niistä johdettujen tuotteiden kuljetuksessa ja hävittämisessä noudatetaan, mitä jätelaissa (646/2011) ja ympäristönsuojelulaissa (527/2014) säädetään.

Eläinten ruokintaan tarkoitetuista sivutuotteista ja niistä johdetuista tuotteista säädetään myös rehulaissa (86/2008) sekä lannoitteena ja maan parannusaineena käytettävistä sivutuotteista ja niistä johdetuista tuotteista myös lannoitevalmistelaissa (539/2006).

Elintarvikehuoneistoista ja niissä harjoitettavasta sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita koskevasta toiminnasta säädetään myös elintarvikelaissa (23/2006).

Eläimistä saataville sivutuotteille ja niistä johdetuille tuotteille asetettavista tuontiehtoista ja tuonnin valvonnasta silloin, kun tuotteet tuodaan muusta Euroopan unionin ulkopuolisista valtioista kuin sellaisesta valtiosta, joka Euroopan unionin sisämarkkinoiden toimintaa koskevaa Euroopan unionin lainsäädäntöä sovellettaessa rinnastetaan Euroopan unionin jäsenvaltioon Euroopan unionin ja kyseisen valtion välillä tehdyn sopimuksen perusteella, säädetään eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1192/1996).

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *sivutuotteilla* sivutuoteasetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja eläimistä saatavia sivutuotteita;

2) *johdetuilla tuotteilla* sivutuoteasetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tuotteita;

3) *aineksella* tiettyyn sivutuoteluokkaan kuuluvia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita;

4) *toimijalla* sivutuoteasetuksen 3 artiklan 11 kohdassa tarkoitettua toimijaa;

5) *pitopaikalla* paikkaa, jossa pidetään tai kasvatetaan tuotantoeläimiä, tarhakoiria tai kalansyöjiksi tarkoitettuja toukkia;

6) *rehusekoittamolla* toimijaa, joka sivutuoteasetuksen 18 artiklan nojalla valmistaa tai käsittelee turkiseläinten ja tarhakoirien ruokintaan tarkoitettua rehua myyntiä, välitystä tai jakelua varten;

7) *tilarehustamolla* toimijaa, joka sivutuoteasetuksen 18 artiklan nojalla valmistaa tai käsittelee rehua 6 kohdassa mainittujen eläinten ruokintaan vain samassa eläintenpitopaikassa käytettäväksi;

8) *keräyskeskuksella* täytöntöönpanoasetuksen liitteessä I olevassa 53 kohdassa tarkoitettua laitosta, joka myyntiä, välitystä tai jakelua varten kerää tai käsittelee tiettyjä sivutuotteita turkiseläinten, tarhakoirien, eläintarhaeläinten tai kalansyöjiksi kasvatettujen toukkien rehun raaka-aineena tai rehuna käytettäväksi;

9) *käsittelylaitoksella* täytöntöönpanoasetuksen liitteessä I olevassa 58 kohdassa tarkoitettua laitosta;

10) *lemmikkieläinten ruokia valmistavalla laitoksella* täytöntöönpanoasetuksen liitteen I kohdassa 57 tarkoitettua laitosta;

11) *biokaasulaitoksella* täytöntöönpanoasetuksen liitteessä I olevassa 52 kohdassa tarkoitettua laitosta;

12) *kompostointilaitoksella* täytöntöönpanoasetuksen liitteessä I olevassa 54 kohdassa tarkoitettua laitosta;

13) *entisillä eläinperäisillä elintarvikkeilla* sivutuoteasetuksen 10 artiklan f kohdassa tarkoitettuja elintarvikkeita;

14) *ruokajätteellä* täytöntöönpanoasetuksen liitteessä I olevassa 22 kohdassa tarkoitettua jäteruokaa;

15) *raadolla* kuollutta eläintä;

16) *turkiseläimen ruholla* kuollutta turkiseläintä, jolta on poistettu nahka;

17) *toimivaltaisella viranomaisella* Elin-
tarviketurvallisuusvirastoa, aluehallintoviras-
toa tai kunnaneläinlääkäriä sen mukaan, ken-
nen toimivaltaan asia on tässä laissa säädetty
kuuluvaksi;

18) *elintarvikelain mukaisella valvontavi-
ranomaisella* elintarvikelain 30—32 §:n mu-
kaista viranomaista;

19) *elintarvikealan toimijalla* elintarvike-
lain 6 §:n 11 kohdassa tarkoitettua toimijaa;

20) *jäsenvaltiolla* Euroopan unionin jäsen-
valtiota sekä valtiota, joka Euroopan unionin
sisämarkkinoiden toimintaa koskevaa Euroo-
pan unionin lainsäädäntöä sovellettaessa rin-
nastetaan Euroopan unionin jäsenvaltioon
Euroopan unionin ja kyseisen valtion välillä
tehdyn sopimuksen perusteella;

21) *tarhakoiralla* koiraa, jota ammattimai-
sesti pidetään tai kasvatetaan koiratarhalla ja
jota ei yleensä pidetä asuintiloissa;

22) *nautaeläimellä* kaiken rotuisia ke-
synautoja, biisoneita ja vesipuhveleita;

23) *hevoseläimellä* hevosia, aaseja ja seep-
roja ja niiden jälkeläisiä;

24) *siipikarjalla* sellaisia lintulajeja, joita
kasvatetaan tai pidetään yleensä lihan, muni-
en tai muiden tuotteiden tuottamista, riistalin-
tujen luontoon istuttamista taikka edellä mai-
nittujen lintujen tuottamiseen tähtäviä kas-
vatusohjelmia varten;

25) *sikaeläimellä* kesysikarotuja ja tarhat-
tuja villisikarotuja.

4 §

Sivutuotteiden luokitus

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden jakamisesta niiden ihmisten ja eläinten terveydelle aiheuttaman riskin vakavuuden mukaan luokkaan 1, 2 tai 3 kuuluviksi aineiksi säädetään sivutuoteasetuksen 8—10 artiklassa.

2 luku

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttö

5 §

Sivutuotteiden käyttö ja käyttöä koskevat poikkeukset

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käytöstä sekä käytön rajoituksista säädetään sivutuoteasetuksen 11—14 artiklassa.

Käyttöä koskevista poikkeuksista säädetään tässä luvussa.

6 §

Erityiset ruokintatarkoitukset

Sivutuoteasetuksen 13 ja 14 artiklasta poiketen 18 artiklan 1 kohdan a, c, d, e, f ja h alakohdissa tarkoitettujen eläinten ruokintaan saa käyttää mainitun artiklan 1 kohdassa tarkoitettua luokkaan 2 tai 3 kuuluvaa ainesta edellyttäen sen lisäksi mitä täytäntöönpanoasetuksen liitteen VI luvussa II jaksossa 1 säädetään, että:

1) turkiseläinten ja tarhakoirien ruokintaan tarkoitettu luokan 2 tai 3 ainesta sisältävä rehu on valmistettu rekisteröidyssä rehusekoitamossa tai tilarehustamossa;

2) luonnonvaraisten eläinten ruokintaan tarkoitettu luokan 2 aines ei sisällä lääkejäämiä yli sallitun enimmäismäärän siten kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä annetun Euroopan neuvoston ja parlamentin asetuksen (EY) N:o 854/2004 liitteessä I olevan II jakson V luvun 1 kohdan i alakohdassa säädetään.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä täytäntöönpanoasetuksen liitteessä VI olevan II luvun 1 jaksossa tarkoitetuissa keräyskeskuksissa ja 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa rehusekoitamoissa ja tilarehustamoissa käytettävää rehun raaka-ainetta ja sen käsittelyä sekä käsittelyolosuhteita koskevista vaatimuksista. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sivutuotteiden käytöstä luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa.

7 §

Ruokintaa koskevat kiellot ja rajoitukset

Luonnonvaraisten eläinten ruokintaan ei saa käyttää luokan 2 ainesta sinä aikana ja sillä alueella, jolle metsästyslain (615/1993) mukaan on myönnetty poikkeuslupa karhun pyydystämiseen ja tappamiseen.

Turkiseläinten ruhoja ja ruhonosia ja niistä johdettuja tuotteita saa käyttää vain turkiseläinten ruokintaan. Turkiseläinten lajinsisäisen ruokinnan rajoituksista säädetään täytäntöönpanoasetuksen liitteessä II.

8 §

Eläintarhaeläinten ruokkiminen luokkaan 1 kuuluvalla aineksella

Sen estämättä, mitä sivutuoteasetuksen 12 artiklassa säädetään, kunnaneläinlääkäri voi myöntää rekisteröidylle eläintarhalle luvan käyttää eläintarhan eläimistä peräisin olevaa luokan 1 ainesta eläintarhan eläinten ruokintaan. Luvan myöntämisen edellytyksistä säädetään täytäntöönpanoasetuksen liitteessä VI olevan II luvun 4 jaksossa.

9 §

Sivutuotteiden luovuttaminen lemmikkieläinten ruokintaan

Sen estämättä, mitä sivutuoteasetuksen 14 artiklassa säädetään, elintarvikealan toimija saa luovuttaa myös elintarvikehuoneiston vähittäismyyntilasta sivutuoteasetuksen 10 artiklan a, e, f, i, j ja m alakohdassa tarkoitettuja luokan 3 sivutuotteita lemmikkieläinten ruokintaan suoraan lopulliselle käyttäjälle edellyttäen, että tuotteet eivät ole olleet kosketuksissa muiden sivutuotteiden kanssa.

10 §

Tiettyä kalanrehua ja tiettyjä kalansyöttejä koskevat vaatimukset

Sen lisäksi, mitä täytäntöönpanoasetuksen liitteessä X olevan III luvun 1 kohdassa säädetään viljeltyjen kalojen ja muiden vesiviljelylajien rehuksi tarkoitettujen sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden vaatimuksista, maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä mainitun luvun 2 kohdassa tarkoitettujen aineksien käyttämisestä viljeltyjen kalojen tai ve-

dessä elävien selkärangattomien rehuna tai kalansyöttinä.

11 §

Maidon ja maidosta johdettujen tuotteiden käyttö eläinten ruokintaan

Elintarvikelain nojalla hyväksytty maitoalan laitos saa toimittaa maitoa, maitopohjaisia tuotteita ja maidosta johdettuja tuotteita eläinten ruokintaan täytäntöönpanoasetuksen 21 artiklan 2 kohdan ja liitteessä X olevan II luvun 4 jakson II osan 3 kohdan b alakohdan mukaisesti.

Täytäntöönpanoasetuksen liitteessä X olevan II luvun 4 jakson II osan 3 kohdan a alakohdassa ja b alakohdassa olevassa i kohdassa tarkoitettuja tuotteita vastaanottavan toimijan on ennen ruokintakäytön aloittamista ilmoitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle seuraavat tiedot:

- 1) toimijan ja pitopaikan yhteystiedot;
- 2) pitopaikassa eläinten ruokinnassa käytettävät käsitellyt tuotteet;
- 3) maitoalan laitos, joka toimittaa tuotteet pitopaikalle;
- 4) eläinlajit, joiden ruokintaan tuotteita käytetään.

Täytäntöönpanoasetuksen liitteessä X olevan II luvun 4 jakson II osan 3 kohdan b alakohdassa olevassa ii kohdassa tarkoitettuja tuotteita saa käyttää vain sikojen ruokintaan. Ennen ruokintakäytön aloittamista pitopaikasta vastuussa olevan toimijan on ilmoitettava kyseisten tuotteiden käytöstä Elintarviketurvallisuusvirastolle 2 momentin 1—3 kohdassa mainitut tiedot.

Maitoalan laitos, joka vastaanottaa raakamaitoa, raakaheraa tai raakakermaa toisista Euroopan unionin jäsenvaltioista tai Euroopan unionin ulkopuolisista valtioista, ei saa toimittaa kyseisiä tuotteita käsittelemättöminä eikä käsittelemättömien tuotteiden kanssa kosketuksissa olleina eläinten ruokintaan.

Maidontuotantotilalta saa luovuttaa ternimaitoa suoraan toiselle eläintenpitäjälle eläinten ruokintaan täytäntöönpanoasetuksen liitteessä X olevan II luvun 4 jakson II osan 4 kohdan mukaisesti.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen tuotteiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä sekä 3 momentissa tarkoitettujen tuotteiden käytöstä ruokinnassa.

12 §

Tutkimusnäytteitä, diagnostisia näytteitä, kaupallisia näytteitä ja näyttelyesineitä koskevat vaatimukset

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käytöstä tutkimuksellisiin ja muihin erityistarkoituksiin ja tällaisen käytön edellytyksistä säädetään sivutuoteasetuksen 17 artiklan 1 kohdassa.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään luokkaan 1 kuuluvien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttöön on haettava lupa käyttäjän toimialueen kunnan eläinlääkäriltä. Lupaa ei kuitenkaan tarvita Elintarviketurvallisuusviraston ja Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan käyttöön toimitettaville sivutuotteille ja niistä johdetuille tuotteille.

13 §

Käsittelemättömän villan, karvan ja jouhien markkinoille saattaminen

Käsittelemätöntä villaa, karvaa ja jouhia saa saattaa markkinoille Suomessa edellyttäen, että mainitut tuotteet tulevat suoraan maatilalta, sivutuoteasetuksen mukaan hyväksytystä tai rekisteröidystä laitoksesta taikka elintarvikelain mukaan hyväksytystä laitoksesta.

14 §

Äyriäisten ja munankuorien käyttö lannoitteena tai sen raaka-aineena

Sivutuoteasetuksen 14 artiklan h alakohdassa tarkoitettujen aineksien käytön edellytyksistä sellaisenaan lannoitteena tai sen raaka-aineena voidaan säätää maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

15 §

Eräiden sivutuotteiden käyttö luonnonmukaisessa kasvintuotannossa

Sen estämättä, mitä sivutuoteasetuksen 13 ja 14 artiklassa säädetään, 16 artiklan f alakohdassa tarkoitettua luokkaan 3 kuuluvaa ainesta ja luokkaan 2 kuuluvaa lantaa saa käyttää myös luonnonmukaisessa kasvintuotannossa biodynaamisten preparaattien valmistamiseen ja levittämiseen maahan.

16 §

Käsitlemättömän lannan kuljetus ja käyttö

Sivutuoteasetuksen 21 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti kaupallista asiakirjaa tai terveystodistusta ei vaadita kuljetettaessa käsitlemätöntä lantaa Suomessa sijaitsevien maatilojen ja käyttäjien välillä. Sivutuoteasetuksen 13 artiklan f alakohdan mukaista käsitlemätöntä lantaa saa käyttää lannoitukseen.

17 §

Lannoitetun laidunkasvillisuuden ruokintakäytön varoajan pidentäminen

Sivutuoteasetuksen 11 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetään vähimmäisvaroajasta laidunnettaessa tuotantoeläimiä lannoitetulla maaperällä tai ruokittaessa niitä tällaisesta peräisin olevalla kasvillisuudella. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan säätää edellä tarkoitettua vähimmäisvaroaikaa pidemmästä varoajasta ihmisille tai eläimille aiheutuvan terveystuonon estämiseksi.

18 §

Eräisiin orgaanisiin lannoitteisiin ja maanparannusaineisiin sekoitettavan ainesosan hyväksyminen

Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyy täytäntöönpanoasetuksen liitteessä XI olevan

II luvun 1 jakson 2 kohdassa tarkoitettua Suomessa maahan levitettäviin eläinperäisiin orgaanisiin lannoitteisiin ja maanparannusaineisiin sekoitettavan ainesosan seoksen rehu-käytön estämiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ainesosaa ei kuitenkaan tarvitse sekoittaa enintään 1 000 kilon painoisiin suursäkkeihin, joissa on maisemoinnissa, viherrakentamisessa, puutarhataloudessa tai kotipuutarhoissa käytettäviä lannoitteita tai maanparannusaineita.

19 §

Maitotuotteiden käyttö raaka-aineena biokaasulaitoksessa

Biokaasulaitos saa käyttää raaka-aineena luokkaan 3 kuuluvaa maitoa, maitopohjaisia tuotteita, maidosta johdettuja tuotteita, ternimaitoa ja ternimaitotuotteita ilman pastörointi- tai hygienisointikäsitelyä. Lisäksi sivutuoteasetuksen mukainen biokaasulaitos saa käyttää edellä mainittuja tuotteita, jotka kuuluvat luokkaan 2, käsitlemättöminä biokaasuksi muunnettaviksi.

20 §

Biokaasu- ja kompostointilaitoksen eräät käsittelymenetelmät

Jos biokaasulaitos muuntaa ainoastaan täytäntöönpanoasetuksen liitteessä V olevan I luvun 1 jakson 2 kohdan a—f alakohdassa tarkoitettuja sivutuotteita, sillä ei tarvitse olla mainitun jakson 1 kohdan mukaista pastörointi- tai hygienisointiyksikköä.

Kompostointilaitos saa käyttää muuta kuin täytäntöönpanoasetuksen liitteessä V olevan 1 luvun 2 jakson 1 kohdassa edellytettyä kompostointimenetelmää mainitun jakson 2 kohdassa säädettyjen vaatimusten mukaisesti.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetuista menetelmistä.

21 §

Biokaasu- ja kompostointilaitoksen vaihtoehtoiset menetelmät

Elintarviketurvallisuusvirasto voi myöntää täytäntöönpanoasetuksen 10 artiklan 3 kohdan mukaisesti biokaasu- ja kompostointilaitokselle luvan käyttää muuntamista koskevia vaihtoehtoisia parametreja liitteessä V olevan III luvun 2 jakson mukaisesti, jos käsittelyn taso on hakijan toimittaman suunnitelman ja kokeiden perusteella osoitettu riittäväksi.

Elintarviketurvallisuusvirasto voi myöntää liitteessä XI olevan 1 luvun 2 jakson c alakohdan mukaisesti toimijalle luvan käyttää muita kuin mainitussa kohdassa tarkoitettuja käsittelymenetelmiä lepakoiden guanon, käsitellyn lannan ja käsitellystä lannasta johdettujen tuotteiden käsittelyyn.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettun luvan hakemusmenettelystä.

3 luku

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden hävittäminen

22 §

Sivutuotteiden hävittäminen

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden keräämisestä, kuljetuksesta ja hävittämisestä säädetään sivutuoteasetuksen 12—14 ja 21 artiklassa. Hävittämistä koskevista poikkeuksista säädetään tässä luvussa.

23 §

Syrjäisiä alueita koskevat poikkeukset

Syrjäisillä alueilla saa sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti hävittää hautaamalla maahan tai toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle samalta syrjäi-

seltä alueelta peräisin olevat seuraavat sivutuotteet:

1) nautaeläinten, lammas- ja vuohieläinten, eläintarhaeläinten sekä turkiseläinten, siipikarjan ja sikaeläinten kokonaiset raadot;

2) luokkiin 2 ja 3 kuuluvat nautaeläimistä, sikaeläimistä, lammas- ja vuohieläimistä sekä siipikarjasta saatavat sivutuotteet, jotka ovat peräisin enintään 20 eläinyksikköä viikossa ja enintään 1 000 eläinyksikköä vuodessa teurastavista teurastamoista tai enintään 150 000 siipikarjaan kuuluvaa lintua vuodessa teurastavista siipikarjan teurastamoista taikka lihanleikkaamosta, jonka tuotanto on enintään 5000 kiloa luutonta lihaa viikossa;

3) maatilalla tuottajan omaan elintarviketyöhön teurastetuista nautaeläimistä, sikaeläimistä sekä lammas- ja vuohieläimistä saatavat luokkaan 1, 2 ja 3 kuuluvat sivutuotteet.

Sivutuoteasetuksen 10 artiklan f ja g kohdassa tarkoitettun aineksen saa syrjäisillä alueilla hävittää toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään maan jakamisesta syrjäisiin alueisiin eläinlajeittain.

24 §

Hävittäminen koko maassa hautaamalla maahan tai toimittamalla kaatopaikalle

Sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti saa hävittää hautaamalla maahan tai toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle seuraavat sivutuotteet ja niistä johdetut tuotteet:

1) porojen kokonaiset raadot, porojen teurastuksesta ja poronlihan leikkaamosta saatavat sivutuotteet sekä teknisissä laitoksissa poroista saatavat sivutuotteet;

2) alpakoiden ja laamojen kokonaiset raadot;

3) luonnonvaraisten eläinten, joiden epäilään sairastavan jotakin ihmisiin tai eläimiin tarttuvaa tautia, kokonaiset raadot ja raadon osat;

4) luonnonvaraisen ja tarhatun riistan, lukuun ottamatta tarhattuja villisikoja ja biiso-

neita, sekä tarhattujen jäniseläinten teurastuksesta ja lihan leikkaamosta saatavat sivutuotteet;

5) hevosen teurastuksesta ja hevosenlihan leikkaamosta saatavat sivutuotteet;

6) elintarvikkeita valmistavilta laitoksilta peräisin olevat sivutuoteasetuksen 3 artiklan 9 kohdassa tarkoitettuista vesieläimistä saatavat sivutuotteet;

7) viljelylaitoksesta peräisin olevat kokonaiset kuolleet vesieläimet;

8) maatilalla teurastetusta siipikarjasta ja jäniseläimistä saatavat sivutuotteet, jäniseläinten raadot sekä siipikarjaksi luettavien lintujen raadot alle 100 linnun pitopaikoissa;

9) nautaeläinten, lammas- ja vuohieläinten, sikaeläinten, siipikarjan, turkiseläinten ja eläintarhaeläinten kuolleina syntyneet jälkeläiset.

25 §

Entisten eläinperäisten elintarvikkeiden, rehujen ja lemmikkieläinten ruokien hävittäminen

Entiset eläinperäiset elintarvikkeet, jotka on käsitelty elintarvikehygieniasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 852/2004 2 artiklan 1 kohdan m alakohdan mukaisesti, käytöstä poistettua käsiteltyä rehua sekä luokkaan 1 ja 3 kuuluvan muista kuin jäsenmaista tuodun tai tuodusta aineksesta valmistetun käsitellyn lemmikkieläinten ruuan saa hävittää toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle täytäntöönpanoasetuksen 7 artiklan mukaisesti.

26 §

Pienten määrien hävittäminen

Täytäntöönpanoasetuksen liitteessä VI olevan IV luvun ensimmäisen kohdan mukaisesti elintarvikealan laitoksesta tai vähittäismyymälästä saa toimittaa mainitussa kohdassa säädetyn viikoittaisen enimmäismäärän entisiä eläinperäisiä elintarvikkeita hyväksytylle kaatopaikalle hävitettäväksi.

27 §

Eräiden sivutuotteiden hävittäminen eläimen pitopaikalla

Sivutuoteasetuksen 13 artiklan f kohdan ja 14 artiklan 1 kohdan mukaiset maitotuotteet saa levittää käsittelemättöminä maahan ja 16 artiklan h kohdan mukaiset eläviltä eläimiltä kirurgisen toimenpiteen yhteydessä tai eläimen syntymän aikana saadut luokan 2 ja 3 sivutuotteet saa hävittää eläimen pitopaikalla.

28 §

Kuolleiden lemmikkieläinten, hevoseläinten ja mehiläisten hävittäminen

Kuolleet lemmikkieläimet ja hevoseläimet saa sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti hävittää hautaamalla maahan tai toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle.

Kuolleet mehiläiset ja mehiläisten hoidosta saatavat sivutuotteet saa sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisesti hävittää hautaamalla maahan.

29 §

Kielto hävittää sivutuotteita avotulella polttamalla

Sivutuotteiden hävittäminen avotulella polttamalla on kiellettyä koko maassa.

30 §

Hävittäminen poikkeuksellisissa olosuhteissa

Aluehallintovirasto voi myöntää luvan sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun aineksen hävittämiseen hautaamalla maahan tai toimittamalla hyväksytylle kaatopaikalle alueilla, joissa se on perusteltua ilmastollisista, luonnonmullistuksellisista tai muista poikkeuksellisista olosuhteista johtuvista syistä tai jos hävittäminen muulla tavalla ei ole käytännössä mahdollista.

Aluehallintovirasto voi eläintautilain 23 §:n nojalla annettavan päätöksen yhteydessä ja Elintarviketurvallisuusvirasto mainitun lain 26 §:n nojalla annettavan päätöksen yhteydessä päättää eläintautitapauksissa sivutuoteasetuksen 19 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti muun kuin sivutuoteasetuksen 8 artiklan a kohdan i alakohdassa tarkoitettun luokkaan 1 kuuluvan aineksen hävittämisestä hautaamalla maahan tai tämän lain 27 §:ssä säädetystä kiellosta poiketen polttamalla avotulella, jos kuljetus lähimpään käsittelylaitokseen aiheuttaisi vaaraa terveydelle tai jos käsittelylaitosten kapasiteetti on ylittynyt eläintautiepidemian johdosta.

31 §

Sivutuotteita hautaamalla hävittävän kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuus

Sivutuotteita hautaamalla hävittävän toimijan velvollisuudesta pitää kirjaa säädetään täytäntöönpanoasetuksen liitteessä VIII olevan IV luvun 6 jaksossa. Kirjanpitoa ei kuitenkaan edellytetä kuolleiden lemmikkieläinten hautaamisesta.

Toimijan on tautitapauksissa ilmoitettava viipymättä aluehallintovirastolle sivutuotteiden hautaamisesta ennen hautaamista.

4 luku

Toimijoiden ja laitosten rekisteröinti ja hyväksyminen

32 §

Rekisterinpitäjä

Rekistereihin ja asiakirjoihin sovelletaan maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annettua lakia (284/2008), jäljempänä *tietojärjestelmälaki*, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Rekisterinpitäjänä toimii Elintarviketurvallisuusvirasto. Muut tämän lain mukaiset toimivaltaiset viranomaiset käyttävät, tallettavat

ja päivittävät rekisteritietoja säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

33 §

Toimijan ja laitoksen rekisteröiminen sekä laitoksen hyväksyminen

Toimijan on ennen toiminnan aloittamista kirjallisesti ilmoitettava toimivaltaiselle viranomaiselle laitokset ja toiminnot rekisteröitäviksi sivutuoteasetuksen 23 artiklan mukaisesti tai haettava hyväksyntää 24 artiklan mukaisesti siten kuin tässä luvussa säädetään.

Ilmoitukseen on liitettävä myös seuraavat tiedot:

- 1) toimijan nimi ja osoite sekä muut yhteystiedot toimipaikkakohtaisesti;
- 2) toimijan yritys- ja yhteisötunnus tai, jos sitä ei ole, henkilötunnus;
- 3) tieto toiminnan luonteesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske:

- 1) täytäntöönpanoasetuksen 20 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja toimijoita;
- 2) toimijoita, jotka luovuttavat tai vastaanottavat käsittelemätöntä tai käsiteltyä lantaa maatilalta toiselle, jos lannan sijoittaminen maatilalla voidaan jäljittää;
- 3) toimijoita, jotka luovuttavat käsittelemätöntä lantaa lannoitevalmisteen valmistajalle, jolla on toimintaan ympäristönsuojelulaissa tarkoitettu ympäristölupa.

Elintarviketurvallisuusvirasto pitää sivutuoteasetuksen 47 artiklan mukaista luetteloa rekisteröidyistä ja hyväksytyistä toimijoista ja laitoksista.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentin mukaisen ilmoituksen ja hakemuksen sisällöstä sekä ilmoitus- ja hakemusmenettelystä.

34 §

Elintarviketurvallisuusviraston toimivalta

Elintarviketurvallisuusvirasto rekisteröi:

- 1) rehusekoittamot;

2) orgaanisia lannoitteita ja maanparannusaineita valmistavat toimijat ja laitokset silloin kun niiltä ei edellytetä sivutuoteasetuksen 24 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaista hyväksyntää;

3) sivutuoteasetuksen 36 artiklassa tarkoitettuja tuotteita valmistavat laitokset, lukuun ottamatta täytäntöönpanoasetuksen liitteessä XIII tarkoitettuja tuotteita valmistavat laitokset;

4) kuljetusliikkeet, lukuun ottamatta jätehuoltorekisteriin rekisteröityjä kuljetusliikkeitä, jotka kuljettavat sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita kaatopaikoille, jätteenpolttolaitoksiin tai biokaasu- ja kompostointilaitoksiin;

5) toimijat, jotka ovat vastuussa sivutuoteasetuksen 8 artiklan f kohdassa tarkoitettun kansainvälisesti liikennöivistä liikennevälineistä kerättävän ruokajätteen keräilypisteistä;

6) välittäjät, jotka toimivat yksinomaan jälleenmyyjinä eivätkä missään vaiheessa säilytystä sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita tiloissaan;

7) toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita tai niistä johdettuja tuotteita tutkimustarkoituksiin;

8) 11 §:n 2 ja 3 momentissa mainitut toimijat;

9) teurastamon yhteydessä toimivat sivutuoteasetuksen 23 artiklan mukaiset laitokset.

Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyy:

1) sivutuoteasetuksen 24 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaiset lemmikkieläinten ruokia valmistavat laitokset;

2) sivutuoteasetuksen 24 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaiset käsittelylaitokset;

3) sivutuoteasetuksen 24 artiklan 1 kohdan g alakohdan mukaiset biokaasu- ja kompostointilaitokset, sekä lantaa käsittelevät laitokset;

4) sivutuoteasetuksen 24 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaiset orgaanisia lannoitteita ja maanparannusaineita valmistavat laitokset;

5) sivutuoteasetuksen 24 artiklan 1 kohdan j alakohdassa olevan iv kohdan mukaiset varastointilaitokset;

6) täytäntöönpanoasetuksen liitteessä IX olevan II luvun i alakohdan mukaiset hygienisointiyksiköt;

7) teurastamon yhteydessä toimivat sivutuoteasetuksen 24 artiklan mukaiset laitokset.

35 §

Kunnaneläinlääkärin toimivalta

Kunnaneläinlääkäri rekisteröi toimialueellaan:

1) keräyskeskukset, lukuun ottamatta niitä, jotka toimivat teurastamon yhteydessä;

2) tilarehustamot;

3) sivutuotteita eläintarhaeläinten, kalansyötiksi kasvatettavien matojen ja toukkien sekä muiden matelijoiden ja petolintujen kuin eläintarhaeläinten ruokintaan käyttävät toimijat;

4) luonnonvaraisena elävien eläinten haaskaruokintapaikasta vastuussa olevat toimijat;

5) tekniseen käyttöön tarkoitettuja tuotteita valmistavat ja käsittelevät laitokset, lukuun ottamatta niitä, jotka toimivat teurastamon yhteydessä;

6) tekniseen käyttöön tarkoitettuja johdettuja tuotteita varastoivat laitokset, lukuun ottamatta niitä, jotka toimivat teurastamon yhteydessä.

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy toimialueellaan:

1) sivutuoteasetuksen 24 artiklan 1 kohdan j alakohdassa olevan i ja ii kohdan mukaiset varastointilaitokset, lukuun ottamatta niitä, jotka toimivat teurastamon yhteydessä;

2) sivutuoteasetuksen 24 artiklan 1 kohdan h ja i alakohdan mukaiset laitokset, lukuun ottamatta niitä, jotka toimivat teurastamon yhteydessä, ja täytäntöönpanoasetuksen liitteen IX olevan II luvun kohdassa i tarkoitettuja hygienisointiyksiköitä;

3) sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita sivutuoteasetuksen 24 artiklan 1 kohdan b, c ja d alakohtien mukaan polttavat laitokset.

36 §

Muutoksista ilmoittaminen

Toimijan on viipymättä kirjallisesti ilmoitettava toimivaltaiselle viranomaiselle sellaisista toimintansa muutoksista, joilla voi olla

vaikutusta toimijan tai laitoksen rekisteröinnin tai hyväksynnän edellytysten täyttymiseen sekä toiminnan lopettamisesta.

37 §

Muut rekisteriin talletettavat tiedot

Sen lisäksi, mitä 33—36 §:ssä säädetään rekisteriin merkittävistä ja hyväksytyistä toimijoista ja laitoksista, rekisteriin talletetaan:

- 1) tiedot valvontaviranomaisen suorittamista tarkastuksista ja niiden tuloksista sekä muut valvonnassa tarvittavat tiedot;
- 2) tiedot tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista;
- 3) muut hyväksymis- ja rekisteröintiasioiden käsittelyä ja tilastointia varten tarpeelliset tiedot, jotka eivät sisällä henkilötietolain (523/1999) 11 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

38 §

Tietojen poistaminen

Poiketen siitä, mitä tietojärjestelmälain 12 §:ssä säädetään tietojen poistamisesta maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä, tiedot poistetaan rekisteristä kolmen vuoden kuluttua siitä, kun toimija on ilmoittanut toimivaltaiselle viranomaiselle toiminnan lopettamisesta tai kun hyväksyntä on peruutettu.

Luku 5

Toiminnan harjoittaminen

39 §

Toimijoiden velvollisuudet

Toimijoiden velvollisuuksista säädetään sivutuoteasetuksen 4 ja 21—29 artiklassa.

40 §

Sivutuotteiden kuljettamisessa käytettävät tunnistet

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden kuljettamisessa käytettävien pakkausten, säiliöiden ja ajoneuvojen värikoodeista sekä tuotteiden merkitsemisestä voidaan säätää maa- ja metsätalousministeriön asetuksella täytäntöönpanoasetuksen liitteessä VIII olevan II luvun 3 ja 4 kohdan mukaisesti.

41 §

Toimijoiden ilmoitusvelvollisuus

Toimijoiden on pyydettyessä ilmoitettava tiedot vastaanottamistaan, käyttämistään ja luovuttamistaan sivutuotteista ja niistä johdetuista tuotteista Elintarviketurvallisuusvirastolle.

Jos toimijalla on syytä epäillä, että sen markkinoille saattama tai käyttämä sivutuote tai siitä johdettu tuote voi aiheuttaa vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai ympäristölle, toimijan on välittömästi ilmoitettava asiasta valvontaviranomaiselle.

Tarkempia säännöksiä 1 momentin mukaisesti ilmoitettavista tiedoista ja ilmoitusmenettelystä voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

6 luku

Valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät

42 §

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten sekä sivutuoteasetuksen ja täytäntöönpanoasetuksen täytäntöönpanoa sekä valvoo niiden noudattamista.

43 §

Elintarviketurvallisuusvirasto

Elintarviketurvallisuusvirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää valtakunnallisesti valvontaa sekä valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä sivutuoteasetuksen ja täytöntöönpanoasetuksen noudattamista, sekä lisäksi:

1) valvoo hyväksymiään ja rekisteröimiään sivutuotealan toimijoita ja laitoksia sekä hyväksymiään laboratorioita;

2) vastaa sivutuoteasetuksessa ja täytöntöönpanoasetuksessa toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyistä tehtävistä, ellei tehtävää ole tässä laissa siirretty muulle viranomaiselle.

44 §

Aluehallintovirasto

Aluehallintovirasto ohjaa ja valvoo toimialueellaan tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä sivutuoteasetuksen ja täytöntöönpanoasetuksen noudattamista Elintarviketurvallisuusviraston valvontasuunnitelman mukaisesti sekä arvioi kuntien sivutuotevalvonnan järjestämistä ja toteutumista.

45 §

Kunnaneläinlääkäri

Kunnaneläinlääkäri valvoo toimialueellaan tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä sivutuoteasetuksen ja täytöntöönpanoasetuksen noudattamista, sekä lisäksi:

1) valvoo hyväksymiään ja rekisteröimiään sivutuotealan toimijoita ja laitoksia;

2) valvoo Elintarviketurvallisuusviraston ohella Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymiä ja rekisteröimiä sivutuotealan toimijoita ja laitoksia lukuun ottamatta teurastamon yhteydessä toimivia laitoksia, joiden valvonta kuuluu kokonaisuudessaan Elintarviketurvallisuusvirastolle;

3) tarkastaa toimialueensa muita paikkoja, joissa sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita

kerätään, kuljetetaan, käsitellään, muunnetaan, jalostetaan, varastoidaan, saatetaan markkinoille, jaellaan, käytetään tai hävitetään.

Lisäksi täytöntöönpanoasetuksen liitteessä XI olevan I luvun 1 jakson 3 kohdan mukaisen käsittelemättömän lannan terveyttä koskevan vakuutuksen antaa toimijan pyynnöstä kunnaneläinlääkäri.

46 §

Elintarvikehuoneistojen valvontaviranomaiset

Siltä osin kuin sivutuoteasetus ja täytöntöönpanoasetus koskevat elintarvikehuoneistoja ja niissä harjoitettavaa toimintaa toimivaltaisia viranomaisia ovat elintarvikelain mukaiset valvontaviranomaiset. Maitoalan laitoksia, jotka luovuttavat sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita eläinten ruokintaan, valvoo lisäksi Elintarviketurvallisuusvirasto siten kuin rehulaissa säädetään.

47 §

Valtuutettu tarkastaja

Elintarviketurvallisuusvirasto voi käyttää sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden valvonnassa apunaan tehtävään kirjallisesti valtuuttamiaan tarkastajia. Valtuutetut tarkastajat toimivat tehtävässään Elintarviketurvallisuusviraston valvonnassa. Tarkastajalla tulee olla tehtävänsä hoitamiseksi riittävä sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita koskeva tai muu lain noudattamisen valvonnan kannalta tarvittava ammattitaito.

Valtuutetun tarkastajan tulee vaadittaessa esittää kirjallinen valtuutus.

Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa myöntämänsä valtuuden, jos valtuutettu tarkastaja laiminlyö Elintarviketurvallisuusviraston määrittämien ehtojen noudattamisen tai muutoin olennaisella tavalla rikkoo tehtäviin liittyviä velvoitteitaan vielä senkin jälkeen, kun häntä on ensin huomautettu puutteista.

Valtuutettuun tarkastajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

48 §

Aluehallintoviraston ja kunnaneläinlääkäriin antama virka-apu

Elintarviketurvallisuusvirastolla on oikeus tarvittaessa saada kunnaneläinlääkäriltä ja aluehallintovirastolta toimialueillaan virka-apua Elintarviketurvallisuusvirastolle 43 §:n mukaan kuuluvan valvontatehtävän hoitamiseen silloin, kun se on yksittäistapauksissa tehtävän laatu ja laajuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista.

7 luku

Valvonta

49 §

Valvontasuunnitelma

Elintarviketurvallisuusviraston on laadittava vuosittainen riskiperusteinen valtakunnallinen valvontasuunnitelma sivutuotevalvonnan järjestämiseksi. Suunnitelmassa on esitettävä valvontakohteiden riskinarvioinnin ja suunnitelman toteutumisen arvioinnin perusteet.

Tarkempia säännöksiä valvontasuunnitelmista ja niiden sisällöstä sekä valvonnan suorittamisesta voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

50 §

Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella ja valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus valvontaa varten toteuttaa tässä laissa, sivutuoteasetuksessa ja täytäntöönpanoasetuksessa säädettyjä toimenpiteitä, päästä paikkoihin, joissa sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita sekä niitä koskevia asiakirjoja käsitellään, käytetään tai säilytetään, tarkastaa kuljetusvälineitä ja toimijan kirjanpitoa sekä ottaa maksutta tarpeellisia näytteitä sivutuotteista ja niistä johdetuista tuotteista. Tarkastuksessa voi olla läsnä myös muun viranomaisen edustajia.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen saa tehdä vain viranomaisen. Tällaisissa tiloissa tarkastus saadaan toimittaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen tässä laissa rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn ja tarkastus on välttämätön rikoksen selvittämiseksi.

Valvontaviranomaisella sekä valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus saada tässä laissa ja sivutuoteasetuksessa ja täytäntöönpanoasetuksessa säädettyä tarkastusta ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat toimijalta. Toimijan on vaadittaessa annettava valvontaviranomaiselle ja valtuutetuille tarkastajille kaikki tarkastusta ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot.

Mitä 1—3 momentissa säädetään Suomen viranomaisten tarkastus- ja tiedonsaantioikeudesta, koskee myös Euroopan unionin tarkastajia. Valvontaviranomaisen on näissä tarkastuksissa toimittava yhteistyössä Euroopan unionin tarkastajien kanssa.

Tarkempia säännöksiä tarkastus- ja valvontamenettelystä sekä näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

51 §

Poliisin virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

52 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Valvonnassa saatuja tietoja koskevasta salassapitovelvollisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) sekä rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 882/2004 (valvonta-asetus) 7 artiklassa. Salassapitovelvollisuuden estämättä voidaan tämän lain

noudattamista valvottaessa tai valvontaan liittyvää tehtävää suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, liike- tai ammatillisaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista luovuttaa:

1) valtion ja kunnan viranomaisille tämän lain mukaisia tehtäviä varten;

2) syyttäjä-, poliisi- ja tulliviranomaisille rikoksen selvittämiseksi;

3) ulkomaisille toimielimille ja tarkastajille, jos Euroopan unionin lainsäädännössä tai muussa Suomea sitovassa kansainvälisessä velvoitteessa niin edellytetään.

8 luku

Laboratoriot

53 §

Kansalliset vertailulaboratoriot

Maa- ja metsätalousministeriö nimeää kansalliset vertailulaboratoriot ja määrää niiden tehtävät. Kansallisia vertailulaboratorioita koskevista vaatimuksista ja laboratorioiden tehtävistä säädetään valvonta-asetuksen 33 artiklassa.

54 §

Hyväksytyt laboratoriot

Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyy viranomaisnäytteitä tutkivan laboratorion ja käsittelylaitoksen sekä biokaasu- ja kompostointilaitoksen omavalvontalaboratorion hakemuksesta. Laboratoriolla voi olla myös liikkuva toimintayksikkö.

Viranomaisnäytteitä tutkivan laboratorion tulee täyttää valvonta-asetuksen 12 artiklan 2 kohdassa säädetyt vaatimukset.

Käsittelylaitoksen omavalvontalaboratorion tulee täyttää täytäntöönpanoasetuksen liitteessä IV olevan I luvun 1 jakson 5 kohdan vaatimukset ja biokaasu- ja kompostointilaitoksen omavalvontalaboratorion täytäntöönpanoasetuksen liitteen V luvun I ja II vaatimukset.

Jos laboratorio ei täytä tässä pykälässä tarkoitettuja vaatimuksia, mutta puutteet ovat

sellaisia, ettei tutkimusten luotettavuus vaarannu, Elintarviketurvallisuusvirasto voi hyväksyä laboratorion määrääjäksi. Laboratorion on korjattava puutteet ja haettava lopullista hyväksymistä annetun määräajan kuluessa.

Hyväksytylle laboratoriolle voidaan ihmis- tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle aiheutuvien vaarojen ennaltaehkäisemiseksi asettaa toimintaa koskevia vaatimuksia, rajoituksia ja muita ehtoja.

Tarkempia säännöksiä hyväksytyjä laboratorioita ja niitä arvioivien toimielinten pätevyyttä kuvaavista standardeista, laboratorioiden laatujärjestelmille asetettavista vaatimuksista ja muista laboratorioiden hyväksymisen vaatimuksista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

55 §

Näytteiden tutkiminen

Valvontaviranomaisen tämän lain mukaista valvontaa varten ottamat tai otattamat näytteet on tutkittava viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytyssä laboratoriossa taikka kansallisessa vertailulaboratoriossa.

Laitoksen omavalvontasuunnitelman mukaiset sivutuoteasetuksen edellyttämät omavalvontanäytteet on tutkittava hyväksytyssä omavalvontalaboratoriossa, viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytyssä laboratoriossa tai kansallisessa vertailulaboratoriossa.

56 §

Hyväksytyjen laboratorioiden ilmoitusvelvollisuus

Hyväksytyin laboratorion on viivytyksettä ilmoitettava määräysten vastaiseen sivutuotteeseen tai siitä johdettuun tuotteeseen viit- taavista tutkimustuloksista toimeksiantajalleen. Hyväksytyin laboratorion on myös ilmoitettava eläimen ja ihmisten välillä mahdollisesti suoraan tai välillisesti siirtyvien tautien tai tartuntojen seurantaan ja valvontaan liittyvistä tutkimuksista ja niiden tuloksista Elintarviketurvallisuusvirastolle sekä toimitettava näytteet ja tutkimuksissa eristetyt mikrobikannat kansalliseen vertailulaboratorioon.

Hyväksytyn laboratorion on Elintarviketurvallisuusviraston pyynnöstä toimitettava sille yhteenveto tekemistään 55 §:ssä tarkoitettuista tutkimuksista ja niiden tuloksista. Yhteenvedot eivät saa sisältää henkilötietoja eivätkä valvontakohteen tunnistetietoja.

Hyväksytyn laboratorion on ilmoitettava viipymättä Elintarviketurvallisuusvirastolle toiminnan olennaisesta muuttamisesta, toiminnan keskeyttämisestä ja toiminnan lopettamisesta.

Tarkempia säännöksiä ilmoitusten ja yhteenvetojen sisällöstä ja toimittamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

57 §

Kansallisen vertailulaboratorion ilmoitusvelvollisuus

Kansallisen vertailulaboratorion on pyynnöstä ilmoitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle epidemiologista seurantaan varten tarvittavat tiedot sekä Elintarviketurvallisuusvirastolle lisäksi valvonnan ohjausta varten tarvittavat tiedot 56 §:n 1 momentissa tarkoitettuja näytteistä ja mikrobikannoista. Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle toimitettavat tiedot eivät saa sisältää valvontakohteiden tunnistetietoja.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja toimittamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

58 §

Laboratorioiden valvonta ja rekisteri

Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo hyväksytyjä laboratorioita ja tarvittaessa arvioi, täyttääkö laboratorio sille asetetut vaatimukset.

Elintarviketurvallisuusvirasto pitää rekisteriä hyväksytyistä laboratorioista. Rekisteriin merkitään laboratorion yhteystiedot, pätevyysalue, tutkimuksista vastaavan henkilön nimi, tiedot suoritetuista valvontatoimista sekä 56 §:n 3 momentin tiedot toiminnassa tahtuneista muutoksista.

9 luku

Maksut ja palkkiot

59 §

Viranomaisten suoritteista valtiolle perittävät maksut

Valtion viranomaisen suoritteista valtiolle perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992). Myös valtuutetun tarkastajan suoritteista peritään maksu noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään.

Aluehallintovirasto määrää ja perii valtiolle maksuja kunnaneläinlääkäriin tämän lain mukaisista suoritteista. Kunnaneläinlääkäriin suoritteista perittävien maksujen suuruudesta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella noudattaen mitä valtion maksuperustelaissa säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuutta ja maksujen suuruutta koskevista yleisistä perusteista ja muista perusteista. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään myös kunnaneläinlääkäriin suoritteiden laskutuksessa noudatettavasta menettelystä.

Viranomaisen velvollisuudesta periä maksu säännösten noudattamatta jättämisestä aiheutuvasta ylimääräisistä valvontatoimista säädetään lisäksi valvonta-asetuksen 28 artiklassa.

60 §

Valtuutetuille tarkastajille maksettavat palkkiot ja korvaukset

Elintarviketurvallisuusvirasto maksaa valtuutetuille tarkastajille tämän lain mukaisista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä palkkion ja korvaa heille aiheutuneet kustannukset.

61 §

Valtion kunnille maksama korvaus

Eläinlääkintähuoltolain 23 §:ssä säädetään kunnan oikeudesta saada valtion varoista korvaus tämän lain mukaan kunnaneläinlääkärille kuuluvien tehtävien suorittamisesta.

62 §

Kunnalle perittävät eräät maksut

Kunnan suorittamasta 46 §:n mukaisesta elintarvikehuoneistojen ja niissä harjoitettavan toiminnan valvonnasta peritään maksut siten kuin elintarvikelaissa säädetään.

10 luku

Hallinnolliset pakkokeinot

63 §

Määräys

Valvontaviranomainen voi määrätä sen, joka rikkoo tätä lakia, sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka sivutuoteasetusta tai täytäntöönpanoasetusta, välittömästi tai asian laatuun nähden riittävässä määräajassa täyttämään velvollisuutensa.

64 §

Kielto

Valvontaviranomainen voi kieltää sivutuotteen ja siitä johdetun tuotteen keräämisen, kuljetuksen, käsittelyn, jatkokäsittelyn, muuntamisen, jalostamisen, varastoimisen, markkinoille saattamisen, jakelun ja käytön, jos sivutuote tai siitä johdettu tuote ei täytä tässä laissa tai sen nojalla taikka sivutuoteasetuksessa tai täytäntöönpanoasetuksessa säädettyjä vaatimuksia.

Valvontaviranomainen voi myös kieltää sitä, joka rikkoo tätä lakia, sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka sivutuoteasetusta tai täytäntöönpanoasetusta, jatkamasta tai toistamasta säännösten vastaista menettelyä tai toimintaa.

Valvontaviranomainen voi asettaa 1 momentissa tarkoitetun kiellon väliaikaisena asian selvittämisen ajaksi, jos se on eläinten tai ihmisten terveyden tai ympäristön kannalta välttämätöntä. Väliaikainen kieltäminen on voimassa, kunnes valvontaviranomainen antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa.

65 §

Toiminnan keskeyttäminen

Jos on ilmeistä, että sivutuote tai siitä johdettu tuote on ihmisten tai eläinten terveydelle tai ympäristölle vaarallinen ja jos vaara on välitön eikä sitä voida muuten estää, valvontaviranomaisella on oikeus tarvittaessa heti keskeyttää toiminta siltä osin kuin se on välttämätöntä vaaran torjumiseksi.

Jos asiassa ei ole annettu 63 ja 64 §:ssä tarkoitettua päätöstä, asia on toiminnan keskeyttämisen jälkeen ratkaistava ensi tilassa.

66 §

Hyväksynnän peruuttaminen tai toimintakielto

Sivutuoteasetuksen 46 artiklan mukaisesta hyväksynnän tilapäisestä tai lopullisesta peruuttamisesta päättää se toimivaltainen viranomainen, joka on hyväksynyt laitoksen ja toimintakiellosta päättää se toimivaltainen viranomainen, joka on rekisteröinyt tai hyväksynyt toimijan tai laitoksen.

67 §

Sivutuotteen uudelleenkäsittely, hävittäminen, markkinoilta poistaminen tai palauttaminen

Jos valvontaviranomainen on 64 §:n nojalla määrännyt kiellon, se voi määrätä tuotteet hyväksymällään tavalla toimijan kustannuksella käsiteltäväksi uudelleen, käytettäväksi muuhun tarkoitukseen, hävitettäväksi, poistettavaksi markkinoilta tai palautettavaksi lähettäjämäahan. Päätökseen voidaan liittää määräyksiä sen täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä.

68 §

Luvan peruuttaminen

Jos luvanhaltija rikkoo olennaisella tavalla lupaehtoja, Elintarviketurvallisuusvirasto voi

peruuttaa 21 §:n 1 ja 2 momentissa, aluehallintovirasto 30 §:n 1 momentissa tarkoitettun luvan ja kunnaneläinlääkäri 8 §:ssä ja 12 §:n 2 momentissa tarkoitettun luvan, jos luvanhaltija ei ole korjannut puutteita asetetussa määräajassa.

69 §

Laboratorion hyväksymisen peruuttaminen

Jos laboratorio ei enää täytä 54 §:ssä säädettyjä hyväksymisen edellytyksiä tai sen toiminnassa muutoin esiintyy vakavia puutteita, Elintarviketurvallisuusviraston on peruutettava antamansa hyväksyntä, jos laboratorio ei ole korjannut puutteita asetetussa määräajassa.

Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa laboratorion hyväksymisen myös 1 momentissa tarkoitettun asian käsittelyn vaatimaksi ajaksi, jos puute laboratorion toiminnassa on sellainen, että se voi vaarantaa tutkimustulosten luotettavuuden.

70 §

Uhkasakko ja teettämishukka

Elintarviketurvallisuusvirasto voi tehostaa 63 §:ssä tarkoitettua määräystä, 64 §:ssä tarkoitettua kieltoa taikka 67 §:ssä tarkoitettua uudelleen käsittelyä, hävittämistä, markkinoilta poistamista tai palauttamista koskevaa määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

71 §

Päätösvallan siirtäminen eräissä tapauksissa

Aluehallintovirasto voi toimialueellaan päättää yhtä kuntaa laajempaa aluetta koskevien 63—65 §:ssä ja 67 §:ssä tarkoitettujen hallinnollisten pakkokeinojen käyttämisestä.

Elintarviketurvallisuusvirasto voi päättää hallinnollisten pakkokeinojen käyttämisestä yhdenkin kunnan alueella, jos se perustellus-

ta syystä arvioi kunnaneläinlääkäriin toimet riittämättömiksi.

Edellä 1 ja 2 momentin nojalla päätöksen tehneen viranomaisen on viipymättä ilmoitettava tekemästään päätöksestä asianomaisille kunnille.

11 luku

Erinäiset säännökset

72 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) kerää, kuljettaa, käsittelee, jatkokäsittelee, muuntaa, jalostaa, varastoi, markkinoille saattaa, jakelee, käyttää tai hävittää sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten taikka sivutuoteasetuksen tai täytäntöönpanoasetuksen vaatimusten vastaisesti,

2) laiminlyö 31 §:n 1 momentissa tarkoitettun kirjanpidon pitämisen taikka 31 §:n 2 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden,

3) laiminlyö 33 §:ssä tarkoitettun ilmoitusvelvollisuuden taikka hyväksynnän hakemisen,

4) rikkoo 63 §:n nojalla annettua velvollisuuden täyttämistä koskevaa määräystä, 64 §:n nojalla annettua kieltoa taikka 65 §:n nojalla annettua keskeyttämisspätöstä,

5) jatkaa toimintaansa, vaikka hyväksymisen tai rekisteröinti on 66 §:n ja sivutuoteasetuksen 46 artiklan nojalla tilapäisesti tai pysyvästi peruutettu tai toiminta kielletty taikka

6) rikkoo 67 §:n nojalla annettua uudelleen käsittely-, hävittämisen-, markkinoilta poistamis- tai palauttamismääräystä,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, sivutuotelakirikkomuksesta sakkoon.

Rangaistus eläintaudin leviämisen aiheuttamisesta säädetään rikoslain (39/1889) 44 luvun 4 a §:ssä.

Valvontaviranomainen voi jättää esitutkitaviranomaiselle ilmoittamatta rikkomuksen, jota on kokonaisuudessaan pidettävä vähäisenä.

73 §

Muutoksenhaku

Tämän lain ja sivutuoteasetuksen sekä täytäntöönpanoasetuksen nojalla annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy joko alueen sijainnin tai toimijan kotipaikan perusteella.

Hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee 10 luvussa tarkoitettua päätöstä, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen muussa asiassa saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain ja sivutuoteasetuksen ja täytäntöönpanoasetuksen nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

74 §

Traces-tietojärjestelmän käyttö jäsenvaltioiden välisissä siirroissa

Sivutuoteasetuksen 48 artiklan 3 kohdassa säädetään Traces-tietojärjestelmän käytöstä sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita jäsenvaltioiden välillä markkinoille saatettaessa. Sen lisäksi eläinten ruokintaan tai lannoitekäyttöön ja maanparannusaineiksi tarkoitettujen luokkaan 3 kuuluvien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden siirroissa jäsenvaltioiden välillä toimijan on laadittava kaupallinen asiakirja Traces-tietojärjestelmää käyttäen siten kuin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tuotekohtaisesti tarkemmin säädetään.

Jos Suomeen toimitettavia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita koskevat kaupalliset asiakirjat ja viralliset terveystodistukset on lähetetty käyttäen Traces-tietojärjestelmää ja sivutuotteita vastaanottavan laitoksen valvontaviranomainen on tehnyt tarkastuksen, on tarkastusta koskevat tiedot talletettava tietojärjestelmään.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Traces-tietojärjestelmän käytöstä kaupallisten asiakirjojen ja todistusten laatimisessa.

12 luku

Voimaantulo

75 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

76 §

Siirtymäsäännökset

Toimijan, joka ennen tämän lain voimaantuloa on hyväksytty tai rekisteröity sivutuoteasetuksen 23 tai 24 artiklassa tarkoitetulla tavalla, katsotaan 34 tai 35 §:n nojalla hyväksytyksi tai rekisteröidyksi toimijaksi tai laitokseksi ilman erillistä hakemusta tai ilmoitusta ja niihin sovelletaan tämän lain säännöksiä. Ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytyt eläintautilain 119 §:n siirtymäsäännösten nojalla tämän lain voimaan tullessa voimassa olevien päätösten mukaisesti toimivat laboratoriot sekä lannoitevalmistelain nojalla hyväksytyt biokaasu- ja kompostointilaitosten omavalvontalaboratoriot saavat ilman eri hyväksyntää jatkaa toimintaansa niitä koskevien päätösten mukaisesti.

2.

Laki**rikoslain 44 luvun 4 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 44 luvun 4 a §, sellaisena kuin se on laissa 442/2013, seuraavasti:

<p>44 luku</p> <p>Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista</p> <p>4 a §</p> <p><i>Eläintaudin leviämisvaaran aiheuttaminen</i></p> <p>Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta eläintäutilain (441/2013) tai eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (/) tai niiden nojalla annetun säännöksen tai määräyksen vastaisesti</p> <p>1) tuo maahan tai vie maasta, siirtää, käsittelee, pitää hallussaan taikka luovuttaa eläimiä, eläinten alkioita tai sukusoluja, muita eläimistä saatavia tuotteita taikka muita esineitä tai aineita tai</p> <p>2) jättää noudattamatta eläintaudin leviämisen estämiseksi määrättyä kieltoa tai rajoitusta</p> <p>siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle taikka vakavaa vaaraa eläinten terveydelle, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, <i>eläintaudin leviämisvaaran aiheuttamisesta</i> sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.</p>	<p>Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .</p>
--	---

3.

Laki**eläinlääkintähuoltolain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 2 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 198/2013, seuraavasti:

<p>2 §</p> <p><i>Soveltamisala</i></p> <p>-----</p> <p>Tämän lain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi elintarvikelaisissa (23/2006), eläintäutilaissa (441/2013), eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa</p>	<p>laissa (/), eläinsuojelulaissa (247/1996), eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014) ja maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (192/2013).</p> <p>Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .</p>
--	---

4.

Laki**lannoitevalmistelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan lannoitevalmistelain (539/2006) 2 §:n 3 momentti,
muutetaan 3 §:n 2 momentti 5 §:n 1 momentti, 8 §:n 3 momentti, 11 §:n 1 momentti, 12 §:n 3 momentti, 13 §:n 2 momentti, 14 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 16 ja 17 §, 19 §:n 1 momentti, 20 §, 21 §:n 2 momentti, 25, 28 ja 32 §, 33 §:n 1 momentti, 38 § ja 40 §:n 1 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 2 momentti laissa 543/2014 ja 17 § laissa 1498/2009, seuraavasti:

3 §

Suhde eräisiin säädöksiin

 Lannoitevalmisteiden raaka-aineita ja sellaisenaan lannoitevalmisteena käytettäviä sivutuotteita, niiden käsittelyä, käyttöä ja hävittämistä koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi terveydensuojelulaissa (763/1994), ympäristönsuojelulaissa (527/2014), jätelaissa (646/2011) ja maaineslaissa (555/1981) sekä jätteiden siirrosta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1013/2006. Kasvipärisiä lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi kasvinterveyden suojelemisesta annetussa laissa (702/2003). Eläimistä saatavia lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi eläintautilaissa (441/2013) sekä eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa (/) ja maahantuontia koskevista vaatimuksista säädetään eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1192/1996).

5 §

Yleiset vaatimukset

Lannoitevalmisteiden on oltava tasalaatuisia, turvallisia ja käyttötarkoitukseensa sopivia ja niiden tulee täyttää lannoiteasetuksessa ja tässä laissa sekä sen nojalla annetuissa säädöksissä asetetut vaatimukset. Lannoitevalmiste ei saa sisältää sellaisia määriä haitallisia aineita, tuotteita tai eliöitä, että sen

käyttöohjeiden mukaisesta käytöstä voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle. Lannoitevalmisteiden raaka-aineiden tulee olla turvallisia ja sellaisia, että niistä valmistetut lannoitevalmisteet täyttävät niille asetetut laatuvaatimukset.

8 §

Merkintä- ja pakkausvaatimukset

 Lannoitevalmisteiden merkintä- ja pakkausvaatimuksista säädetään lisäksi lannoiteasetuksessa. Markkinoille saatettavien EY-lannoitteiden fosfori-, kalium-, kalsium-, natrium-, magnesium- ja rikkipitoisuus on ilmoitettava tuoteselosteessa alkuaineina, mutta ne voidaan lisäksi ilmoittaa oksideina lannoiteasetuksen 6 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

11 §

Ilmoitusvelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on tehtävä Elintarviketurvallisuusvirastolle kirjallinen ilmoitus toiminnastaan, toiminnassaan tapahtuvista olennaisista muutoksista ja toimintansa lopettamisesta. Ilmoitus on tehtävä ennen ilmoitettavan toiminnan aloittamista ja siihen on liitettävä kuvaus toiminnan järjestämisestä. Ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske toiminnanharjoittajia, jotka harjoittavat yksinomaan tukku- tai vähittäiskauppatoimintaa

taikka yksinomaan varastoivat, kuljettavat tai käyttävät lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita, ellei lannoiteasetuksen säännöksissä edellytetä ilmoittamista. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ilmoituksen sisällöstä ja tekemisestä.

12 §

Velvollisuus tiedoston pitämiseen

Tiedostonpitovelvollisuus ei koske toiminnanharjoittajia, jotka harjoittavat yksinomaan tukku- tai vähittäiskauppatoimintaa taikka yksinomaan varastoivat, kuljettavat tai käyttävät lannoitevalmisteita, ellei lannoiteasetuksen säännöksissä edellytetä tiedostonpitoa.

13 §

Omavalvontavelvollisuus

Omavalvontavelvollisuus ei koske toiminnanharjoittajaa, joka yksinomaan kuljettaa tai käyttää lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita, jollei lannoiteasetus sitä edellytä. Omavalvonnasta on laadittava kirjallinen suunnitelma, joka on toimitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle. Toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että valmistukseen ja käsittelyyn osallistuvat työntekijät ovat tietoisia omavalvonnasta.

14 §

Hyväksytyt laitokset

Muita kuin eläinperäisiä orgaanisia lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita valmistavan, teknisesti käsittelevän tai varastoivan toiminnanharjoittajan on oltava Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymä ennen kuin se aloittaa toimintansa (*hyväksytyt laitokset*). Hyväksymistä koskevaan hakemukseen on liitettävä seuraavat tiedot:

- 1) selvitys laitoksesta ja sen toiminnasta;
- 2) selvitys käytettävistä raaka-aineista ja lopputuotteista sekä niiden käyttökohteista;
- 3) laitoksen kirjallinen omavalvontasuunnitelma;
- 4) ajankohta, jolloin laitos tai sen muutos on tarkoitus ottaa käyttöön;
- 5) ympäristölupa tai sitä koskeva hakemus;
- 6) hakijan yhteystiedot.

Laitos on hyväksyttävä, jos se toiminnaltaan, rakenteiltaan ja varustukseltaan täyttää tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä asetetut vaatimukset. Hyväksyminen voidaan antaa määräajaksi. Hyväksytylle laitokselle voidaan asettaa sen toimintaa koskevia vaatimuksia, rajoituksia ja muita ehtoja, jos toiminnasta voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle. Hyväksytylle laitokselle on annettava rekisterinumero.

Orgaanisten eläinperäisten lannoitevalmisteiden valmistusta ja käsittelyä harjoittavien laitosten hyväksymisestä säädetään muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveysnäkökohdista sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa EY N:o 1069/2009.

16 §

Yleinen ohjaus ja valvonta

Lannoiteasetuksen ja tämän lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja valvonta kuuluvat maa- ja metsätalousministeriölle.

17 §

Valvontaviranomaiset

Lannoiteasetuksen ja tämän lain täytäntöönpanosta sekä lannoiteasetuksen ja tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa Elintarviketurvallisuusvirasto. Elintarviketurvallisuusvirasto käyttää valvonnassa apunaan elinkeino-

, liikenne- ja ympäristökeskuksia. Lannoitevalmisteiden maahantuontia ja maastavientiä valvoo Elintarviketurvallisuusviraston ohella Tulli.

Tullin suorittamasta valvonnasta säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

19 §

Hyväksytyt laboratoriot

Elintarviketurvallisuusviraston laboratorio toimii lannoiteasetuksessa ja tässä laissa tarkoitettuna lannoitevalmistevalvontaan ja lannoitevalmisteiden omavalvontaan liittyvien analyysien virallisena laboratoriona. Lannoitevalmistevalvonnassa edellytetyt hyväksytyjen laitosten omavalvontaan liittyvät analyysit voidaan tehdä myös muussa laboratoriossa, jonka Elintarviketurvallisuusvirasto on hyväksynyt. Muu laboratorio on hyväksyttävä, jos se on pätevä tekemään edellä mainitut analyysit Euroopan unionin lainsäädännön mukaan, tai, jos Euroopan unionin lainsäädäntöä ei ole, kansainvälisesti hyväksytyillä standardimenetelmillä taikka näidenkin puuttuessa yhtä pätevillä validoiduilla menetelmillä, jotka on tarkoitettu lannoitevalmisteiden analysointiin ja näytteenottoon. Hakemukseen liitettävistä edellytysten täyttymistä osoittavista asiakirjoista säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

20 §

Valvonnan järjestämisen yleiset periaatteet

Lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita on valvottava tasapuolisesti ja säännöllisesti. Valvontaa on tehostettava, jos on epäiltävissä, että lannoitevalmiste tai sen raaka-aine taikka toiminnanharjoittajan toiminta ei täytä lannoiteasetuksessa taikka tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä vaatimuksia. Valvontatoimenpiteiden on oltava tarkoituksenmukaisia ja ne on sopivalla tavalla kohdistettava lannoitevalmisteen ja sen raaka-aineiden valmistuksen, markkinoille saatta-

misen, markkinoinnin, kuljetuksen, varastoinnin, käytön ja käsittelyn eri vaiheisiin.

Valvontaviranomaisen on tarvittaessa annettava toiminnanharjoittajille tarpeellisia ohjeita ja kehoituksia lannoiteasetuksen tai tämän lain nojalla asetettujen vaatimusten noudattamisesta. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset valvonnan järjestämisestä.

21 §

Ennakoilmoitusten tekeminen

Suomeen tuotava lannoitevalmistetta tai sen raaka-ainetta sisältävä erä voidaan valvontaviranomaisen määräyksestä säilyttää Tullin valvonnassa valvontaviranomaisten hyväksymässä paikassa siihen saakka, kunnes valvontaviranomainen on saanut riittävän selvityksen siitä, että lannoiteasetuksessa ja tässä laissa säädetty ja tämän lain nojalla annetut vaatimukset täyttyvät.

25 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella sekä valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus saada toiminnanharjoittajalta lannoiteasetuksessa taikka tässä laissa tarkoitettua tarkastusta tai valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

28 §

Virka-apu

Valvontaviranomaisella on oikeus saada virka-apua rajavartiolaitokselta sekä poliisi- ja pelastusviranomaisilta lannoiteasetuksen tai tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisten tehtävien suorittamiseksi.

32 §

Määräys

Jos toiminnanharjoittaja ei noudata lannoiteasetusta taikka tätä lakia tai tämän lain no-

jalla annettuja säännöksiä, eivätkä puutteet täytä 33 §:ssä tarkoitetun kiellon antamisen edellytyksiä, valvontaviranomainen voi määrätä toiminnanharjoittajan asian laatuun nähden riittävässä määräajassa täyttämään velvollisuutensa.

33 §

Kielto

Elintarviketurvallisuusvirasto voi kieltää lannoitevalmisteen tai sen raaka-aineen:

1) valmistuksen, jollei valmistuksessa käytetty valmistus- tai säilytystila, valmistusmenetelmä tai -laite, valmistajan omavalvontamenetelmä taikka tuote täytä sille tässä laissa tai sen nojalla taikka lannoiteasetuksessa asetettuja vaatimuksia;

2) käsittelyn, jollei käytetty käsittely- tai säilytystila, käsittelymenetelmä tai -laite, toiminnanharjoittajan omavalvontamenetelmä taikka tuote täytä sille tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä taikka lannoiteasetuksessa asetettuja vaatimuksia;

3) markkinoille saattamisen tai käytön, jollei lannoitevalmiste, sen pakkaaminen taikka siitä annettavat tiedot, täytä tässä laissa säädettyjä tai sen nojalla annettuja taikka lannoiteasetuksessa asetettuja vaatimuksia tai lannoitevalmistetta käytetään sen käyttöohjeiden vastaisesti;

4) kuljetuksen tai varastoinnin, jolleivät kuljetuskalusto tai varastointitilat täytä tässä laissa säädettyjä tai sen nojalla annettuja taikka lannoiteasetuksessa asetettuja vaatimuksia;

5) maahantuonnin tai maastaviennin, jos se tarkastuksessa havaitsee, ettei lannoitevalmiste täytä tässä laissa säädettyjä tai sen no-

jalla annettuja taikka lannoiteasetuksessa säädettyjä laatuvaatimuksia;

6) markkinoille saattamisen, jollei räjähdys- tai palovaaralliselle lannoitevalmisteelle ole tehty räjähtämättömyyskoetta tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säädöksissä taikka lannoiteasetuksessa säädettyjen vaatimusten mukaisesti.

38 §

Perittävät maksut

Lannoiteasetuksen tai tämän lain mukaisista viranomaisen suoritteista peritään valtiolle maksuja valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaan.

40 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Lannoitevalmisteiden valmistajan, valmistuttajan tai maahantuojan on korvattava vahinko, joka lannoitevalmisteista ammattikäytössä aiheutuu ostajalle siitä, että lannoitevalmiste ei täytä lannoiteasetuksessa ja tässä laissa sekä sen nojalla annetuissa säädöksissä asetettuja vaatimuksia taikka että lannoitevalmiste poikkeaa ostajalle tuoteselosteessa annetuista tiedoista enemmän kuin mainittujen säädösten mukaan on sallittua. Korvaus on suoritettava, vaikka vahinkoa ei ole aiheutettu tahallisesti tai huolimattomuudesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

5.

Laki**kumotun eläintautilain voimaan jätettyjen säännösten kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §	2 §
Tällä lailla kumotaan eläintautilailla (441/2013) voimaan jätetyt kumotun eläintautilain (55/1980) 12 §:n 1 momentin johdantokappale ja 9 kohta sekä 2—4 momentti, 12 f § ja 15 §:n 5 momentti.	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu- ta 20 .

Helsingissä 13 päivänä marraskuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Maa- ja metsätalousministeri *Petteri Orpo*

2.

Laki**rikoslain 44 luvun 4 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 44 luvun 4 a §, sellaisena kuin se on laissa 442/2013, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

44 luku

44 luku

Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista**Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista**

4 a §

4 a §

*Eläintaudin leviämiskaavan aiheuttaminen**Eläintaudin leviämiskaavan aiheuttaminen*

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta eläintautilain (441/2013) tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen vastaisesti

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta eläintautilain (441/2013) tai eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (/) tai niiden nojalla annetun säännöksen tai määräyksen vastaisesti

1) tuo maahan tai vie maasta, siirtää, käsittelee, pitää hallussaan taikka luovuttaa eläimiä, eläinten alkioita tai sukusoluja, muita eläimistä saatavia tuotteita taikka muita esineitä tai aineita tai

1) tuo maahan tai vie maasta, siirtää, käsittelee, pitää hallussaan taikka luovuttaa eläimiä, eläinten alkioita tai sukusoluja, muita eläimistä saatavia tuotteita taikka muita esineitä tai aineita tai

2) jättää noudattamatta eläintaudin leviämisen estämiseksi määrättyä kieltoa tai rajoitusta

2) jättää noudattamatta eläintaudin leviämisen estämiseksi määrättyä kieltoa tai rajoitusta

siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle taikka vakavaa vaaraa eläinten terveydelle, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, eläintaudin leviämiskaavan aiheuttamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle taikka vakavaa vaaraa eläinten terveydelle, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, eläintaudin leviämiskaavan aiheuttamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

3.

Laki**eläinlääkintähuoltolain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 2 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 198/2013, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tämän lain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi elintarvikelaissa (23/2006), eläintautilaissa (55/1980), helposti leviävien eläintautien vastustamisesta annetussa laissa (488/1960), eläinsuojelulaissa (247/1996), eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (617/1997) ja maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (192/2013).

Tämän lain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi elintarvikelaissa (23/2006), eläintautilaissa (441/2013), *eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa (/)*, eläinsuojelulaissa (247/1996), eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014) ja maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (192/2013).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .

4.

Laki**lannoitevalmistelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan lannoitevalmistelain (539/2006) 2 §:n 3 momentti,
muutetaan 3 §:n 2 momentti 5 §:n 1 momentti, 8 §:n 3 momentti, 11 §:n 1 momentti, 12 §:n 3 momentti, 13 §:n 2 momentti, 14 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 16 ja 17 §, 19 §:n 1 momentti, 20 §, 21 §:n 2 momentti, 25, 28 ja 32 §, 33 §:n 1 momentti, 38 § ja 40 §:n 1 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 2 momentti laissa 543/2014 ja 17 § laissa 1498/2009, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

2 §

*Soveltamisala**Soveltamisala*

Tätä lakia sovelletaan myös muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden terveys säännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1774/2002 (sivutuoteasetus) valvontaan ja muuhun sen edellyttämään täytäntöönpanoon siltä osin kuin se koskee lannoitevalmisteita.

3 mom. kumotaan

3 §

3 §

*Suhde eräisiin säädöksiin**Suhde eräisiin säädöksiin*

 Lannoitevalmisteiden raaka-aineita ja sellaisenaan lannoitevalmisteena käytettäviä sivutuotteita, niiden käsittelyä, käyttöä ja hävittämistä koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi terveydensuojelulaissa (763/1994), ympäristönsuojelulaissa (527/2014), jätelaissa (646/2011) ja maa-aineslaissa (555/1981) sekä jätteiden siirrosta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1013/2006. Kasvipärisiä lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi kasvinterveyden suojelemisesta annetussa laissa (702/2003). Eläimistä saatavia lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita koskevista vaatimuksista sääde-

 Lannoitevalmisteiden raaka-aineita ja sellaisenaan lannoitevalmisteena käytettäviä sivutuotteita, niiden käsittelyä, käyttöä ja hävittämistä koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi terveydensuojelulaissa (763/1994), ympäristönsuojelulaissa (527/2014), jätelaissa (646/2011) ja maa-aineslaissa (555/1981) sekä jätteiden siirrosta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1013/2006. Kasvipärisiä lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi kasvinterveyden suojelemisesta annetussa laissa (702/2003). Eläimistä saatavia lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita koskevista

tään lisäksi eläintautilaisissa (441/2013) ja maahantuontia koskevista vaatimuksista eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1192/1996).

vaatimuksista säädetään lisäksi eläintautilaisissa (441/2013) sekä eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa (/) ja maahantuontia koskevista vaatimuksista säädetään eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1192/1996).

5 §

5 §

*Yleiset vaatimukset**Yleiset vaatimukset*

Lannoitevalmisteiden on oltava tasalaatuisia, turvallisia ja käyttötarkoitukseensa sopivia ja niiden tulee täyttää lannoiteasetuksessa, sivutuoteasetuksessa ja tässä laissa sekä sen nojalla annetuissa säädöksissä asetetut vaatimukset. Lannoitevalmiste ei saa sisältää sellaisia määriä haitallisia aineita, tuotteita tai eliöitä, että sen käyttöohjeiden mukaisesta käytöstä voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle. Lannoitevalmisteiden raaka-aineiden tulee olla turvallisia ja sellaisia, että niistä valmistetut lannoitevalmisteet täyttävät niille asetetut laatuvaatimukset.

Lannoitevalmisteiden on oltava tasalaatuisia, turvallisia ja käyttötarkoitukseensa sopivia ja niiden tulee täyttää lannoiteasetuksessa ja tässä laissa sekä sen nojalla annetuissa säädöksissä asetetut vaatimukset. Lannoitevalmiste ei saa sisältää sellaisia määriä haitallisia aineita, tuotteita tai eliöitä, että sen käyttöohjeiden mukaisesta käytöstä voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle. Lannoitevalmisteiden raaka-aineiden tulee olla turvallisia ja sellaisia, että niistä valmistetut lannoitevalmisteet täyttävät niille asetetut laatuvaatimukset.

8 §

8 §

*Merkintä- ja pakkausvaatimukset**Merkintä- ja pakkausvaatimukset*

Lannoitevalmisteiden merkintä- ja pakkausvaatimuksista on lisäksi noudatettava lannoiteasetuksen ja sivutuoteasetuksen vaatimuksia. Markkinoille saatettavien EY-lannoitteiden fosfori-, kalium-, kalsium-, natrium-, magnesium- ja rikki-pitoisuus on ilmoitettava tuoteselosteessa alkuaineina, mutta ne voidaan lisäksi ilmoittaa oksideina lannoiteasetuksen 6 artiklassa tarkoitettulla tavalla.

Lannoitevalmisteiden merkintä- ja pakkausvaatimuksista säädetään lisäksi lannoiteasetuksessa. Markkinoille saatettavien EY-lannoitteiden fosfori-, kalium-, kalsium-, natrium-, magnesium- ja rikki-pitoisuus on ilmoitettava tuoteselosteessa alkuaineina, mutta ne voidaan lisäksi ilmoittaa oksideina lannoiteasetuksen 6 artiklassa tarkoitettulla tavalla.

11 §

11 §

*Ilmoitusvelvollisuus**Ilmoitusvelvollisuus*

Toiminnanharjoittajan on tehtävä Elintarviketurvallisuusvirastolle kirjallinen ilmoitus toiminnastaan, toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista ja toiminnan lopettamisesta. Ilmoitus on tehtävä ennen ilmoitettavan

Toiminnanharjoittajan on tehtävä Elintarviketurvallisuusvirastolle kirjallinen ilmoitus toiminnastaan, toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista ja toimintansa lopettamisesta. Ilmoitus on tehtävä ennen ilmoitet-

toiminnan aloittamista ja siihen on liitettävä kuvaus toiminnan järjestämisestä. Ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske toiminnanharjoittajia, jotka harjoittavat yksinomaan tukku- tai vähittäiskauppatoimintaa taikka yksinomaan varastoivat, kuljettavat tai käyttävät lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita, ellei lannoiteasetuksen tai sivutuoteasetuksen säännöksissä edellytetä ilmoittamista. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ilmoituksen sisällöstä ja tekemisestä.

tavan toiminnan aloittamista ja siihen on liitettävä kuvaus toiminnan järjestämisestä. Ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske toiminnanharjoittajia, jotka harjoittavat yksinomaan tukku- tai vähittäiskauppatoimintaa taikka yksinomaan varastoivat, kuljettavat tai käyttävät lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita, ellei lannoiteasetuksen säännöksissä edellytetä ilmoittamista. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ilmoituksen sisällöstä ja tekemisestä.

12 §

Velvollisuus tiedoston pitämiseen

Tiedostonpitovelvollisuus ei koske toiminnanharjoittajia, jotka harjoittavat yksinomaan tukku- tai vähittäiskauppatoimintaa taikka yksinomaan varastoivat, kuljettavat tai käyttävät lannoitevalmisteita, ellei lannoiteasetuksen tai sivutuoteasetuksen säännöksissä edellytetä tiedostonpitoa.

12 §

Velvollisuus tiedoston pitämiseen

Tiedostonpitovelvollisuus ei koske toiminnanharjoittajia, jotka harjoittavat yksinomaan tukku- tai vähittäiskauppatoimintaa taikka yksinomaan varastoivat, kuljettavat tai käyttävät lannoitevalmisteita, ellei lannoiteasetuksen säännöksissä edellytetä tiedostonpitoa.

13 §

Omavalvontavelvollisuus

Omavalvontavelvollisuus ei koske toiminnanharjoittajaa, joka yksinomaan kuljettaa tai käyttää lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita, jollei lannoiteasetus tai sivutuoteasetus sitä edellytä. Omavalvonnasta on laadittava kirjallinen suunnitelma, joka on toimitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle. Toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että valmistukseen ja käsittelyyn osallistuvat työntekijät ovat tietoisia omavalvonnasta.

13 §

Omavalvontavelvollisuus

Omavalvontavelvollisuus ei koske toiminnanharjoittajaa, joka yksinomaan kuljettaa tai käyttää lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita, jollei lannoiteasetus sitä edellytä. Omavalvonnasta on laadittava kirjallinen suunnitelma, joka on toimitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle. Toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että valmistukseen ja käsittelyyn osallistuvat työntekijät ovat tietoisia omavalvonnasta.

14 §

Hyväksytyt laitokset

Orgaanisia lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita valmistavan, teknisesti käsittelevän tai varastoivan toiminnanharjoittajan on oltava Elintarviketurvallisuusviraston hyväk-

14 §

Hyväksytyt laitokset

Muita kuin eläinperäisiä orgaanisia lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita valmistavan, teknisesti käsittelevän tai varastoivan toiminnanharjoittajan on oltava Elintarvike-

symä ennen kuin se aloittaa toimintansa (*hyväksytyt laitokset*). Hyväksymistä koskevaan hakemukseen, joka koskee muuta kuin sivutuoteasetuksen nojalla hyväksyttävää laitosta, on liitettävä seuraavat tiedot:

- 1) selvitys laitoksesta ja sen toiminnasta;
 - 2) selvitys käytettävistä raaka-aineista ja lopputuotteista sekä niiden käyttökohteista;
 - 3) laitoksen kirjallinen omavalvontasuunnitelma;
 - 4) ajankohta, jolloin laitos tai sen muutos on tarkoitus ottaa käyttöön;
 - 5) ympäristölupa tai sitä koskeva hakemus;
- ja
- 6) hakijan yhteystiedot.

Laitos on hyväksyttävä, jos se toiminnaltaan, rakenteiltaan ja varustukseltaan täyttää sivutuoteasetuksessa sekä tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä asetetut vaatimukset. Hyväksyminen voidaan antaa määräajaksi. Hyväksytylle laitokselle voidaan asettaa sen toimintaa koskevia vaatimuksia, rajoituksia ja muita ehtoja, jos toiminnasta voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle. Hyväksytylle laitokselle on annettava rekisterinumero.

Eläimistä saatavien lannoitevalmisteiden valmistusta ja käsittelyä harjoittavien laitosten hyväksymisestä säädetään sivutuoteasetuksessa.

turvallisuusviraston hyväksymä ennen kuin se aloittaa toimintansa (*hyväksytyt laitokset*). Hyväksymistä koskevaan hakemukseen on liitettävä seuraavat tiedot:

- 1) selvitys laitoksesta ja sen toiminnasta;
 - 2) selvitys käytettävistä raaka-aineista ja lopputuotteista sekä niiden käyttökohteista;
 - 3) laitoksen kirjallinen omavalvontasuunnitelma;
 - 4) ajankohta, jolloin laitos tai sen muutos on tarkoitus ottaa käyttöön;
 - 5) ympäristölupa tai sitä koskeva hakemus;
- 6) hakijan yhteystiedot.

Laitos on hyväksyttävä, jos se toiminnaltaan, rakenteiltaan ja varustukseltaan täyttää tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä asetetut vaatimukset. Hyväksyminen voidaan antaa määräajaksi. Hyväksytylle laitokselle voidaan asettaa sen toimintaa koskevia vaatimuksia, rajoituksia ja muita ehtoja, jos toiminnasta voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle. Hyväksytylle laitokselle on annettava rekisterinumero.

Orgaanisten eläinperäisten lannoitevalmisteiden valmistusta ja käsittelyä harjoittavien laitosten hyväksymisestä säädetään muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveys säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa EY N:o 1069/2009.

16 §

Yleinen ohjaus ja valvonta

Lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen ja tämän lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja valvonta kuuluvat maa- ja metsätalousministeriölle.

16 §

Yleinen ohjaus ja valvonta

Lannoiteasetuksen ja tämän lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja valvonta kuuluvat maa- ja metsätalousministeriölle.

17 §

Valvontaviranomaiset

Lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen ja tämän lain täytäntöönpanosta sekä lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen ja tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa Elintarviketurvallisuusvirasto. Elintarviketurvallisuusvirasto käyttää valvonnassa apunaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia. Lannoitevalmisteiden maahantuontia ja maastavientiä valvoo Elintarviketurvallisuusviraston ohella tullilaitos.

Tullilaitoksen suorittamasta valvonnasta säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

19 §

Hyväksytyt laboratoriot

Elintarviketurvallisuusviraston laboratorio toimii lannoiteasetuksessa, sivutuoteasetuksessa ja tässä laissa tarkoitettuna lannoitevalmistevalvontaan ja sivutuoteasetuksessa tarkoitettuna omavalvontaan liittyvien analyysien virallisena laboratoriona. Lannoitevalmistevalvontaan ja sivutuoteasetuksessa edellytettynä laitosten omavalvontaan liittyvät analyysit voidaan tehdä myös muussa laboratoriossa, jonka Elintarviketurvallisuusvirasto on hyväksynyt. Muu laboratorio on hyväksyttävä, jos se on pätevä tekemään edellä mainitut analyysit EY:n lainsäädännön mukaan, tai, jos EY:n lainsäädäntöä ei ole, kansainvälisesti hyväksytyillä standardimenetelmillä taikka näidenkin puuttuessa yhtä pätevillä validoiduilla menetelmillä, jotka on tarkoitettu lannoitevalmisteiden analysointiin ja näytteenottoon. Hakemukseen liitettävistä edellytysten täyttymistä osoittavista asiakirjoista säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

17 §

Valvontaviranomaiset

Lannoiteasetuksen ja tämän lain täytäntöönpanosta sekä lannoiteasetuksen ja tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa Elintarviketurvallisuusvirasto. Elintarviketurvallisuusvirasto käyttää valvonnassa apunaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia. Lannoitevalmisteiden maahantuontia ja maastavientiä valvoo Elintarviketurvallisuusviraston ohella Tulli.

Tullin suorittamasta valvonnasta säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

19 §

Hyväksytyt laboratoriot

Elintarviketurvallisuusviraston laboratorio toimii lannoiteasetuksessa ja tässä laissa tarkoitettuna lannoitevalmistevalvontaan ja lannoitevalmisteiden omavalvontaan liittyvien analyysien virallisena laboratoriona. Lannoitevalmistevalvonnassa edellytetyt hyväksytyjen laitosten omavalvontaan liittyvät analyysit voidaan tehdä myös muussa laboratoriossa, jonka Elintarviketurvallisuusvirasto on hyväksynyt. Muu laboratorio on hyväksyttävä, jos se on pätevä tekemään edellä mainitut analyysit Euroopan unionin lainsäädännön mukaan, tai, jos Euroopan unionin lainsäädäntöä ei ole, kansainvälisesti hyväksytyillä standardimenetelmillä taikka näidenkin puuttuessa yhtä pätevillä validoiduilla menetelmillä, jotka on tarkoitettu lannoitevalmisteiden analysointiin ja näytteenottoon. Hakemukseen liitettävistä edellytysten täyttymistä osoittavista asiakirjoista säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

20 §

Valvonnan järjestämisen yleiset periaatteet

Lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita on valvottava tasapuolisesti ja säännöllisesti. Valvontaa on tehostettava, jos on epäiltävissä, että lannoitevalmiste tai sen raaka-aine taikka toiminnanharjoittajan toiminta ei täytä lannoiteasetuksessa, *sivutuoteasetuksessa* taikka tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä vaatimuksia. Valvontatoimenpiteiden on oltava tarkoituksenmukaisia ja ne on sopivalla tavalla kohdistettava lannoitevalmisteen ja sen raaka-aineiden valmistuksen, markkinoille saattamisen, markkinoinnin, kuljetuksen, varastoinnin, käytön ja käsittelyn eri vaiheisiin.

Valvontaviranomaisen on tarvittaessa annettava toiminnanharjoittajille tarpeellisia ohjeita ja kehotuksia lannoiteasetuksen, *sivutuoteasetuksen* tai tämän lain nojalla asetettujen vaatimusten noudattamisesta. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset valvonnan järjestämisestä.

21 §

Ennakoilmoitusten tekeminen

Suomeen tuotava lannoitevalmistetta tai sen raaka-ainetta sisältävä erä voidaan valvontaviranomaisen määräyksestä säilyttää tullin valvonnassa valvontaviranomaisten hyväksymässä paikassa siihen saakka, kunnes valvontaviranomainen on saanut riittävän selvityksen siitä, että lannoiteasetuksessa, *sivutuoteasetuksessa* ja tässä laissa säädetty ja sen nojalla annetut vaatimukset täyttyvät.

25 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella sekä valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus saada toiminnanharjoittajalta lannoiteasetuksessa, *sivutuoteasetuksessa* taikka tässä laissa tarkoitettua tarkastusta tai valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

20 §

Valvonnan järjestämisen yleiset periaatteet

Lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita on valvottava tasapuolisesti ja säännöllisesti. Valvontaa on tehostettava, jos on epäiltävissä, että lannoitevalmiste tai sen raaka-aine taikka toiminnanharjoittajan toiminta ei täytä lannoiteasetuksessa taikka tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä vaatimuksia. Valvontatoimenpiteiden on oltava tarkoituksenmukaisia ja ne on sopivalla tavalla kohdistettava lannoitevalmisteen ja sen raaka-aineiden valmistuksen, markkinoille saattamisen, markkinoinnin, kuljetuksen, varastoinnin, käytön ja käsittelyn eri vaiheisiin.

Valvontaviranomaisen on tarvittaessa annettava toiminnanharjoittajille tarpeellisia ohjeita ja kehotuksia lannoiteasetuksen tai tämän lain nojalla asetettujen vaatimusten noudattamisesta. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset valvonnan järjestämisestä.

21 §

Ennakoilmoitusten tekeminen

Suomeen tuotava lannoitevalmistetta tai sen raaka-ainetta sisältävä erä voidaan valvontaviranomaisen määräyksestä säilyttää *Tullin* valvonnassa valvontaviranomaisten hyväksymässä paikassa siihen saakka, kunnes valvontaviranomainen on saanut riittävän selvityksen siitä, että lannoiteasetuksessa ja tässä laissa säädetty ja *tämän lain* nojalla annetut vaatimukset täyttyvät.

25 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella sekä valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus saada toiminnanharjoittajalta lannoiteasetuksessa taikka tässä laissa tarkoitettua tarkastusta tai valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

28 §

Virka-apu

Valvontaviranomaisella on oikeus saada virka-apua rajavartiolaitokselta sekä poliisi- ja pelastusviranomaisilta lannoiteasetuksen, *sivutuoteasetuksen* taikka tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisten tehtävien suorittamiseksi.

32 §

Määräys

Jos toiminnanharjoittaja ei noudata lannoiteasetusta, *sivutuoteasetusta* taikka tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä, eivätkä puutteet täytä 33 §:ssä tarkoitetun kiellon antamisen edellytyksiä, valvontaviranomainen voi määrätä toiminnanharjoittajan asian laatuun nähden riittävässä määräajassa täyttämään velvollisuutensa.

33 §

Kielto

Elintarviketurvallisuusvirasto voi kieltää lannoitevalmisteen tai sen raaka-aineen:

1) valmistuksen, jollei valmistuksessa käytetty valmistus- tai säilytystila, valmistusmenetelmä tai -laite, valmistajan omavalvontamenetelmä taikka tuote täytä sille tässä laissa tai sen nojalla taikka lannoiteasetuksessa tai *sivutuoteasetuksessa* asetettuja vaatimuksia;

2) käsittelyn, jollei käytetty käsittely- tai säilytystila, käsittelymenetelmä tai -laite, toiminnanharjoittajan omavalvontamenetelmä taikka tuote täytä sille tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä taikka lannoiteasetuksessa tai *sivutuoteasetuksessa* asetettuja vaatimuksia;

3) markkinoille saattamisen tai käytön, jollei lannoitevalmiste, sen pakkaaminen taikka siitä annettavat tiedot, täytä tässä laissa säädettyjä tai sen nojalla annettuja taikka lannoiteasetuksessa tai *sivutuoteasetuksessa* asetettuja vaatimuksia tai lannoitevalmistetta käytetään sen käyttöohjeiden vastaisesti;

4) kuljetuksen tai varastoinnin, jolleivät kuljetuskalusto tai varastointitilat täytä tässä

28 §

Virka-apu

Valvontaviranomaisella on oikeus saada virka-apua rajavartiolaitokselta sekä poliisi- ja pelastusviranomaisilta lannoiteasetuksen tai tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisten tehtävien suorittamiseksi.

32 §

Määräys

Jos toiminnanharjoittaja ei noudata lannoiteasetusta taikka tätä lakia tai *tämän lain* nojalla annettuja säännöksiä, eivätkä puutteet täytä 33 §:ssä tarkoitetun kiellon antamisen edellytyksiä, valvontaviranomainen voi määrätä toiminnanharjoittajan asian laatuun nähden riittävässä määräajassa täyttämään velvollisuutensa.

33 §

Kielto

Elintarviketurvallisuusvirasto voi kieltää lannoitevalmisteen tai sen raaka-aineen:

1) valmistuksen, jollei valmistuksessa käytetty valmistus- tai säilytystila, valmistusmenetelmä tai -laite, valmistajan omavalvontamenetelmä taikka tuote täytä sille tässä laissa tai sen nojalla taikka lannoiteasetuksessa asetettuja vaatimuksia;

2) käsittelyn, jollei käytetty käsittely- tai säilytystila, käsittelymenetelmä tai -laite, toiminnanharjoittajan omavalvontamenetelmä taikka tuote täytä sille tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä taikka lannoiteasetuksessa asetettuja vaatimuksia;

3) markkinoille saattamisen tai käytön, jollei lannoitevalmiste, sen pakkaaminen taikka siitä annettavat tiedot, täytä tässä laissa säädettyjä tai sen nojalla annettuja taikka lannoiteasetuksessa asetettuja vaatimuksia tai lannoitevalmistetta käytetään sen käyttöohjeiden vastaisesti;

4) kuljetuksen tai varastoinnin, jolleivät kuljetuskalusto tai varastointitilat täytä tässä

laissa säädettyjä tai sen nojalla annettuja taikka lannoiteasetuksessa tai sivutuoteasetuksessa asetettuja vaatimuksia;

5) maahantuonnin tai maastaviennin, jos se tarkastuksessa havaitsee, ettei lannoitevalmiste täytä tässä laissa säädettyjä tai sen nojalla annettuja taikka lannoiteasetuksessa tai sivutuoteasetuksessa säädettyjä laatuvaatimuksia;

6) markkinoille saattamisen, jollei räjähdys- tai palovaaralliselle lannoitevalmisteelle ole tehty räjähtämättömyyskoetta tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säädöksissä taikka lannoiteasetuksessa säädettyjen vaatimusten mukaisesti.

laissa säädettyjä tai sen nojalla annettuja taikka lannoiteasetuksessa asetettuja vaatimuksia;

5) maahantuonnin tai maastaviennin, jos se tarkastuksessa havaitsee, ettei lannoitevalmiste täytä tässä laissa säädettyjä tai sen nojalla annettuja taikka lannoiteasetuksessa säädettyjä laatuvaatimuksia;

6) markkinoille saattamisen, jollei räjähdys- tai palovaaralliselle lannoitevalmisteelle ole tehty räjähtämättömyyskoetta tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säädöksissä taikka lannoiteasetuksessa säädettyjen vaatimusten mukaisesti.

38 §

Perittävät maksut

Lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen taikka tämän lain mukaisista viranomaisen suoritteista peritään valtiolle maksuja valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaan.

40 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Lannoitevalmisteiden valmistajan, valmistuttajan tai maahantuojan on korvattava vahinko, joka lannoitevalmisteista ammattikäytössä aiheutuu ostajalle siitä, että lannoitevalmiste ei täytä *sivutuoteasetuksessa*, lannoiteasetuksessa ja tässä laissa sekä sen nojalla annetuissa säädöksissä asetettuja vaatimuksia taikka että lannoitevalmiste poikkeaa ostajalle tuoteselosteessa annetuista tiedoista enemmän kuin mainittujen säädösten mukaan on sallittua. Korvaus on suoritettava, vaikka vahinkoa ei ole aiheutettu tahallisesti tai huolimattomuudesta.

38 §

Perittävät maksut

Lannoiteasetuksen tai tämän lain mukaisista viranomaisen suoritteista peritään valtiolle maksuja valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaan.

40 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Lannoitevalmisteiden valmistajan, valmistuttajan tai maahantuojan on korvattava vahinko, joka lannoitevalmisteista ammattikäytössä aiheutuu ostajalle siitä, että lannoitevalmiste ei täytä lannoiteasetuksessa ja tässä laissa sekä sen nojalla annetuissa säädöksissä asetettuja vaatimuksia taikka että lannoitevalmiste poikkeaa ostajalle tuoteselosteessa annetuista tiedoista enemmän kuin mainittujen säädösten mukaan on sallittua. Korvaus on suoritettava, vaikka vahinkoa ei ole aiheutettu tahallisesti tai huolimattomuudesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .